

Tia Kouvo

PÄÄMINISTERIN ROHKEA PUKEUTUMINEN JOHTAA KOHUN PYÖRTEISIIN

Sanna Marinista julkaistun Trendin haastattelun uutisointi
Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Iltä-Sanomissa

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tia Kouvo: Pääministerin rohkea pukeutuminen johtaa kohun pyörteisiin: Sanna Marinista julkaistun Trendin haastattelun uutisointi Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Marraskuu 2022

Sanna Marinista tuli Suomen pääministeri joulukuussa 2019. Siitä asti hän on ollut median ja kansan suurennuslasin alla ja päätynyt otsikoihin monista pienistäkin asioista, joista osa on kehittynyt kohuiksi asti. Yksi esimerkitapaus on lokakuussa 2020 julkaistu Marinin henkilöhaastattelu naistenlehti Trendissä, jonka sivuilla hän poseeraa avonaisessa jakkuuasussa ja Kalevalan korussa. Haastattelun kuvat herättivät paljon julkista keskustelua ja päätyivät lehtien uutisotsikoihin asti. Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan sisällönanalyysin avulla Helsingin Sanomien, Iltalehden sekä Ilta-Sanomien uutisointia Trendin haastattelun synnyttämästä kohusta, mitä tarkastellaan kuukauden aikavälillä Trendin lokakuun numeron julkaisupäivästä alkaen. Tutkimustehtävänä on selvittää, miten Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien aiheuttamaa kohua on uutisoitu kyseisissä lehdissä sekä miten sukupuoli, ruumiillisuus ja keskustelu pääministerille sopivasta käytöksestä näkyvät lehtijutuissa. Tutkimusaihetta on lähestytty politiikan medioitumisen ja politiikan henkilöitymisen teoreettisten viitekehyksien kautta. Myös politiikan intimitisoituminen ja viihteellistyminen ovat teoreettisia näkökulmia, joiden kautta tapausta tutkielmassa tarkastellaan.

Pro gradu -tutkielman tutkimustulokset osoittavat, että Trendin henkilöhaastattelu on saanut lehdissä huomiota erityisesti sen kuvien myötä, joissa pääministeri poseeraa jakussa ja Kalevalan korussa. Lehdet ovat tuoneet esille sen, miten kuvat ovat herättäneet sosiaalisessa mediassa valtavasti keskustelua puolesta ja vastaan. Marinin kuvia on arvosteltu somessa muun muassa pääministerin arvolle sopimattomiksi, kun taas haastattelua ja sen kuvia puolustavat tahot toteavat kuvien olevan tyylikkäitä, joissa esimerkiksi tuetaan suomalaisia brändejä Marinin edustaessa niiden luomuksissa. Puolustava osapuoli on vastannut pääministerin saamaan kritiikkiin, josta syntyi somekampanja, mikä saikin paljon huomiota lehtien uutisjutuissa. Lehtijutuissa käsitellään naispääministerin pukeutumista ja ulkonäköä esimerkiksi asiantuntijahaastatteluiden kautta, ja tapausta verrataan paljon myös miespoliitikkojen ulkonäön käsittelyyn. Sukupuoli ja ulkonäkö ovat siis vahvasti esillä jakkukohun käsittelyssä, ja otsikoita myöten puhutaan muun muassa seksismistä, pääministerin rinnoista tai vihapuheesta. Lehtien sivuilla on nostettu esiin jakkukohun synnyttämä vastakkainasettelu, missä kritisoijia on leimattu lainatuissa kommentteissa jopa setämieheksi ja kannustavia tahoja tasa-arvon puolustajiksi. Lehtien nostamista somekommenteista selviää, että osa pelkää Marinin esiintymisen vaikuttavan pääministeri-instituutioon ja syövän pääministerin uskottavuutta ulkomailla. Puolustavia kommentteja on tasa-arvon puolesta, sillä tapauksen nähdään tuoneen esille monia yhteiskunnallisia epäkohtia esimerkiksi nais- ja miespoliitikkojen kohtelun välillä julkisuudessa. Tapaus kuvastaa politiikan henkilöitymistä, minkä myötä yksittäinen poliitikko nousee rivipoliitikkojen joukosta esiin, ja maine ja imago ovat entistä enemmän merkittävämpiä tekijöitä poliitikon toiminnassa, jonka seurauksena poliitikot hakevat itselleen mediajulkisuutta esiintymällä naistenlehdissä ja raottamalla yksityiselämänsä.

Avainsanat: Sanna Marin, pääministeri, politiikan henkilöityminen, politiikan medioituminen, politiikan intimitisoituminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1. Poliitiikan medioituminen.....	6
2.2. Poliitiikan henkilöityminen.....	10
2.2.1. Median vaikutusvalta ja mielikuvat politiikassa	10
2.2.2. Poliitiikan individualisoituminen.....	12
2.3. Poliitiikan intimisoituminen.....	15
2.3.1. Yksityisen ja julkisen rajan hämärtyminen politiikassa	15
2.3.2. Viihdettä vai politiikkaa?.....	16
2.4. Naisten historia politiikassa	18
2.4.1. Poliitiikka ja sukupuoli	18
2.4.2. Naispoliitikot julkisuudessa	21
3. TUTKIMUSAINEISTO- JA MENETELMÄ	25
3.1. Tutkimusaineistona lehdet.....	25
3.2. Tutkimuskysymykset ja sisällönanalyysi	29
4. AINEISTON ANALYYSI.....	32
4.1. Naispoliitikon ruumiillisuus.....	33
4.1.1. Ensimmäisiä lehtijuttuja pääministerin pukeutumisesta	33
4.1.2. Keskustelu pääministerin kuvista syvenee	38
4.2. Pääministerin uskottavuus.....	41
4.2.1. Vastakkainasettelua kohun keskellä	41
4.2.2. Keskustelua yritysten tuotteissa esiintymisestä	45
4.2.3. Eri tahojen osallistuminen kohun käsittelyyn.....	47
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	56
LÄHTEET	62
Primääriaineisto.....	62
Kirjallisuus.....	64

1. JOHDANTO

Sanna Marin nousi Suomen pääministeriksi sosiaalidemokraattien puoluevaltuuston kokouksen seurauksena joulukuussa 2019, mikä teki hänestä 34-vuotiaana maailman nuorimman pääministerin. Tilannetta oli edeltänyt silloisen pääministerin Antti Rinteen saama epäluottamus Suomen Keskustalta, minkä seurauksena pääministeri Antti Rinne erosi tehtävästään. Sanna Marinin ja Antti Lindtmanin välinen tiukka kisa pääministeriydestä johti muutaman äänen erolla Marinin voittoon. (Bjurström ym. 2019). Koska Suomessa on yleensä tapana, että suurimman eduskuntapuolueen puheenjohtaja toimii maan pääministerinä (Mäkelä 2018, 47), päätyi Marin siis lopulta kantamaan pääministerin salkkua edessään tehtävä tuoda hallitus takaisin yhteen epäluottamuslauseen jälkeen. Tämä oli vasta alkusoittoa sille, mitä oli vielä luvassa, sillä pian tämän jälkeen keväällä 2020 iski COVID-19:n aiheuttama maailmanlaajuinen pandemia, mikä sekoitti koko yhteiskunnan. Poikkeusolot ja rajoitustoimenpiteet toivat hallituksen suurennuslasin alle koko kansan edessä. (Muhonen & Nalbantoglu 2020.) Naisviisikkonakin tunnetut Marinin hallituksen viisi naispuolista ministeriä saivat ajan saatossa myös paljon huomiota, sillä nämä eduskunnan johtopaikoille päässeet naiset koettiin virkistävänä muutoksena keski-ikäisiin miehiin verrattuna (Remes 2019).

Vuoden 2019 lopulta tähän päivään tultaessa pääministeri Marin on joutunut monen kohun keskelle. Kohut ovat liittyneet pääministerin käytökseen, joka on pääministerin tehtävän vastuullisuuden takia median ja kansan huomion kohteena (Eklund 2022). Kohut ovat olleet erilaisia kuten muutaman mainitakseni: takaapäin otettu kuva Marinista juoksutrikoissa Seiskassa (Koivistoinen & Vedenpää 2022), Marinin käyttämä pääministerin ateriakorvaus (Söderkultalahti & Riste 2021) tai korona-altistuneena baarissa illan viettäminen ilman valtioneuvoston puhelinta (Ristamäki 2021). Myös yhtenä viimeisimpänä kohuna kirjoitushetkellä on julkisuudessa paljon huomiota ja keskustelua herättänyt Sanna Marinin ”bilekohu”, mikä sai alkunsa siitä, kun yksityisiksi videoiksi tarkoitettut juhlimis- ja tanssimisvideot levisivät julkisuuteen. Tapaukseen liittyi keskustelua päihteiden käytöstä, kun yhdellä videolla spekulointiin puhuttavan ”jauhojengistä”. Kyseisen kohun keskellä Marin itse kertoi käyttäneensä vain mietoja alkoholijuomia ja kielsi väitteet huumeiden käytöstä. (Airasvirta 2022.) Nämä kaikki tapaukset ovat herättäneet median ja kansan kiinnostuksen ja siten ajautuneet julkiseen keskusteluun. Voisi siis todeta, että Sanna Marin on ihmisiä kiinnostava henkilö ja poliitikko. Nämä kohut ovat myös omalta osaltaan nostaneet keskusteluun niitä yhteiskunnan rakenteita, missä sukupuolella on nähty olevan vaikutusta median kiinnostukseen tapahtuneesta. Monesti on kysytty, olisiko tästä noussut samanlainen kohu, jos Marin ei olisi nuori

nainen (Eklund 2022). Tilanteesta on tehty siis vahvasti myös sukupuolikysymys. Marin itse on ottanut kantaa sukupuolikysymykseen useasti, kuten esimerkiksi Trendi-lehdelle antamassaan haastattelussa lokakuun numerossa vuonna 2020 (Trendi 8.10.2020).

Pääministeri Marin antoi naistenlehti Trendille haastattelun lehden lokakuun numerossa 2020. Haastattelussa käsiteltiin erityisesti pääministerin raskasta työtaakkaa ja jaksamista. Lehtijutussa Marin kommentoi myös hänen aikaisemmasta kommentistaan noussutta keskustelua siitä, että hän pitää siivoamisesta. ”Keskustelu kuvaa hyvin sitä, kuinka naisen henkilökohtaiset valinnat nähdään yhteiskunnallisina tekoina ja yhteisinä asioina, joita voidaan arvostella”, totesi Marin Trendin haastattelussa. Henkilöhaastattelussa Marin puhui nimenomaan työstään ja siihen liittyvistä haasteista ja raotti hieman perhe-elämäänsä. Se, mikä lopulta päätyi lehtien uutisotsikoihin ja huomion keskipisteeksi, oli haastattelua varten otetut kuvat Sanna Marinista, joissa hän poseerasi mustassa jakkutakissa, ja joissa näkyi aavistuksen enemmän kaula-aukkoa. Dekolteeta koristi Kalevalan koru. (Trendi 8.10.2020.)

Trendin kuvat herättivät haastatteluineen mediassa kohun, mikä sai ihmiset ottamaan kantaa sosiaalisessa mediassa, jossa erityisesti nuoret naiset julkaisivat itsestään kuvia samankaltaisessa asussa ja lisäsivät julkaisuihinsa aihetunnisteita kuten #imwithsanna eli vapaasti suomennettuna ”olen Sannan puolella” tai #naisvihanäkyväksi. Myös toisenlaisia reaktioita nousi esiin sosiaalisessa mediassa, missä ihmiset tyrmäsivät tämänkaltaisen käytöksen pääministeriltä kommentoiden, ettei sellainen käytös sovi pääministerille. (Vedenpää 2020.) Media käsitteli tapausta melko laajasti, ja siksi tässä työssä lähdetäänkin tarkastelemaan tarkemmin sitä, miten työhön valitut lehdet Helsingin Sanomat, Iltalehti ja Ilta-Sanomat uutisoivat aiheesta. Medialla onkin omat intressinsä juttujen julkaisemisessa, ja tapauksia tarkastellaan muun muassa niiden uutisarvon ja dramaattisuuden perusteella. Samalla medialla voi olla suurtakin vaikutusta kansalaismielipiteisiin ja niiden syntyyn. (Karvonen 1999, 79, 88.)

Tutkielmani on sisällönanalyysi esitellyn tapauksen eli Trendissä julkaistujen jakkukuvien aiheuttaman kohun uutisoinnista, ja tutkimustehtävänä on selvittää, miten pääministeri Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien synnyttämää kohua on uutisoitu ja käsitelty Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa. Työssä käytetään nimityksiä ”jakkukuvakohu” tai ”jakkukohu”, joilla viitataan koko tapahtuneeseen tilanteeseen ja Trendin haastattelun julkaisemisesta johtaneeseen mediakeskusteluun. Tapaukseen pohjautuen tarkastellaan politiikan ja median vuorovaikutussuhdetta tarkemmin tässä kontekstissa. Tähän pohjana käytetään kolmen lehden, Helsingin Sanomien, Iltalehden sekä Ilta-Sanomien, lehtijuttuja, kuten uutisia,

pääkirjoituksia sekä kolumneja analyysiosiossa. Ajallisesti tarkastellaan yhden kuukauden ajanjaksoa lehtinumeron julkaisusta 8. lokakuuta 2020 alkaen. Aikarajaus pro graduissa on yksi kuukausi, jolloin tutkittavaa aineistoa on kertynyt valituissa lehdissä 25 lehtijutun verran ja siten aineiston määrä on pysynyt kohtuullisena tämän kokoisessa työssä. Tarkasteluajankohta alkaa siis heti Trendi-lehden numeron julkaisun jälkeen, jolloin ensimmäiset uutiset aiheesta ovat tarkasteltavissa lehdissä ilmestyneet. Pro gradu -tutkielman aineistoksi päädyin valitsemaan nimenomaan suomalaisen lehdistön enkä esimerkiksi ottanut mukaan ulkomaisia tiedotusvälineitä, sillä haluan työssä erityisesti keskittyä siihen, mitä oman maan pääministeristä kirjoitetaan lehdissä. Lisäksi aineistoa löytyy varmasti kattavammin suomalaisesta mediasta kuin muiden maiden medioista, joissa kohun käsittely saattaa jäädä lyhyeksi ja pintapuoliseksi nopean uutisvirran ja tapauksen vähäisen paikallisen merkittävyyden takia. Samalla tämä valinta toimii aineiston määrän kohtuullisena rajaamisena.

Media liittyy hyvin läheisesti politiikan toimintaan, sillä politiikka ja monet poliittiset tapahtumat esitetään tiedotusvälineissä, jotka seuraavat tiiviisti, mitä politiikassa tapahtuu. Mediasta puhutaankin vallan vahtikoirona. Tiedon välittämistä, kansalaiskeskustelun ylläpitämistä ja vallankäyttäjien vahtimista voidaan pitää tiedotusvälineiden keskeisinä tehtävinä. Mediakentällä näkyy nykyään myös poliittiset kohut ja skandaalit, sillä politiikan julkisuuden laajeneminen ja henkilöityminen ovat 1980-luvulta lähtien lisänneet tiedotusvälineiden kiinnostusta poliitikkojen yksityiselämää kohtaan. (Pitkänen 2009, 79, 82.) Kohuilla ja skandaaleilla määritellään uudestaan politiikan päättäjien uskottavuus, eikä ole ennenkuulumatonta, että julkisuuskriisin muuttuessa poliittiseksi kriisiksi poliitikko on varsin pian saattanut erota tehtävästään (Virkkunen 2006, 157).

Suomen politiikan kentällä pääministeriä voi pitää merkittävimpana ja näkyvimpana hahmona, jonka liikkeitä seurataan tarkasti. Pääministeri onkin Suomessa vaikutusvaltaisin poliittinen vallankäyttäjä (Uimonen 2011 27.). Poliitikko saa merkittävän aseman lisäksi muun muassa persoonakohtaisen kiinnostavuutensa mukaan mediajulkisuutta, mitkä vaikuttavat myös siihen, kuinka kriittisesti poliitikon toimintaa arvioidaan (Niemi 2009, 198). Nimenomaan pääministerin aseman ja tehtävän vastuullisuuden takia päädyin valitsemaan pro gradu -tutkielman aiheeksi tämänhetkisen pääministerimme, Sanna Marinin. Kuten edellä jo totesin, hän oli pääministerin tehtävät aloittaessaan maailman nuorin pääministeri. Nuori naispoliitikko on mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä nais- ja miespoliitikkoja kohtaan esiintyy yhä tänä päivänä erilaisia käsityksiä mediassa ja eri sukupuolilla on erilainen asema tiedotusvälineiden representaatiokäytännöissä. Naisten nousu politiikassa merkittävillä paikoilla on haastanut sosiaalisia ja sukupuolittuneita

yhteiskunnan rakenteita. (Mäkelä 2018, 52, 56.) Tutkielman tarkoituksena on pureutua tähän teemaan tutkimustehtävän avulla, mikä on siis selvittää, miten pääministeri Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien synnyttämää kohua on uutisoitu ja käsitelty Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa.

Tutkimustehtävää lähestytään seuraavilla tutkimuskysymyksillä, joista ensimmäinen kysymys on, että miten Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien synnyttämää kohua on uutisoitu Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa? Toisena kysymyksenä kysytään, miten lehtijutuissa tuodaan esillä sitä, mikä on sopivaa käytöstä pääministeriltä ja miten sukupuoli ja ruumiillisuus näkyvät tarkasteltavissa lehtijutuissa? Kolmas tutkimuskysymys on, miten muun muassa politiikan henkilöityminen ja intimisoituminen näkyvät tässä tapauksessa? Tavoitteena on tämän kohun analysoinnin avulla tarkastella, miten valituissa lehdissä uutisointi aiheesta eteni aikarajauksen puitteissa. Näiden tutkimuskysymysten kautta voidaan perehtyä median luomiin käsityksiin pääministerin käytöksestä sekä tilanteen mahdolliseen sukupuolittuneisuuteen. Myös ruumiillisuus liittyy käsiteltävään aiheeseen, ja se tuleekin tutkielmassa esille jonkin verran, sillä ruumiillisuus saa yhteiskunnallisen ulottuvuuden, kun julkisuudessa olevan henkilön suhdetta ruumiiseensa käsitellään lehdessä, ja siten henkilökohtainen muuttuu poliittiseksi (Railo 2011a, 10).

Pro gradu -tutkielmassa pyritään analysoimaan valitusta aineistosta tapoja, joilla kuvataan pääministeri Sanna Marinin sukupuolta ja ruumiillisuutta poliittisen kohun kontekstissa. Toisin sanoen etsin sanomalehtien sisällöistä merkityksiä, joissa sukupuoli ja ruumiillisuus esiintyvät ja tulkitsen teorian valossa, miten näitä kuvataan pääministeristä uutisoidessa. Trendi-lehden henkilöhaastattelu ja siinä julkaistut kuvat Marinista käydään tutkielmassa myös läpi, mutta tarkastelunkohteena ovat nimenomaan analyysiosion sanomalehtien lehtijutut haastattelusta syntyneestä kohusta. Tällä tavoin voidaan tutkia, ylläpitääkö media mahdollisesti sukupuoleen ja ruumiillisuuteen liittyviä rakenteita politiikassa ja millä keinoin sekä erityisesti poliittisesti vaikutusvaltaisissa asemissa oleviin kohdistuvia odotuksia ja käsityksiä. Tavoitteena on tutkia aineistonani olevien lehtien sisällön kantaaottavuutta samalla seuraten lehtijutuissa esiin tuotuja mielipiteitä ja otteita muun muassa sosiaalisesta mediasta sekä miten lehdet ovat tuoneet tätä esiin jutuissa. Samalla tutkin lehtien välisiä mahdollisia eroja ja samankaltaisuuksia sisällön suhteen.

Naispoliitikkoja ja heidän saamaa julkisuutta on tutkittu aiemmin muun muassa feministisessä naistutkimuksessa ja sukupuolentutkimuksessa. Myös feministinen mediatutkimus, jota voidaan pitää enemmänkin näkökulmana, on käsitellyt sukupuolittumista median esityksissä ja niiden vastaanotossa (Mäkelä 2018, 82.) Poliittisen viestinnän näkökulmasta sukupuoli, politiikka ja

mediaesitykset eivät ole kovin laajasti tutkittu aihe (Mäkelä, Isotalus & Ruoho 2015, 297). Naistenlehdet taas ovat olleet varsin suosittu tutkimuskohde niin kansallisesti kuin myös kansainvälisesti, ja Suomessa tutkimus onkin keskittynyt erityisesti sukupuolen esittämiseen ja edustamiseen (Ruoho & Saarenmaa 2011, 10). Naistenlehdistä tehty tutkimus on kuitenkin jakanut yleisesti ottaen tutkijat joko puolustamaan tai arvostelemaan tutkimuskohdettaan johtuen naistenlehtien vähäisestä yhteiskunnallisesta arvostuksesta (Railo 2011a, 19). Poliitiikan tutkimuksen kentällä on pohdittu kauan muun muassa sitä, miten naiset ylipäättään toimivat politiikassa, mitä he siihen tuovat ja mihin he keskittyvät päätöksenteossa (Raevaara 2007, 127).

Tässä tutkielmassa olen aluksi johdannossa käynyt läpi Trendi-lehden haastattelua yleisemmällä tasolla ja Sanna Marinin senhetkistä tilannetta Suomen pääministerinä sekä taustoittanut tilannetta. Samalla olen kertonut tutkimustehtävästä ja sen tavoitteista. Seuraava luku tutkielmassa on teoriaosuus, jossa käyn läpi tutkielman eri teoreettisia lähtökohtia ja viitekehystä. Teorianäkökulma olen hyödyntänyt muun muassa politiikan medioitumista ja henkilöitymistä sekä viihteellistymistä ja intimoitumista. Tästä siirrytään kolmanteen lukuun, jossa esittelen käyttämäni tutkimusmetodin eli sisällönanalyysin ja tutkimani suomalaiset lehdet. Tämän jälkeen on työn empiirinen analyysi, jossa analysoin ja tulkiten lehtijuttuja omassa luvussaan. Lopuksi on yhteenvedon ja omaan analyysiin perustuvien johtopäätösten ja pohdinnan aika. Tutkielmassani käytän ”henkilökuvaa”, ”haastattelua” ja ”henkilöhaastattelua” synonyymeina kuvaamaan Sanna Marinin Trendi-lehden juttua, sillä nämä termit pyrkivät samaan tavoitteeseen eli esittelemään lukijalle kirjoituksen kohteen.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1. Poliitiikan medioituminen

Medioitumisella tarkoitetaan yhteiskunnassa tapahtuvaa pitkän aikavälin muutosta, jossa mediasta on kasvanut merkittävä ja tärkeä tekijä yhteiskunnan eri osa-alueilla, ja sen vaikutusvalta on lisääntynyt esimerkiksi politiikassa (Isotalus 2017, 19–20). Medioitumisessa on havaittavissa eri tasoja, joita ruotsalainen politiikan tutkija Jesper Strömbäck (2008) on tutkinut ja jakanut ne eri vaiheisiin. Ensimmäinen vaihe liittyy siihen, missä määrin mediasta muodostuu merkittävin lähde politiikkaa koskevan tiedon osalta sekä linkki kansalaisten ja poliitikkojen tiedon välittämisen välillä. Toisessa vaiheessa mediasta tulee riippumattomampi politiikan toimijoista, ja siitä muodostuu portinvartija. Kolmannessa vaiheessa toinen vaihe syventyy entisestään, ja media alkaa toimimaan enemmän oman logiikkansa mukaan, eli olennaiseksi muodostuu se, missä määrin mediaa ohjaa politiikan tai median logiikka. (Strömbäck 2008, 234; Herkman 2011, 25.) Myös poliitikot pyrkivät jo tässä kohtaa huomioimaan median omassa poliittisessa tekemisessään, mukautumaan enemmän median pelisääntöihin sekä kehittämään omaa mediaosaamista (Isotalus 2017, 32). Viimeisessä eli neljännessä medioitumisen vaiheessa poliittiset toimijat omaksuvat median logiikan toimintatavat (Herkman 2011, 25). Tilanne johtaa siihen, että poliittisessa toiminnassa otetaan huomioon median vaikutus, ja asioiden uutisarvon merkitys korostuu politiikassa. Toisinaan eteneminen medioitumisen eri vaiheissa ei ole niin johdonmukaista ja suoraviivaista kuin tässä esitetään, vaan siihen voivat vaikuttaa medioiden tai yhteiskunnan toimijoiden kehitys eri tahtiin. (Isotalus 2017, 33.)

Medioitumiseen liittyy olennaisesti medialogiikan käsite, jonka mukaan media toimii oman logiikkansa eli sille tyypillisten toimintatapojen ja sääntöjen mukaan. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten asiat esiintyvät mediassa, miten median parissa työskentelevät toimivat sekä miten median sisältö tulkitaan ja vastaanotetaan. Eri mediat toimivat yleensä samanlaisten normien mukaisesti, mutta mediaväline vaikuttaa siihen, miten se välittää asioita eteenpäin. Tyypillisiä median toimintatapoja ovat esimerkiksi dramatisointi, stereotyyppien ja vastakkainasetteluiden hyödyntäminen sekä yksinkertaistaminen. Nämä käytänteet on otettu huomioon myös poliitikkojen puolella, jotka näitä keinoja käyttämällä tekevät itsestään medialle sopivamman persoonan. Tämä kertoo median vaikutusvallasta, kun se ohjaa näin politiikan toimintaa. Medioituminen etenee, kun

politiikkaa ja politiikan toimintaa ohjaa yhä enemmän medialogiikka eikä niinkään politiikan logiikka. Median vaikutusvaltaa lisääkin se, jos medialogiikka ohjaa sekä mediaa että poliittisia toimijoita. Poliitiikan logiikkaan voidaan lukea politiikkaa ohjaavat säännöt eri maissa, poliittinen toiminta sekä kannatuksen hankinta. (Isotalus 2017, 25–28.)

Medialogiikka käsitteenä kattaa koko median, joten siksi on ryhdytty käyttämään myös uutismedian logiikan termiä, sillä uutisia tekevän median voidaan yleensä olettaa toimivan samalla logiikalla. Uutismedian logiikka toimii kolmen perusteen mukaan, jotka ovat ammatillisuus, kaupallisuus ja mediateknologia. Ammatillisuus kuvastaa toimittajia ja ammatillisia käytäntöjä, kaupallisuus median kaupallisia tavoitteita ja mediateknologia eri viestintäalustojen vaikutusta mediasisältöihin. Medialogiikka on käsitteenä saanut kritiikkiä esimerkiksi siitä, etteivät kaikki mediat voi noudattaa samaa logiikkaa sekä siitä, että medialogiikan lisääntyminen ei suoraan välttämättä tarkoita politiikan logiikan häviämistä. Rinnalle ovatkin nousseet käsitteet markkinoiden kaupallinen ja normatiivinen logiikka, jotka toimivat toisenlaisina näkökulmina median ja politiikan toiminnan tarkastelussa, vaikkakin edelleen pääsääntöisesti medialogiikan ja politiikan logiikan käsitteet ovat vakiintuneessa käytössä. (Mt., 27–30.) Mediajulkisuuden kaupalliseen logiikkaan vaikuttaakin kilpailu yleisöistä, mikä ajaa etsimään politiikasta yleisöä kiinnostavia aiheita, kuten yksityiselämän aiheita tai poliittisia kohuja ja skandaaleja (Herkman 2011, 142).

Median ja poliitikon keskinäinen riippuvuussuhde on medioitumisen ydin, ja medioitumista voidaan pitää joissakin tulkinnoissa vuorovaikutteisena prosessina. Poliitiikan medioitumista on alettu kunnolla tutkia 1990-luvulta lähtien, jolloin se oli myös ensimmäisiä yhteiskunnan sektoreita, joiden medioitumista alettiin tutkia. Siitä lähtien aiheen tutkimus on lisääntynyt runsaasti. (Mt., 20–22.) John Corner ja Dick Pels (2003, 3–4) ovat erottaneet poliittisen viestinnän tutkimuksesta koskien median ja politiikan suhdetta kaksi lähestymistapaa. Perinteisempi näkökulma suhtautuu mediaan kriittisemmin, pitää mediaa demokratiaa heikentävänä ja viihteen katsotaan korvaavan tiedon. Uudempi näkökulma tarkastelee mediaa modernin demokratian vaikuttajana esimerkiksi monipuolisten näkemysten esittämisellä ja poliittisten vallankäyttäjien kriittisellä tarkastelulla. Erkki Karvonen (2008, 46–47) on nimittänyt näitä kahdeksi koulukunnaksi, joista uusi koulukunta on syntynyt vastareaktiona vanhemmalle näkemykselle. Poliittisen viestinnän tutkimuskentällä viime vuosikymmenten aikana merkittävään avainasemaan on noussutkin alan muutos, jota käsitteenä medioituminen kuvastaa hyvin. Useita muita käsitteitä on syntynyt alan tutkimuksessa kuvaamaan tätä median vaikutusta alan muutokseen, mutta 2000-luvulla medioituminen käsitteenä

alkoi syrjäyttää muut termit kuten henkilöitymisen, emotionaalistumisen ja amerikkalaistumisen, jotka muodostuivat tämän seurauksena medioitumisen alakäsitteiksi. (Isotalus 2017, 20–22.)

Suomessa on ennen käytetty termiä viestinnällistyminen medioitumisen ohella, mutta nykyään sen käyttöä Suomessa vältetään (Isotalus 2017, 23). Toinen käsite medialisoituminen esiintyy toisinaan alan tutkimuksissa, joka toimii paremmin käsiteparina medioitumisen kanssa. Käsite mediavälitteisyys erotetaan erityisesti englanninkielisessä kirjallisuudessa medioitumisesta, sillä se tarkoittaa ennemminkin neutraalia viestien lähettämistä ja viestintää median avulla, kun taas medioituminen mielletään yhteiskunnalliseksi muutosprosessiksi, missä median merkitys muuttuu. (Isotalus 2017, 23–24.) Medioitumisen käsitettä on pidetty monitulkintaisena ja epäselvänä, ja sen kohdalla on keskusteltu siitä, onko se oikea teoria vai ei, ja käsitteeseen kohdistuukin epäyhteneväisiä näkemyksiä. Tästä syystä medioituminen nähdäänkin enemmän lähestymistapana tai näkökulmana ilmiöiden tarkastelussa. (Noppari & Niemi 2017, 248; Isotalus 2017, 24.) Myös tässä tutkielmassa medioituminen on lähestymistapa aineiston analyysiin.

Medioitumista on tutkittu aiemmin poliitikkojen ja toimittajien omien kokemusten ja näkemyksien perusteella. Tutkimuksista on selvinnyt, että molemmat osapuolet ovat havainneet medioitumista, vaikka sen vaiheista voi olla eri näkemyksiä. Samaa mieltä on oltu kuitenkin siitä, että poliitikot selkeästi pyrkivät eri keinoin saavuttamaan median huomion. Poliitikot myös tutkimusten mukaan ajattelevat median vaikuttavan politiikkaan enemmän kuin toimittajat ajattelevat. Tutkijoiden mielestä median merkitys politiikassa ei perustu niinkään poliittisten toimijoiden pakottamiseen median päämääriin, vaan että poliittiset toimijat voivat itse valita, miten he sovittavat päämääriään mediassa. (Isotalus 2017, 38.)

Suomessa medioitumisen ensimmäinen vaihe on näkynyt 1960-luvulla, kun tiedotusvälineet alkoivat olla kaikkien saatavilla ympäri maan (Herkman 2011, 26). Tiedotusvälineiden voidaan todeta olleen 1970-luvulla medioituneita, sillä mediasta oli muodostunut tärkein tietolähde ja linkki kansalaisten ja poliittisten toimijoiden välille, mitä pidetään medioitumisen ensimmäisenä vaiheena, vaikkakin mediaa leimasi puoluepoliittisuus ja mediakanavien määrä oli toistaiseksi hyvin vähäinen (Noppari & Niemi 2017, 247; Strömbäck 2008, 236). Presidentti Kekkonen aikana journalistien ja poliittisen eliitin työskentely yhdessä oli lähes saumatonta, ja journalistien suhtautuminen poliittisiin päättäjiin oli usein jopa kritiikitöntä. Vain harvat, jo valmiiksi kyseenalaisen maineen omaavat aikakauslehdet saattoivat kritisoida poliitikkoja, mutta julkisia poliittisia kohuja ilmeni vain muutamia. (Noppari & Niemi 2017, 249–250.)

Urho Kekkosta seurannut presidentti Mauno Koiviston kautta voidaan medioitumisen näkökulmasta pitää Strömbäckin (2008, 237) medioitumisen vaiheista toisena vaiheena, kun journalistien ja poliittisten päättäjien välit erkaantuivat selkeästi, ja tämä näkyi esimerkiksi itsenäistyneen median julkisena arvosteluna poliitikkojen toimesta (Noppari & Niemi 2017, 25). Niin kutsutussa yleisdemokratian vaiheessa ideologioiden merkitys ja puolueiden eroavaisuudet alkoivat vähetä, ja siten asiakysymyksien ja poliitikkojen henkilökohtaisten ominaisuuksien painottaminen kansalaisten keskuudessa kasvoi (Borg & Paloheimo 2009, 16; Noppari & Niemi 2017, 250).

Suomea ja muita Pohjoismaita on pidetty aiemmin niin kutsutun demokraattis-korporatistiseen järjestelmään kuuluvina, mikä tarkoittaa median toiminnan sääntelyä, mutta samalla myös median riippumattomuuden tukemista erilaisilla lailla, kuten painovapauslailla valtion toimesta. (Noppari & Niemi 2017, 253–254.) Poliitikkojen ja median välit ovat olleet kunnioittavat, ja poliitikoilla on ollut tapana valvoa mediaa muun muassa tarkistamalla antamansa haastattelut ennen julkaisua (Kantola & Vesa 2011, 45). Kehitystä on kuitenkin 1990-luvulle tultaessa tapahtunut kohti liberaalia mallia, jossa median kaupallisuus korostuu. Tätä aikakautta voidaan verrata medioitumisen vaiheista kolmanteen vaiheeseen, jossa media tuo julkisuuteen omia intressejään ajavia aiheita. (Noppari & Niemi 2017, 253–254.)

Ideologisten erojen kaventuminen on leimannut 2000-luvun politiikkaa, ja tätä aikakautta voidaan verrata medioitumisen vaiheista neljänteen. Tässä vaiheessa yhteiskunnalliset toimijat siis ottavat median toiminnan huomioon omassa toiminnassaan ja sisäistävät medialogiikan. Myös mielikuvat ja poliittiset keulahahmot ovat osa 2000-luvun politiikkaa. (Strömbäck 2008, 239–240; Noppari & Niemi 2017, 257–258.) Poliitiikan julkisuus voidaan määritellä mediassa ilmeneväksi määrittelyvallaksi, jossa syntyy mielikuvia ja käsityksiä poliitikoista (Railo 2011b, 30). Poliitikot tunnetaankin nykyään median kautta ja heidän ansioitaan arvioidaan sen mukaan, kuinka onnistuneesti he toimivat julkisuudessa (Herkman 2011, 138).

Poliitikkojen voidaan nähdä toimivan kolmella eri toiminta-alueella. Yksi näistä on poliittisten instituutioiden ja prosessien alue, jossa politiikassa vaikuttavat henkilöt luovat identiteettinsä poliitikkoina. Toinen alue on julkinen ja yleinen alue, mikä muodostuu poliitikkojen asemasta julkisuuden henkilöinä, missä he voivat rakentaa ja edistää mainettaan ja missä heidän toimintaansa tarkastellaan. Kolmantena alueena pidetään poliitikkojen yksityiselämää eli yksityisen aluetta, mihin kuuluvat muun muassa koti, ihmissuhteet ja vapaa-aika. Yhä enenevässä määrin yksityisen aluetta hyödynnetään nykyään poliittisen identiteetin luomisessa ja ylläpitämisessä. (Mäkelä 2018, 23–24.) Yksi julkisuuden jaottelutapa on jakaa julkisuus eliitti- ja populaarikulttuuriin.

Eliittikulttuuriin liittyy lehdistä korkeatasoisina pidetyt sanoma- ja aikakauslehdet, kun taas populaarikulttuuri keskittyy viihteellisellä ja tunteisiin vetoavalla tavalla arjen teemoihin. Käsite kulttuurinen kansalaisuus liittyy populaarikulttuuriin, jossa esiintyvät henkilöt luovat yhteisöllisyyttä mahdollistaen eliittikulttuurin arvojen kyseenalaistamisen. (Railo 2011a, 16–17.)

Medioitumisen on nähty kaupallistumisen ja kasvavan uutiskilpailun myötä lisäävän politiikan henkilöitymistä ja viihteellistymistä mediaesityksissä. Mediajulkisuus keskittyy selkeästi poliittisissa johtavissa asemissa oleviin henkilöihin kuten pääministeriin ja muihin ministereihin tai puoluejohtajiin. Myös muut poliitikot, joiden yksityiselämästä paljastuu jotakin kiinnostavaa, kiinnittävät median huomion, ja yleensä poliittisiin skandaaleihin päätyvätkin yksittäiset henkilöt. (Herkman 2011, 30–31.) Yksi medioitumisen piirteistä onkin juuri poliitikkojen yksityiselämän ilmeneminen julkisuudessa (Isotalus 2017, 33–34).

Mediajulkisuudesta on siis muodostunut yksi nykypäivän merkittävimmistä julkisuuden alueista, joka toimii poliittisen toiminnan foorumina. Mediajulkisuudessa korostuukin poliitikkojen kohdalla henkilölähtöisyys ja mediaseksikkyys. Joukkoviestimet ovat muodostuneet politiikan ja kansalaisten väliseksi tärkeimmäksi yhteyden jakajaksi ja kanavaksi edustuksellisissa demokratioissa. Nykypäivänä yleistynyt sosiaalinen media ja sen alustat ovat vieneet perinteisen median merkitystä ”politiikan julkisuuden portinvartijana”, mutta sosiaalinen media on kuitenkin myös nähtävissä osaksi medioitumista. (Herkman 2011, 18, 24–25.) Mediajulkisuus on pitkälti hallitsematonta, minkä takia poliittiset toimijat saattavat salata tärkeitä asioita, jotta asian saama julkisuus ei hallitsemattomuudessaan vaikeuttaisi sen onnistumista. Median muutos on johtanut siihen, että julkisuus on jotakin näkyvässä olevaa, mikä eroaa piilossa olevasta. Julkisuus ei enää median ansiosta ole paikkasidonnainen eikä siten rajattua vain tiettyyn tilaan. (Mt. 29, 32–33.)

2.2. Poliitiikan henkilöityminen

2.2.1. Median vaikutusvalta ja mielikuvat politiikassa

Median merkitystä tänä päivänä korostaa sen pääsy suomalaisten yksityiseen hyvin arkisissa tilanteissa, kuten kahvipöytäkeskusteluissa, joissa keskustelut voivat helposti kääntyä viestimien tarjoamiin ajankohtaisiin uutisaiheisiin. Ajan tasalla olevaa informaatiota on tarjolla monissa eri mediavälineissä. Tiedotusvälineet muokkaavatkin jatkuvasti ihmisten mielikuvia ja tietoisuutta

maailman tapahtumista. Kun samat aiheet toistuvat päivästä toiseen tai jopa viikosta toiseen mediassa, ja poliitikot lähtevät kannanotoillaan mukaan aiheiden käsittelyyn, alkavat ihmisten mielikuvat muokkaantua mediassa esiintyvien käsitysten mukaisiksi. Tällaista tilannetta voidaan kutsua median megafonivaikutukseksi, jolloin yksittäiset äänet hukkuvat valtavirran mielipiteiden alle. (Uimonen 2009, 54–55, 65.)

Journalistinen media ja sen resurssit korostuvat erityisesti median vallasta puhuttaessa. Suomessa vallankäyttäjät ovatkin toimineet aina journalistisessa mediajulkisuudessa samalla, kun se on toiminut vallan vahtikoirana. Nykypäivänä myös sosiaalisen median merkitys on kasvanut suuresti journalistisen median rinnalla, mikä onkin uudenlainen alusta poliittiselle keskustelulle. Ensisijaisesti median valta näyttäisi olevan kuitenkin mielikuvien luontia ja huomion kohdistamisen valtaa, mikä on ajanut puhumaan nykyhetken politiikasta jopa mielikuvapolitiikkana. (Noppiari & Niemi 2017, 245–246, 261.)

Yksi merkki median lisääntyneestä vallasta on poliittiset skandaalit ja niistä seuraavat eroamiset. Skandaaleista voi määritellä kaksi piirrettä, moraalisten rajojen määrittely ja ylittäminen sekä symbolinen vallankäyttö, mihin kytkeytyy poliitikon maine ja luottamus. Skandaalit ovat yksi politiikan henkilöitymisen vaikutuksista ja merkeistä, sillä ne liittyvät yleensä yksittäisiin henkilöihin. Skandaaleilla ei pyritä pelkästään sensaationhakuiseen journalismiin, vaan skandaaleja esiin nostamalla media toimii vallan vahtikoiran asemassaan. (Juntunen & Väliverronen 2009, 262–265.) Skandaaleista uutisoiminen kertoo poliittisen järjestelmän avoimuuden kasvusta (Herkman 2011, 170). 1980- ja 1990-luvuilla poliittiset skandaalit alkoivat yleistyä, mutta 2000-luvulla skandaalien määrä on kasvanut reippaasti, noin kolminkertaisesti. Tämä kertonee median vaikutusvallan lisääntymisestä. (Noppiari & Niemi 2017, 256.) Ylipäätään poliittisessa julkisuudessa journalismi on muuttunut hillitystä hyökkäävämmäksi, eikä poliittisia johtajia välttämättä kunnioiteta enää samalla tavalla (Kantola & Vesa 2011, 44).

Vaikka median valtaa politiikassa on melko hankala mitata, poliittisten toimijoiden ja median välinen suhde on aina ollut hieman jännitteinen, sillä osapuolten tehtävät ja tavoitteet ovat hyvin erilaiset. Median tehtävä on tiedottaa kansalaisia poliittisesta päätöksenteosta ja vahtia poliitikkojen toimintaa kriittisesti. Samalla poliitikot pyrkivät pysymään myönteisessä julkisuudessa ja olemaan yhteydessä kansalaisiin. (Noppiari & Niemi 2017, 246.) Kielteiseen julkisuuteen ajautuessaan poliitikko pahimmillaan saatetaan erottaa puolueesta tai ministerin asemastaan, jotta tilanne rauhoittuisi (Virkkunen 2006, 144, 156). Vakavampi asiajournalismi on lähtenyt mukaan poliitikkojen intiimin elämän paljastamiseen ja jakamiseen perustellen sitä sillä, että korkean

poliittisen vallankäyttäjän yksityiselämä on myös yhteiskunnallisesti merkittävä, ja yksityiselämän tapahtumilla voidaan esimerkiksi mitata sitä, onko poliitikko säilyttänyt arvostelukykynsä. Tähän voi liittyä lisäksi pohdinta siitä, voiko vallankäyttäjän toimintaan poliitikkona vaikuttaa se, miten hän toimii yksityiselämässään. (Karvonen 2008, 43.) Toimittajat antavat myös toisinaan vinkkejä ja palautetta valtionjohdolle esimerkiksi lehtien pääkirjoituksissa, kolumneissa tai uutiskommenteissa, joissa kommentoivat vallankäyttäjien toiminnan onnistumista (Uimonen 2011, 75).

Journalistit käyttävät valtaansa monin eri tavoin. Yleinen tapa on kirjoittaa kommentteja ja ottaa kantaa pääkirjoituksissa. Toinen tapa on luoda hälyjuttuja, joiden avulla voidaan kiinnittää huomio epäkohtiin. Ajankohtaisia puheenaiheita tuottamalla tai mediakohuja esille tuomalla, mihin saadaan kaikki tiedotusvälineet osallistumaan, ovat myös journalistien vallankäytön keinoja. Epäkohtien paljastamista mediassa journalistit eivät kuitenkaan pidä itseisarvona, vaan välineenä epäkohtien parantamiseen. Yhteiskunnallisten ongelmien esille tuominen onkin länsimaisissa demokratioissa yleisesti hyväksytty käytäntö. (Uimonen 2009, 73, 101–102.)

Jotkut tutkijat ovat jakaneet poliitikot asiapoliitikkoihin ja näytöspoliitikkoihin, joista voidaan käyttää myös nimitystä mediapoliitikko. Asiapoliitikolla voidaan tarkoittaa poliitikkoa, joka on fokusoitunut ajamaan kannattajiensa asioita ja vaikuttamaan päätöksentekoon. Näytöspoliitikko painottaa taas enemmän valtapelejä ja politiikan näytöksiä politiikan tekemisessään. (Paunonen 2021, 55–56). Näiden lisäksi voidaan puhua kahden edellä mainitun termin välimaastoon kuuluvasta peruspoliitikosta, jonka merkityksen mukaan poliitikon pitää hallita molemmat taidot (mt., 56). Isotaluksen mukaan (2017, 225) tällaisia selkeitä rajauksia poliitikkoihin on kuitenkin mahdoton tehdä, sillä jokainen valtakunnan tason poliitikko joutuu työssään toimimaan median kanssa.

2.2.2. Poliitiikan individualisoituminen

Politiikan henkilöitymisen käsite voidaan jakaa kahteen ulottuvuuteen, individualisoitumiseen ja privatisoitumiseen (Isotalus 2017, 61). Parin viime vuosikymmenen ajan politiikan henkilöityminen on noussut yhä enenevässä määrin puheenaiheeksi. Yksilöiden merkitystä ja asemaa korostava henkilöityminen on nähty politiikan kollektiivista kulttuuria haastavana ilmiönä, missä yksittäisten poliitikkojen merkitys kasvaa puolueiden kustannuksella. (Karvonen 2009, 94.) Ilmiö voidaan nähdä erityisesti yksityisen ja julkisuuden välisen suhteen muutoksina (Herkman 2011, 32). Poliitiikan henkilöitymisessä on siis kyse poliitikkojen henkilökohtaisten ominaisuuksien

korostamisesta, yksittäisten poliitikkojen julkisuuskuvien tietoisemmasta luomisesta sekä äänestysvalinnoista perustuen poliitikkojen luonteeseen (Mäkelä 2018, 92).

Privatisoitumisesta voidaan käyttää termiä politiikan intimitisoituminen, mikä tarkoittaa yksityiselämän ja yksityisen tulemistä osaksi politiikan julkisuutta (Herkman 2011, 34). Tästä kerrotaan enemmän seuraavassa alaluvussa. Individualisoinnissa kyse on yksilöiden korostumisesta puolueiden ja instituutioiden sijaan (Isotalus 2017, 84). Individualisoituminen voidaan jakaa myös kahteen osaan, yleiseen ja keskittyneeseen näkyvyyteen. Yleiseen näkyvyyteen kuuluu huomion kiinnittäminen yksittäisiin poliitikkoihin puolueita enemmän. Keskittyneessä näkyvyydessä huomion kohdistuminen rajautuu erityisesti poliittisiin johtajiin, mistä voidaan käyttää myös termiä presidentillistyminen. Presidentillistymisessä on kyse vallan keskittymisestä valtajärjestelmän instituutioiden edustajille ja heihin kohdistuvasta huomiosta, ja useissa parlamentaarisisissa maissa presidentillistyminen on tarkoittanut nimenomaan pääministerin roolin merkityksen kasvua. (Mt., 61.)

Politiikan henkilöitymistä ovat vauhdittaneet muun muassa puolueiden ideologisten erojen kaventuminen ja samankaltaistuminen sekä se, että televisio korostaa tiettyjä näkyviä poliitikkoja. Myös yhteiskunnan modernisaatiokehitys on korostanut individualisoinnista, mikä on näkynyt puolueuskollisuuden vähenemisenä. Näiden lisäksi poliittisen järjestelmän muutokset, kuten presidentinvaalien vaihtuminen valitsijamiesvaaleista suoriin henkilövaaleihin, ovat edistäneet henkilöitymistä. (Isotalus 2017, 53.) Politiikan henkilöitymisen ja viihteen lisääntymisen mediajulkisuudessa on nähty vievän tilaa ja huomiota tärkeiltä poliittisilta asiakysymyksiltä. Tällainen kritiikki on yleensä saanut vastaukseksi näkökulman, jonka mukaan henkilökeskeisyys poliittisissa asioissa voi olla myös kannattavaa, sillä monet vaikeaselkoiset poliittiset asiat voidaan yksittäisten poliitikkojen avulla selittää ymmärrettävämmiin kansalaisille ja tuoda aihe siten lähemmäs kansalaisia. Henkilöitymisen käsitettä voidaan pitää myös hieman ongelmallisena, sillä politiikassa on aina ollut kyse henkilöistä, joiden karisma ja retoriikka ovat vaikuttaneet politiikkaan. (Herkman 2011, 31.)

Suomessa kansalaisille merkitsevät nykypäivänä yhä enemmän puolueiden puheenjohtajat, jotka vaikuttavat heidän puoluevalintaansa ja heidän arvioihinsa puolueiden menestymisestä. Vaikka henkilöityminen on laajeneva ilmiö Suomessa, sen ei nähdä haastavan puoluekeskeistä politiikkaa, vaan pikemminkin puolueisiin kohdistuvan luottamuksen nähdään liittyvän henkilöitymiseen sitä vahvistavasti. (Karvonen 2009, 121–122.) Kuitenkin henkilöitymistä kuvastaa esimerkiksi se, jos äänestäjien puhuessa politiikasta esiin nousee ennemminkin yksittäiset poliitikot kuin puolueet.

Poliitikkoja saatetaan äänestää riippumatta heidän puolueestaan, jolloin poliitikon imago ja maine ovatkin ratkaiseva tekijä äänestysvalinnassa. Henkilöitymistä tapahtuu myös toisinpäin, sillä esimerkiksi puolueet voivat tuoda esille yksittäisiä jäseniään kuten puoluejohtajaa ja näin ollen henkilöidä puoluetta. (Isotalus 2017, 52.)

Medioitumisen kehitys on luonut politiikassa henkilön luotettavuudesta merkittävän kriteerin, joka voi merkitä äänestäjälle nykyään jopa esimerkiksi puoluepoliittisia kysymyksiä enemmän (Herkman 2011, 32). Siksi poliitikkojen henkilökohtaisia ominaisuuksia ja heidän luotettavuuttaan pidetään merkittävinä tekijöinä, kun heidän toimintaansa arvioidaan (Juntunen & Väliaverronen 2009, 263–264). Poliitikoista syntyy mediajulkisuudessa mielikuvia, ja esimerkiksi persoona ja hänen arvonsa luovat poliitikolle mediassa niin kutsutun poliittisen tyylin, mikä vaikuttaa kansalaisten äänestyspäätöksiin (Noppi & Niemi 2017, 261). Poliitikon imagoa ja luottamusta määritteleekin nykyään yhä useammin hänen toimintansa yksityiselämässään eikä vain julkiset tekonsa (Juntunen & Väliaverronen 2009, 264). Myönteiseen julkisuuskuvaan vaikuttaa lisäksi poliitikon kuvaaminen ”yhtenä meistä”, mutta samalla poliitikon tekojen myötä hänet tulisi nähdä myös ”parhaana meistä”, jotta hän voi johtaa muita (Karvonen 1999, 111).

Suomessa pääministeri on vaikutusvaltaisin poliittinen vallankäyttäjä. Poliitiikan journalismin murros on tehnyt pääministereille haastavammaksi vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa. Samalla median ja julkisuuden hyödyntäminen pääministerin toiminnassa on kasvanut, kun median merkitys on korostunut ja pääministerin valta lisääntynyt. (Uimonen 2011, 27.) Pääministerin ja samalla myös hallituksen valta on kasvanut suhteessa presidenttiin viimeisten vuosikymmenten saatossa, mihin on vaikuttanut esimerkiksi presidentin valtaoikeuksien vähentäminen 1990-luvulla sekä pääministerin ja hallituksen toiminnan laajentuminen EU-jäsenyyden myötä. Nykypäivänä pääministerin on oltava valmis olemaan koko ajan median käytettävissä eli toimimaan julkisuudessa, mitä kautta pääministeri tiedottaa muun muassa hallituksen toiminnasta ja toimii ikään kuin hallituksen kasvoina. Tällöin pääministerin yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväksi ja ominaisuudeksi muodostuu julkisuuden hallinta. (Paunonen 2021, 14–16.) Pääministerillä on kuitenkin apunaan oma esikuntansa ja avustajansa, jotka vastaavat pääministerin poliittisesta tiedottamisesta ja media- ja julkisuussuhteiden hoidosta (Uimonen 2011, 27). Ministereiltä ylipäättään odotetaan vakuuttavaa esiintymistä julkisuudessa ja mediassa hallinnonalojensa edustajina (Puoskari 2002, 328). Pääministeristä voidaankin käyttää termiä puhuva pää, mikä viittaa pääministerin valtaan, minkä takia hän on jatkuvasti esillä julkisuudessa, ja hänen on osattava siten toimia erilaisissa viestinnällisissä tilanteissa (esim. Uimonen 2011; teoksessa Mäkelä 2018, 63).

2.3. Poliitiikan intimitisoituminen

2.3.1. Yksityisen ja julkisen rajan hämärtyminen politiikassa

Poliitiikan intimitisoitumisen ensimmäisiä piirteitä alkoi ilmetä jo 1970-luvulla, kun poliitikot alkoivat antaa naistenlehdissä henkilöhaastatteluja. 1990-luvun median kaupallistuvan murroksen myötä poliitikot alkoivat käsittelemään yhä enemmän julkisuudessa yksityiselämänsä asioita, mistä voidaan siis puhua politiikan intimitisoitumisena. (Noppari & Niemi 2017, 255.) Iltapäivälehdet ovatkin siitä lähtien politiikan uutisoinnissaan aktiivisesti kirjoittaneet poliitikkojen yksityiselämistä (Kantola & Vesa 2011, 61). Poliitiikan intimitisoituminen luo poliittisille toimijoille mahdollisuuden luoda itsestään julkisuudessa samaistuttavia mielikuvia, mutta samalla sillä voi olla kääntöpuolensa, jos yksityiselämän käänneet päätyvät median pyörytykseen ja syntyy poliittinen skandaali tai kohu (Noppari & Niemi 2017, 255). Intimitisoituminen eli privatisoituminen voidaan jakaa henkilöpiirteiden korostamiseen tai yksityiselämän paljastumiseen. Median kiinnostus ja huomio kiinnittyy yksittäisten poliitikkojen ominaisuuksiin tai yksityiselämän asioihin, kuten perheeseen, vapaa-aikaan, menneisyyteen tai rakkauselämään. Poliitikon tuodessa yksityiselämänsä itse mediassa esille hänen tulisi olla tietoinen siitä, että yksityisyytensä raottaminen julkisuudessa on peruuttamatonta, eikä myöhemmässä vaiheessa ole suotuisaa vedota asian tiimoilta poliitikon yksityisasiin ja yksityisyyteen. Tällaista periaatetta kutsutaan suostumusopiksi. (Isotalus 2017, 84–86.)

Yksityisen piiriin kuuluvia aiheita mediajulkisuudessa on käsitelty aiemmin yleensä silloin, kun poliitikko itse on tuonut asian esiin yrittäen vaikuttaa omaan julkisuuskuvaansa, mutta nykyään yksityiselämän asiat ovat enemmän esillä politiikan julkisuudessa. Voidaan puhua myös tabloidisaation ilmiöstä, missä yksityinen ja julkinen sekoittuvat mediassa. Myös viihteen ja politiikan yhdistäminen liittyy tähän ilmiöön. (Juntunen & Väliverronen 2009, 265–266, 262.) Tabloidisaatio on syntynyt median kaupallistumisen ja kiristyneen kilpailun myötä, mikä on tuonut yksityiselämän paljastukset ja tarinallisuuden mukaan journalismiin (Mt., 281). Mediajulkisuuden myötä julkisen ja yksityisen raja on siis hämärtynyt, sillä mediajulkisuus tekee kaikesta julkista, kuten poliitikkojen yksityisasiasta, joita käsitellään eri medioissa tuntemattomien yleisöjen edessä. Mediajulkisuus ruokkii tirkistelynhalua ja muun muassa fantasioita tiedonjanoamisen lisäksi julkisilla tarinoilla ja paljastuksilla. (Herkman 2011, 34.) Suomessa poliitikot ovat kansainvälisesti tarkasteltuna saaneet pitää melko hyvin yksityiselämänsä omana asianaan, sillä media on

enemminkin kiinnostunut tuomaan julkisuuteen moraalisesti epäilyttäviä tai normeja rikkovia aiheita (Isotalus 2017, 88).

Journalismissa poliitikkojen henkilökuvat ilmentävät kahta genreä. Yhtäältä ne ovat asiallisia haastatteluja poliitikosta, mutta samalla niissä esiintyy yksityiselämän aiheita tai tunteisiin vetoavia tarinoita. Asiallinen tyyli ja fiktiiviset tehokeinot tekstissä luovat henkilökuvan lukijalle mielikuvia haastateltavasta. Poliitikkojen henkilökuissa yhdistyykin yksityisen ja julkisen elämän aiheet, jotka vuorottelevat tekstissä sulavasti. (Railo 2011b, 29.) Haastattelutilanteessa toimittajan tehtävä on yrittää saada poliitikko paljastamaan jokin asia tai uutinen, kun taas poliitikon tavoite on vastata kysymyksiin siten, että näyttäytyy tilanteessa edullisessa valossa. Nämä roolit luovat rakenteen jaetusta vallasta, mikä mahdollistaa tällaisen haastattelutilanteen. (Seppänen & Väliaverron 2012, 175.) Henkilökuvat heijastavat myös aikansa yhteiskunnallisia arvoja ja normeja, ja poliitikon haastattelu onkin yhteydessä yhteiskunnallisiin muutoksiin (Railo 2011a, 26).

Poliitikon henkilökuva on keskustelua vallan oikeutuksesta, legitimitetistä. Mediaesityksessä yleisön ja poliitikon välille muodostuu vallan ulottuvuus, missä yleisön usko on lopulta merkittävin tekijä, mikä legitimoii poliitikon valta-aseman. Tällöin sekä poliitikon henkilökohtaiset ominaisuudet että yhteiskunnallinen tilanne, minkä kautta yleisö tarkastelee poliitikon toimia, vaikuttavat vallan oikeutukseen. (Railo 2011b, 30.) Julkisuudessa legitimiys voi siis kyseenalaistua (Kunelius, Noppari, Reunanen 2010, 383). Myönteisellä julkisuuskuvalla voidaan kasvattaa poliitikon luottamusta kansalaisten silmissä, sillä kansalaiset luottavat enemmän toimijoihin, jotka ovat tulleet kansalaisille tunnetuksi eli medianäkyvyydellä vallankäyttäjä voi ostaa itselleen luottamus pääomaa (mt., 381).

2.3.2. Viihdettä vai politiikkaa?

Tämän päivän mediajulkisuuteen on tullut mukaan viihteellistymistä, mikä tarkoittaa henkilöihin keskittyvän ja tunteisiin vetoavan journalismin nousua vakavasti otettavan asiajournalismin rinnalle. Viihteellistymisen on usein ajateltu vievän politiikalta tilaa mediassa, mutta tutkimukset osoittavat, että ainakin suomalaisissa tiedotusvälineissä kaupallistumisesta riippumatta politiikalla on edelleen selkeä osuus journalismissa. (Noppari & Niemi 2017, 255.) Poliitiikan viihteellistyminen onkin siis kiristyneen uutiskilpailun ja kiinnostavuuden tavoittelun myötä kasvanut. Käsitteet journalismin tabloidisoitumisesta tai iltapäivälehtimäistymisestä ovat tulleet osaksi keskustelua, millä tarkoitetaan kaiken journalismin muuttumista enemmän iltapäivälehtien tyyliksi.

Viihteellistymisellä voidaan viitata myös henkilölähtöisempään journalismiin eli aiheita käsitellään yksittäisten tunnettujen henkilöiden kautta. (Herkman 2011, 142.) Viihteellistymiseen liittyvän esitystavan lisäksi voidaan puhua sisällön trivialisoitumisesta, jolloin uutisoinnin kohteeksi päätyvät pikkuasiat, joilla ei ole juuri lainkaan yhteiskunnallista painoarvoa. Tällöin asian viihdearvo nousee merkittävämmäksi uutiskriteeriksi kuin asian yhteiskunnallinen vaikuttavuus. (Karvonen 2008, 42–43.)

Poliittista viihdettä on aina ollut olemassa, mutta viihteen määritelmä muuttuu ja elää ajan myötä (Herkman 2011, 31). Median kaupallistuminen 1990-luvulla loi uudenlaisia genrejä politiikan mediajulkisuuteen kuten viihdeohjelmia, joihin poliitikkojen toivottiin osallistuvan. Monista poliitikoista onkin muodostunut julkisuuden henkilöitä, jotka saattavat esiintyä naistenlehtien kansissa tai television kilpailuohjelmissa. Tämänkaltainen mediajulkisuus on vaatinut myös poliitikoilta taitoa kehittää omia esiintymis- ja mediataitoja. (Noppi & Niemi 2017, 255.) Poliittikan journalismissa onkin tyypillistä poliitikoiden puheiden, pukeutumisen ja esiintymisen arviointi sekä poliitikkojen edustavuuden ja heidän antamiensa vaikutelmien käsittely. Myös korkea poliittinen asema lisää poliitikon julkisuusarvoa, ja erityisesti puoluejohtajat ovat nousseet puolueidensa keulahahmoiksi, joiden niskoille puolueiden epäonnistumiset ja onnistumiset nykyään yhä enemmän sysätään. Puoluejohtajien persoona, esiintyminen sekä arvot ovatkin yksi vaikuttava tekijä puolueiden menestymiseen ja äänestäjien valintaan. (Pitkänen, Pernaa & Niemi 2009, 235.)

Viihteellistymiseen liittyen voidaan puhua niin sanotun julkkispoliitikon profiilista, jota määrittelee poliitikon viihdearvo ja kiinnostavuus. Viihdearvoon vaikuttaa poliitikon ikä, sukupuoli, aiempi henkilöhistoria ja siviiliammatti. Nuorella naisella voidaan mieltää olevan suurempi viihdearvo kuin keski-ikäisellä miehellä. Lisäksi aiemmin julkisuudessa työskennelleiden viihdearvo on muissa ammateissa työskennelleitä suurempi. (Pitkänen ym. 2009, 234–235.) Media siis suosii kiinnostavia ja viehättäviä poliitikkoja, mutta poliittinen ja institutionaalinen asema on kuitenkin sitä merkitsevämpi (Isotalus 2017, 39). Julkkisprofiilin saavuttamiseksi ei välttämättä vaadita aiempaa julkista esiintymistä, jos poliitikon viihdearvo pohjautuu persoonallisuuteen. Julkkispoliitikoissa mediaa kiinnostaa heidän yksityiselämänsä ja persoonansa poliittisia mielipiteitä enemmän. Osa poliitikoista onkin päätenyt kertomaan oma-aloitteisesti omasta yksityisestä puolestaan julkisuuteen, mikä määrittelee yhä enemmän heidän julkista toimintaansa. Toisaalta poliitikon julkisuusprofiili voi muuttua ja elää ajan myötä. (Pitkänen ym. 2009, 234–235.)

2.4. Naisten historia politiikassa

2.4.1. Poliitikka ja sukupuoli

Suomen ensimmäiset naispuoliset pääministerit ja presidentti on valittu 2000-luvulla. Ensimmäistä kertaa naiset nousivat Suomessa eduskuntaan vuonna 1907, kun vuonna 1906 Suomessa naisille myönnettiin Euroopan ensimmäisinä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. (Niemi 2017, 228, 230.) Heti ensimmäisissä vaaleissa eduskuntaan valittiin 19 naista (Mäkelä 2018, 35). Ministeriksi pääsi ensimmäisenä naisena Miina Sillanpää (sd.) vuonna 1926, mutta vasta 1970-luvun kuluessa naisille alkoi vakiintua hallituksissa aina muutama paikka, vaikkakin merkittävimmät ministeritehtävät, kuten pääministerin ja valtiovarainministerin paikat, päätyivät yhä miehille. Ensimmäisenä naisena presidenttiehdokkaaksi asetui Liberaalisen Kansanpuolueen Helvi Sipilä vuonna 1982, mutta vasta vuonna 2000 Suomi sai ensimmäisen naispresidentin Tarja Halosesta (sd.). Tätä ennen Ruotsalaisen Kansanpuolueen Elisabeth Rehn oli kuitenkin menestynyt vuoden 1994 presidentinvaaleissa Martti Ahtisaarta vastaan päästen toiselle kierrokselle, mikä osaltaan raivasi tietä ajatukselle Suomen ensimmäisestä naispuolisesta presidentistä. (Niemi 2017, 228–233.) Anneli Jäätteenmäki nousi ensimmäisenä naisena pääministeriksi vuonna 2003 ja Mari Kiviniemi toisena vuonna 2010 (Railo 2011c, 139, 135).

Naispuolisten poliitikkojen ulkonäkö on kiinnittänyt huomiota jo siitä asti, kun naiset astuivat Suomessa politiikkaan mukaan. Toki näkyminen julkisuudessa ei ole ollut yhtä runsasta kuin miehillä, sillä naiset eivät pitkään olleet merkittävässä poliittisissa asemissa samalla tavalla edustettuina kuin miehet. (Railo 2011c, 137–138.) Ulkonäön lisäksi naispoliitikkojen kohdalla erityisesti huomiota kiinnittävät muun muassa ikä, eleet ja ilmeet. Nais-etuliitteen käyttö voi luoda miellelyhtymiä, että nainen olisi perinteisestä poikkeava poliitikkona tai johtajana (Mäkelä 2018, 55, 81). Lisäksi median sukupuolittuneet asenteet vaikuttavat tähän, sillä usein naisten mielipiteillä ei ole nähty samanlaista painoarvoa kuin miehillä, mihin liittyy käsityksiä siitä, että miehet sopivat politiikoiksi naisia paremmin. Sama ilmiö on näkynyt myös muissa länsimaissa. 1970- ja 1980-luvuilla Helsingin Sanomat julkaisi naispoliitikoista henkilöhaastatteluja noin kerran vuodessa, kun taas miespoliitikkojen kohdalla määrä oli moninkertainen. Suomessa muutosta alkoi näkyä 1970-luvulla, kun naispoliitikot saivat palstatilaa naistenlehdissä. 1980-luvun loppupuolella myös muut aikakaus- ja sanomalehdet alkoivat luoda sisältöä naispoliitikoista. (Railo 2011c, 137–138.) Naisten mukana yksityinen ja henkilökuvat tulivatkin mediaan (Mäkelä 2018, 55).

Sukupuolittuneet käsitykset naisten sopimattomuudesta ja miesten sopivuudesta politiikkaan ovat peräisin valistuksen ajalta 1700-luvulta. Historioitsijoiden mukaan tällöin syntyi naisten ja miesten välinen työnjako sekä ajatus siitä, että naiset tulisi pitää julkisen toiminnan ulkopuolella, mikä näkyy vielä 2000-luvun länsimaisessa yhteiskunnassa. (Railo 2011c, 138.) Saksalainen filosofi Jürgen Habermas on kirjoittanut valistuksen aikana tapahtuneesta julkisuuden muutoksesta, jossa valtion ja perheen välille muodostunut julkinen tila loi poliittisen keskustelukulttuurin. Tämä habermasilainen julkisuuskäsitys, jota voi pitää yleistävänä yhden julkisuuden mallina, on tuonut esille mieskansalaisuudelle perustuvan julkisen tilan. Se on myös osaltaan havainnollistanut naispolitiikkojen vähäistä näkyvyyttä julkisuudessa hyvin pitkään valistuksen jälkeen, sillä habermasilaisessa julkisuuskäsityksessä naispolitiikot ovat olleet poikkeavia, eivätkä heidän mielipiteensä ole menneet yhteen ajan normien kanssa. (Railo 2011a, 15–16.)

Politiikka on siis nähty historiallisesti ja perinteisesti miehisenä foorumina, ja siksi naispuolisten poliitikkojen on yleisesti ottaen täytynyt vakuuttaa politiikassa olemalla uskottavia perinteisillä maskuliinisilla piirteillä, mutta samalla täyttää myös feminiiniset naisena olemisen kriteerit (Mäkelä 2018, 54; Isotalus 2017, 67–68). Esimerkiksi ministerijako Suomessa on ollut sukupuolittunutta, kun ministeripaikkoja on jaettu sukupuolistereotyyppioihin perustuen miehiä kiinnostavaan talous- tai puolustuspolitiikkaan ja naisia terveys- ja sosiaalipolitiikkaan. Myös puoluejohtajuus on pitkään ollut miesvoittoista Suomessa. (Mäkelä 2018, 54, 57.) Johtamisihanteet onkin nähty usein maskuliinisesti rakennettuina, jotka ovat institutionalisoituneet ajan kuluessa (Lepistö-Johansson 2009, 56). Naisten tulisi toisin sanoen näyttää maskuliinisia piirteitä, kuten jämäkkyyttä tai määrätietoisuutta sekä samalla toimia feminiinisten ominaisuuksien mukaan. Feminiinisyys voidaan liittää lisäksi dekoratiivinen funktio, jolla tarkoitetaan muun muassa naisen pukeutumista. Johtoasemissa olevia naispolitiikkoja kritisoidaan kuitenkin usein siitä, että he ovat esimerkiksi liian vahvoja tai lämminsydämiä, eli naispolitiikot joutuvat tasapainoilemaan tällaisten ääripäiden välillä, mistä voidaan puhua myös niin sanotusti kaksoissidoksena (Isotalus 2017, 67–68).

Suomessa tiedotusvälineissä on keskusteltu 1970-luvulta lähtien poliittisesta toiminnasta ja naisten ruumiillisuudesta ja näiden välisestä suhteesta. Tämä on ilmennyt mediassa muun muassa naisten ulkonäköä ja olemusta käsittelevinä uutisina. (Railo 2011c, 136.) Ruumiillisuus voidaan nähdä abstraktimpana käsitteenä kuin sana ”ruumis”, mikä yleensä on perinteisesti liitetty naisiin ja mieli taas miehiin. Ruumis kertoo feministisen tutkimuksen mukaan ulkonäön lisäksi esimerkiksi henkilön sosiaalisesta asemasta, tunteista ja henkisistä ominaisuuksista. Nykymääritelmiltään ruumiit eivät välttämättä sovellu pelkästään miehiin tai naisiin, ja niissä saattaa ilmetä molempien

sukupuolten fyysisiä ominaisuuksia. Ruumiillisuuden voidaankin todeta tuottavan ”sukupuolitettuja muotoja”, eli se ei yksin tuota sukupuolta. Mediassa ruumiillisuuteen kohdistuva vallankäyttö ilmenee median luomilla ideaalisilla ja sukupuolittuneilla näkemyksillä tavoiteltavista mies- ja naisruumiista. Ruumista voidaan pitää representaationa, jota analysoidaan ja tulkitaan jonkin mediaesityksen tai tekstin yhtenä osana. Ruumiillisuudessa voidaan nähdä myös yhteiskunnallinen ulottuvuutensa, mikä ilmenee esimerkiksi eri kulttuureissa eri tavoin merkityksellistyvinä käsityksinä ja normeina vartaloista sekä ruumiiden mahdollisuuksista ja rajoituksista. (Kyrölä 2006, 153–159.)

Tässä tutkielmassa on oleellista määritellä sukupuolen käsite, mikä on keskeisessä asemassa tutkimuksen ongelmanasettelussa. Sosiaalisella sukupuolella tarkoitetaan kulttuurisesti rakennettua käsitystä sukupuolesta (Butler 2006, 54). Ymmärrystä sukupuolesta rakennetaan, muutetaan ja kyseenalaistetaan sosiaalisissa käytännöissä, kuten poliittisessa toiminnassa. Sukupuoli nähdään enemminkin suhteina, joita määritellään biologisina luokitteluinä perustuvina enemminkin kuin fysiologisina ominaisuuksina. Sukupuoli ymmärretään siis sosiaalisena konstruktiona ja siihen liittyvien roolien ja odotuksien vaikutuksena ihmisiin. Naiseus ja miehuus rakentuvat jatkuvasti ja toistuvasti naistapaisuuksina ja miestapaisuuksina, jotka politiikassa ilmenevät esimerkiksi pyrkimyksinä ja tapoina toimia. (Mäkelä 2018, 51.) Nämä nais- ja miestapaiset piirteet tarkoittavat siis historiallisia käsityksiä sukupuolille ”naisille” ja ”miehille” oletetuista tavoista toimia ja tehdä (Railo 2011b, 36). Sukupuolen kontekstissa naiset johtajina joutuvat arvioimaan itseään suhteessa miestapaisuuteen, mutta samalla heidän odotetaan käyttäytyvän naistapaisesti. Tästä voidaan puhua naisjohtajan sukupuolisidoksena, jossa nainen ei täytä niin sanottua naisen mallia poiketessaan ”feminiinisestä naisen normista” ja poiketessaan miehisen johtamisen normista, kun perinteisesti johtavassa asemassa oleva poliitikko on ollut yleensä mies, naisjohtaja ei täytä ”johtajan mallia”. (Mäkelä 2018, 54.)

Sukupuolta määritellään myös biologisena sukupuolena. Judith Butler (2006) kiistää näiden kahden sukupuolen erottelun ja on todennut, että se saa ihmisten ruumiit näyttäytymään kaksijakoisesti. (Julkunen 2010, 17–18.) Sosiaalista sukupuolta ei pidetä biologisen sukupuolen seurauksena, vaan biologista sukupuolta pidetään myös sosiaalisesti sukupuolitettuna kategoriana. Sosiaalinen sukupuoli toimii diskursiivis-kulttuurisena välineistönä, jolla biologinen sukupuoli tuotetaan ”kulttuuria edeltäväksi, poliittisesti neutraaliksi pinnaksi, jonka päällä kulttuuri toimii.” (Butler 2006, 54–56.) Poliittisesta johtajuudesta puhuttaessa sukupuolta määritellään muun muassa historiallisten ja kulttuuristen perinteiden, aiempien toimintatapojen ja politiikan julkisuudessa

tapahtuvan kohtelun kautta (Mäkelä 2018, 51). Sukupuoli on merkittävä identiteetin rakentaja, ja sosiaaliseen identiteettiin linkittyy sukupuoli vahvasti. Käyttäytymistä sosiaalisissa tilanteissa ohjaavat kirjoittamattomat sukupuolikoodit, jotka tulevat yleensä näkyviksi, kun niitä rikotaan. Poliitikko voi pyrkiä hälventämään sukupuoltaan tietoisesti, mutta sukupuolta ei myöskään tulisi tarkastella politiikassa vain luonnollisena ominaisuutena, vaan sitä tuotetaan ja siitä luodaan erilaisia merkityksiä rakenteiden ja määrittelyiden kautta. (Lepistö-Johansson 2009, 56–57.)

Mediaa pidetään poliittisen viestinnän tutkijoiden mukaan yhtenä keskeisenä sukupuolen ja poliittisen kulttuurin representaatioiden poliittisena tekijänä. Sukupuolittuneita representaatioita voidaan havaita näkyvästi esimerkiksi silloin, kun mediassa puhutaan 'miehistä' ja 'naisista' yksittäisinä toimijoina. Sukupuolen lisäksi epätasa-arvoisuutta mediaesityksissä voi ilmetä esimerkiksi iän tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Tästä voidaankin käyttää termiä intersektionaalisuus. (Mäkelä, Isotalus & Ruoho 2015, 294–295.)

2.4.2. Naispoliitikot julkisuudessa

Kuten on jo mainittu, julkisuus on näkyvyyttä ja esillä olevaa, kun taas yksityisyys salaista ja piilossa olevaa. Tällainen karkea rajanjako auttaa selventämään julkisuuden ja yksityisen muuttuvaa suhdetta mediassa. Yksityinen on aina ollut politiikassa läsnä, sillä politiikassa ajetaan läpi myös yksityisiä intressejä. Yksilöt voivat kollektiivisesti kerääntyä yhteen yhteisesti jakamiensa yksityisten intressien saavuttamiseksi. (Herkman 2011, 33.) Perinteisesti naisten toiminnan paikat on mielletty yksityisiksi ja miesten taas julkisiksi. Julkiseen yhdistetään muun muassa valtio, kun taas yksityiseen henkilökohtainen, perhe sekä intiimi. Yksityisen ja julkisen jako on aikoinaan ollut yksi vallan väline, jolla yksityisyyden ja perheen kautta määritellyt naiset on tehty näkymättömiksi ja vallan alaisiksi. (Keränen 1995, 30–31, 46.) Tänä päivänä omista tunteista ja henkilökohtaisista asioista puhuminen julkisuudessa on muuttunut tavanomaisemmaksi, ja myös tunteet ovat kasvaneet merkittävämmiksi politiikan julkisuudessa, mikä on vaikuttanut yksityisyyden laajentumiseen julkisuuden piiriin (Isotalus 2017, 88).

Politiikan julkisuuden muutosten myötä poliitikkojen intiimin elämän käsittely on tarjonnut lukijoille inhimillisesti kiinnostavia aiheita, sillä lukijat voivat samaistua näihin eri yksityiselämän teemoihin. Tämä taas voi luoda mahdollisuuden yksityisestä asiasta yleisen yhteiskunnallisen keskustelun avaamiseen, mikä kuitenkin käynnistyy yleensä vasta mahdollisen kohun käsittelyn tyyntymistä. (Karvonen 2008, 46.) Voidaan myös puhua kohtalonyhteydestä, millä tarkoitetaan

kansalaisen suhtautumista poliitikkoon samankaltaisena kuin muihin julkisuuden henkilöihin. Jos henkilö kokee käyneensä läpi samanlaisia kokemuksia kuin poliitikko, saattaa poliitikko tuntua läheisemmältä. (Isotalus 2017, 21.) Vahingonilo taas on yksi naistenlehtien lukijoiden päällimmäisiä tunteita, joita he kokevat lukiessaan kuuluisien ja korkeassa asemassa olevien henkilöiden vastoinkäymisistä, mikä saa lukijat tuntemaan oman elämänsä paremmaksi (Karvonen 2008, 43).

Nykypäivänä naiset ja miehet joutuvat arvostelun ja arvioinnin kohteeksi mediajulkisuudessa ja puoluepolitiikassa hyvin eri perustein. Puoluejohtajaa valittaessa yksi tärkeimmistä kriteereistä on se, millaisen vaalimenestyksen puoluejohtajan uskotaan saavuttavan puolueelle. Sukupuoli on tässä yksi vaikuttavista tekijöistä, mikä johtaa taas erilaiseen kohteluun miesten ja naisten välillä puolueiden sisällä. Vaikka lähtökohtaisesti Suomessa on tasa-arvoiset mahdollisuudet vaikuttaa politiikassa lain silmissä, osallistumiseen ja menestymiseen voi vaikuttaa sukupuolen lisäksi myös muita tekijöitä kuten ikä, etninen tausta tai varallisuus. Sukupuolen merkitys näkyy kuitenkin yhä Suomessa siinä, millaiset mahdollisuudet henkilöllä on saavuttaa valta-asema. Koska miesten osuus poliitikoista on aina ollut huomattavasti naisia suurempi, miehet ja miehiset piirteet ovat niitä, joihin naisia verrataan. Tämä luo naisille paineita osoittaa olevansa päteviä johtajiksi, ja naisiin kohdistuvat stereotyyppit esimerkiksi siitä, että he ovat miehiä empaattisempia ja välittävämpiä, voivat vaikuttaa johtajan valintaan. (Niemi 2017, 221–226.) Naisten nousu merkittäviin poliittisiin asemiin on kuitenkin haastanut kulttuurisia, historiallisia ja sukupuolittuneita rakenteita ja käytäntöjä (Mäkelä 2018, 56). Sukupuoliteemoja tarkastellaan yleensä siinä kontekstissa, mihin media sen asettaa, ja aiheet kytkeytyvätkin ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen asenneilmastoon, mitä media pystyy vallankäytöllään ohjaamaan (Ronkainen 2007, 250).

Politiikan kentällä naisia on päätynt johtajiksi erityisesti tilanteissa, joissa muutos ja uudistuminen ovat olleet välttämättömiä. Naispolitiikon uskotaan muuttavan esimerkiksi puolueen saaman negatiivisen julkisuuden myönteiseksi. Samalla näihin naispoliitikkoihin kohdistuu miespoliitikkoja suurempi riski epäonnistua, sillä he ajautuvat haastavaan tehtävään ja rooliin tilanteessa, jolloin ollaan jo kriisin keskellä. (Niemi 2017, 225.) Tällainen tilanne oli myös Sanna Marinilla vuoden 2019 joulukuussa, kun hänet valittiin maan pääministeriksi edeltävän pääministeri Antti Rinteen eroon johtaneen Posti-kohun ja siitä seuranneen hallituskriisin seurauksena (Bjurström ym. 2019).

Puoluejohtajuuteen ja sen pysyvyyteen vaikuttaa poliittinen ja yhteiskunnallinen tilanne, mikä osaltaan näkyy johtajan toiminnan arvioinnissa. Esimerkiksi Jutta Urpilaisen nousu SDP:n puheenjohtajaksi 2008 herätti toiveikasta keskustelua hänen sopivuudestaan puolueen johtoon, ja

nuoren puheenjohtajan toivottiin innostavan myös nuoria äänestäjiä samalla, kun hän herätti mediassa kiinnostusta persoonallaan. Samalla kuitenkin tiedostettiin nuoren, poliittisesti melko kokemattoman naispoliitikon riskit toimia puolueen johdossa. (Niemi 2017, 226, 240–241.) Urpilaisen alkua puoluejohtajana sävytti julkinen kritiikki, mutta tilanne parani puolueen päästyä hallitukseen ja hänen noustua valtiovarainministeriksi. Myöhemmin vaaleissa puolueen alhainen kannatus lisäsi tyytymättömyyttä, mikä johti vuonna 2014 Urpilaisen haastamiseen ja Sanna Marinin edeltäjän Antti Rinteen nousuun puolueen johtoon. (Mäkelä 2018, 50.) Myös Mari Kiviniemen noustessa keskustan puoluejohtajaksi 2010 oli tälläkin puolueella ongelmia oman maineensa ja imagonsa kanssa. Tällainen uudistumisen tarve nuoren naispuolisen keulakuvan avulla nähtiin jopa julkisuudessa asti. (Niemi 2017, 240–241.) Tämänkaltaisissa tapauksissa sukupuolitetut käsitykset ja rakenteet voivat hyödyttää johtavia naispoliitikkoja, sillä feminiinisyys ja naiseus on nähty median ja puolueen silmissä, kuten vaikka Urpilaisen tapauksessa, muutoksen tuulena ja voimavarana (Mäkelä ym. 2015, 206).

Mies- ja naispoliitikoista kirjoitetaan mediassa toisinaan edelleen sukupuolittuneesti sekä heteronormatiivisesti (Isotalus 2017, 68). Media ja erityisesti sanomalehdistö saattavatkin seurata hyvin perinteisiä politiikan sukupuolittuneita rakenteita, vaikka naisten osuus poliittisesti merkittävissä asemissa on kasvanut. Näin media vahvistaa näitä historiallisesti muodostuneita maskuliinisia sosiaalisia käytäntöjä, joista journalistit tuottavat samankaltaisia representaatioita, vaikka nämä sukupuolien rajat ovatkin muutoksessa. (Mäkelä ym. 2015, 296, 307.) Seuraavaksi esittelen esimerkkitapauksen pääministereistä tehdyistä lehtijutuista, minkä avulla pyrin tuomaan esille, miten pääministereitä on aiemmin kohdeltu mediassa. Aiempien pääministereiden saama mediahuomio voikin auttaa ymmärtämään Mariniin kohdistuvaa huomiota lehdissä, mitä tässä tutkielmassa tarkastellaan.

Mari Kiviniemen nousu Suomen pääministeriksi vuonna 2010 herätti lehdistössä hieman vaihtelevaa uutisointia (Railo 2011c, 135). Erkki Railon tutkimuksessa käytetään esimerkkitapauksena Iltalehden uutista otsikolla ”Wau mikä lady!”, mikä on mielestäni mainitseminen arvoinen, sillä Iltalehti on yksi tämän tutkielman aineistolähteistä. Iltalehden uutisessa Kiviniemestä oli otettu kokovartalokuva takaapäin, mikä herätti närkästystä muun muassa silloisessa tasa-arvoasioista vastaavassa ministerissä Stefan Wallinissa (r.), joka otti lehteen yhteyttä. Iltalehti vastasi topakasti takaisin ottaen esille entisestä pääministeristä Matti Vanhasesta tehdyn lehtijutun, jossa hän esiintyy uimapuvussa, ja esitti kysymyksen, miksi tällainen kuva Vanhasesta on ollut ok, mutta kuva Kiviniemestä on seksistinen. Näin lehti sai käännettyä

keskustelun huomion sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja Kiviniemeä koskevan uutisen saaman huomion kuvasta itse tekstiin, missä käsiteltiin Kiviniemeä hänen yksityiselämänsä kautta. (Railo 2011c, 135–136.)

Ruumiillisuuden käsitteen kautta voidaan pureutua yhteiskunnallisen vallan rakenteisiin. Nämä vallan rakenteet ovat mielikuvia esimerkiksi siitä, millainen ihanteellinen poliitikko olisi ominaisuuksiltaan. Siksi kyseinen Iltalehden juttu kuvineen pääministeri Kiviniemestä herätti keskustelua, sillä lehti esitti oman mielikuvansa siitä, että nuorehko ja huolitellun näköinen nainen pääministerinä olisi jotenkin erikoinen tapaus. (Railo 2011, 137c.) Itsensä kehittäminen ja ruumiin muuttaminen nähdäänkin yhtenä asiana, joka nykypäivänä kuormittaa erityisesti naisia (Kyrölä 2006, 155). Pääministerin kuva luo tilanteen, missä se tuo tämän yhteiskunnallisen ongelman esiin, mutta avaa samalla julkisen keskustelun asian tarkastelulle ja kyseenalaistamiselle, mitä näkyy nykypäivänä esimerkiksi lehtien nettisivujen kommenttiosioissa (Railo 2011c, 139). Kuvassa voi kuitenkin nähdä Erka Railon mielestä myös muutosta ja ristiriidan hälvenemistä politiikan ja naisen ruumiillisuuden välisessä suhteessa. Suomalaisissa tiedotusvälineissä kuvaukset mies- ja naispoliitikkojen ruumiillisuudesta ovat toistuvasti esillä, mutta vanhoillisten arvojen ja käsityksien nostaminen esiin politiikan julkisuudessa on helpottanut niiden kyseenalaistamista. (Mt. 140–142.)

Naisten ruumiillisuuden kommentointia pidetään poliittisesti merkitsevämpänä kuin miesten, sillä usein sillä tarkoitetaan kielteisessä sävyssä naisten sopivuutta poliittiseen tehtävään (Isotalus 2017, 68). Ylipäätään julkinen keskustelu painottuu siihen, sopiiko naisen ruumis poliittiseen työhön, ja syövätkö naisten ulkoiset ominaisuudet tai yksityisen piirin aiheet heidän uskottavuuttaan (Railo 2011c, 139). Uran ja yksityiselämän yhdistämiseen liittyvät haasteet ovatkin aina olleet läsnä naispoliitikkojen saamassa julkisuudessa, ja esimerkiksi naispoliitikkojen henkilökuvissa yksityiselämän ja työn yhdistäminen onkin tyypillinen keskustelunaihe (Railo 2011b, 35). Muun muassa kokemukset erilaisista rooleista kuten äitiydestä tai avioliitosta voivat auttaa naisten johtamistyötä, ja perheen sekä työelämän yhdistäminen on nähty myönteisenä seikkana uralla. Myös miespuolisen puolison tarjoama tuki on nähty vaikuttavan positiivisesti naisjohtajan työhön ja uraan. (Mäkelä 2018, 73.)

3. TUTKIMUSAINEISTO- JA MENETELMÄ

3.1. Tutkimusaineistona lehdet

Suomalaiset ovat tunnetusti kansainvälisellä tasolla vertailtuna lukijakansaa (Herkman 2014, 16). Pro gradu -työssäni käytänkin tutkimusaineistona kolmea suomalaista sanomalehteä, Helsingin Sanomia, Ilta-Sanomia sekä Iltalehteä, joiden verkkosisältöä eli lehtien nettisivuilla julkaistua materiaalia tutkin tässä työssä. Koska suomalaiset lukevat paljon lehtiä, voivat lehdet tarjota mielenkiintoisen aineiston tutkia ilmiöitä. Suomessa lehdillä näyttää edelleen tänä päivänä olevan merkittävä asema tiedotusvälineenä. Valitsin lehtien verkkosivut tarkastelun kohteeksi painettujen lehtien sijaan, sillä näiden valittujen lehtien tavoitettavuus verkossa on tänä päivänä suurin Suomessa, ja kaikki kolme lehteä kuuluvat neljän eniten uutisten seurantaan käytettyihin verkkolehtiin Yle-uutisten lisäksi (Reunanen ym. 2022, 14–15). Tämän myötä juuri näiden kolmen lehden valinta tuntui luontevalta, sillä ne tavoittavat verkossa eniten suomalaisia. Erilaisia näkökulmia lähdin tavoittelemaan valitsemalla erityyppisiä lehtiä, kuten iltapäivälehtiä ja sanomalehti Helsingin Sanomat, joka on suurilevikkisin päivälehti Suomessa (Jyrkiäinen 2017, 85), mikä voisikin viitata merkittävään asemaan maan mediakentällä.

Rajauksen osalta tämänkokoisessa työssä sain kolmesta lehdestä tarpeeksi kattavasti aineistoa ilman, että aineiston määrä kasvoi liian suureksi, ja toisaalta pelkästään kahden lehden tarkastelu ei olisi välttämättä kattanut tarpeeksi sisältöä tutkielmaan. Vaikeuksia toi aineistonkeruuvaiheessa ehdottomasti tarvittavan määrän kerääminen aineistoon. Alun perin tarkoitukseni oli valita tarkasteltavien lehtien joukkoon eräs sanomalehti, mutta aineistoa etsiessä jouduin toteamaan, että kyseinen lehti ei ollut julkaissut yhtäkään uutista tapahtuneesta. Tästä syystä alkuperäiset suunnitelmani muuttuivat prosessin edetessä, ja lopulta tulin valinneeksi kyseiset lehdet tutkimukseeni.

Painettujen lehtien lukeminen on vähentynyt Suomessa viime vuosina, mutta lehtien verkkoversioita luetaan aktiivisesti, ja se onkin yksi suosituimmista tavoista hyödyntää internetiä Suomessa tänä päivänä (Herkman 2014, 20). Pelkästään verkkolehtiä lukevien osuus onkin pikku hiljaa kasvanut samalla kun painettujen lehtien lukeminen on vähentynyt (Reunanen ym. 2022, 9). Valintaani verkkouutisista perustelenkin juuri sillä, että se on nykypäivänä hyvin suosittu tapa

seurata uutisia, jopa reaaliaikaisesti. Tieto tuoreista uutisista leviää myös sosiaalisen median kautta nopeasti, vaikka uutisen lähde olisi perinteinen media (Herkman 2014, 21).

Trendi-lehti on muodista, kauneudesta, hyvinvoinnista, ihmissuhteista ja työstä kiinnostuneille kaikenikäisille naisille suunnattu aikakauslehti, joka ilmestyy kymmenen kertaa vuodessa. Lehdessä julkaistaan myös henkilöhaastatteluja ja ruokaan, kotiin ja uusiin ilmiöihin liittyviä juttuja. Lehteä on julkaistu reilu 30 vuoden ajan, ja vuoden 2022 tilastojen mukaan se on tavoittanut noin 44 000 lukijaa per julkaisu. (Mediakortit 2022.) Helsingin Sanomat, josta käytän analyysiosiossa myös lyhennettä HS, valikoitui aineistoksi sen takia, että se on Suomessa suurilevikkisin päivälehti (Jyrkiäinen 2017, 85). Ajatuksenani tässä on se, että Helsingin Sanomat päätyvät suurelle määrälle ihmisiä luettavaksi, jolloin lehdellä voisi ajatella olevan vaikutusta siihen, mitä monet suomalaiset lukevat päivittäin. Toisena lähteenä tutkielmassani käytän Iltalehteä, lyhennettynä IL, joka on tunnettu suomalainen iltapäivälehti (Kivioja 2008, 14). Kolmas valintani on toinen tunnettu iltapäivälehti Ilta-Sanomat (IS), jonka halusin vertailun vuoksi mukaan. Kiinnostavaa onkin vertaillen tarkastella analyysiosiossa kahden iltapäivälehdien mahdollisia samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia sisällön suhteen. Tiedostan myös, että politiikan henkilöön liittyvä kohu olisi erityisesti iltapäivälehdistä mieluinen uutisaihe, mistä varmasti löytyisi aineistoa kyseiseen kohuun liittyen.

Aineistot hain lehtien nettisivuilta niiden arkistoista ja haku-toiminnon kautta. Lehtijuttuja hain hakusanoilla ”pääministeri”, ”Sanna Marin”, ”Trendi-lehti” ja ”jakkukuva” sekä näiden eri yhdistelmillä Trendin lokakuun numeron julkaisupäivästä lähtien aikaväliltä 8.10.2020-8.11.2020. Mukana ovat kaikki lehdissä kirjoitetut juttutyypit, jotka viittaavat jollakin tavalla Sanna Mariniin ja kyseiseen kohuun. Nämä löytyneet tekstit ovat pitkälti uutistekstejä, pääkirjoituksia sekä kolumneja. Aineistoa kertyi lopulta yhteensä 25 uutisjuttua. Helsingin Sanomista on saatavilla viisi juttua, Ilta-Sanomista ja Iltalehdestä molemmista kymmenen julkaistua lehtijuttua. Lehtijutut vaihtelevat pituudeltaan huomattavasti, osa on lyhyempiä ja tiiviimpiä julkaisuja, osa taas selkeästi pidempiä. Joissakin jutun aihe pyörii pelkästään kohun käsittelyn ympärillä, kun taas joissakin jakkukohu saattaa jäädä vähemmälle huomiolle muun uutisaiheen ollessa ensisijainen käsittelyn kohde. Pois analyysista jäävät lukijoiden kirjoittamat jutut, kuten kommenttipalstat, sillä haluan nimenomaan perehtyä siihen, miten tarkastelemieni lehtien toimitukset itse tuovat esiin ja kirjoittavat aiheeseen liittyviä lehtijuttuja.

Sanomalehdet ovat tänä päivänä Suomessa merkittävä osa kaikesta luettavasta materiaalista, ja suomalaiset pitävätkin sanomalehtiä luotettavina tiedon lähteinä, missä näkyvät asiantuntijuus ja

luotettavuus (Mäkelä ym. 2015, 298). Iltapäivälehtien lööpeillä on myös iso vaikutus ihmisten käsityksiin, ja iltapäivälehtien myyntijulistaisiin törmää usein julkisilla paikoilla (Uimonen 2009, 55, 74). Iltapäivälehtien asema suomalaisessa mediassa on tänä päivänä varsin suuri, ja usein poliittisissa kohuissa iltapäivälehdet tarttuvat tilanteeseen nopeasti ja näyttävästi isoilla otsikoilla, mikä viimeistään saa muut lehdet myös tarttumaan asiaan. Kohut ja kriisit voivat iltapäivälehdissä saada hetkittäin laajastikin huomiota, sillä henkilöt ja draama merkitsevät entistä enemmän politiikan käsittelyssä. (Kivioja 2008, 85, 200.) Toimittajien seurattessa, mitä muut mediat pitävät ajankohtaisina ja polttavina puheenaiheina, voidaan vertauskuvallisesti puhua myös niin sanotusti median sopulimaisuudesta, jolloin media osaltaan myötävaikuttaa siihen, mikä on päivän uutisaihe (Kunelius ym. 2010, 389).

Koska tutkielman analyysin pohjana käsitellään Sanna Marinin haastattelua naistenlehti Trendissä, on hyvä mielestäni tuoda esiin myös naistenlehtien merkitys politiikassa. Naistenlehdet voidaan määritellä sisällön perusteella lehdiksi, joiden kohderyhmää ovat naiset (Railo 2011a, 23). Naistenlehdet ovat olleet merkittävä tekijä Suomessa tarjotessaan naisille politiikan julkisuutta, missä politiikan julkisen ja yksityisen alueiden suhteita voidaan käsitellä (Mäkelä 2018, 31, 95). Nämä lehdet ovat myös poliitikoille tärkeitä yhteistyökumppaneita, joita varten on hyödyllistä toisinaan varata aikaa (Ruoho & Saarenmaa 2011, 86). Naistenlehtiä on julkaistu jo hyvin pitkään, ja vuonna 1792 perustettua, ensimmäistä suomalaista aikakauslehteä *Om konsten att rätt behaga* on pidetty ensimmäisenä naistenlehtenä, vaikka tätä titteliä pitääkin myös vuonna 1922 perustettu *Kotiliesi*. Suomen itsenäistymisestä toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan asti naistenlehtien yhteiskunnallisena tehtävänä nähtiin kansalaisten kasvattaminen ja sivistäminen. Toisen maailmansodan jälkeen naistenlehdet keskittyivät enemmän kuluttamiseen liittyviin teemoihin kuten pukeutumiseen ja kauneuteen nousevan elintason seurauksena. Naistenlehtien arvostus kuitenkin laski, kun kansalaisten kasvatustehtävä jätettiin pois naistenlehdistä, ja lehtiä kritisoitiin kulutuskulttuurin ja pinnallisuuden tukemisesta. (Railo 2011a, 17–18.)

Tiedotusvälineiden uutiskriteerit vaikuttavat siihen, mitä lehdissä ylipäättään julkaistaan. Uutiskriteerit voidaan jakaa subjektiivisiin ja objektiivisiin kriteereihin. Subjektiivisia uutiskriteereitä ovat läheisyyden ja odottamattomuuden kriteerit, jotka viittaavat siihen, kuinka paljon tiedotusvälineen yleisöä kiinnostaa lähellä tapahtuvat asiat ja miten erikoinen tai poikkeava se on heille. Objektiivinen uutiskriteeri tarkoittaa sitä, miten paljon uutinen esimerkiksi globaalista katastrofista koskettaa koko yhteiskuntaa riippumatta siitä, miten merkittäväksi tiedotusvälineen yleisö sen kokee. (Bruun, Koskimies & Tervonen 1989, 58–60.) Ajankohtaisen, tärkeän ja

asiapohjaisen journalismin ohella kiinnostavuus on nykyään yksi merkittävä uutiskriteeri, mitä erityisesti kuluttajat odottavat uutisisällöltä (Heikkilä ym. 2012, 23). Tänä päivänä kiinnostavuus saattaa jopa mennä yhteiskunnallisen merkityksen edelle uutiskriteerinä (Kantola 2011, 117). Jo kauan keskeisiä objektiivisia uutiskriteereitä ovat olleet todenmukaisuuden ja relevanssin lisäksi tasapuolisuus ja neutraaliuus (Hemánus & Tervonen 1980, 108). Näiden lisäksi muun muassa kielteisyys mielletään piirteeksi, joka voidaan liittää julkaistavaan uutiseen. Ikävät ja huonot tapaukset ovatkin usein uutisarvoisempia kuin myönteiset tapaukset. Huomioitavaa on kuitenkin vielä se, että uutiskriteereihin vaikuttavat monet seikat kuten kulttuuri tai tyyli. (Palmer 1998, 378, 386–388.)

Journalismia kontrolloidaan lainsäädännön keinoin. Toimituksia ohjaa lainsäädäntöä tiukempi alan sisäinen kontrollijärjestelmä eettisine ohjeineen, joita Julkisen sanan neuvosto tulkitsee. Journalisteilla on velvollisuus pyrkiä totuudenmukaisuuteen. Monilla toimituksilla voi olla myös omia, *Journalistin ohjeita* tiukempia sääntöjä ja ohjeistuksia. Samalla sananvapausperiaate on tärkeä suuntaviiva alan toimijoille. Uutisesta tulee merkittävä vasta, kun tiedotusvälineet ottavat asiakseen kertoa sen ja kertoa, mitä, missä ja milloin on tapahtunut jotakin, mistä se johtuu ja mitä tapahtunut merkitsee. (Uimonen 2009, 70–71, 300.)

Sanna Marin antoi naistenlehti Trendille haastattelun, mikä julkaistiin 8. lokakuuta 2020, jonka kannessa pääministeri myös esiintyy. Lehden kannessa lukee ”Sanna Marin: ’Elämäni on raskasta monella tavalla. Voi olla, että uupumus tulee myöhemmin.’” Itse haastattelu on otsikoitu sanalla ”Tienraivaaja”, jonka jälkeen ingressissä todetaan näin: ”Raskaita päätöksiä, liian suuria odotuksia, hiljaiseksi vaiettuja asioita. Pääministeri Sanna Marin kohtaa työssään jatkuvasti vaikeita tilanteita – ja nyt hän kertoo, mistä hän saa rohkeuden jatkaa.” Henkilöhaastattelua tukevat kolme Marinista otettua kuvaa pääministerin virka-asunnon Kesärannan pihalla, joissa kaikissa hän esiintyy mustassa jakkupuvussa Kalevalan koru kaulassaan. Lehdessä käsitellään muun muassa edellä mainittuja jaksamiseen ja uupumiseen liittyviä teemoja, Marinin lapsuus- ja nuoruusvuosia sekä hänen sen hetkistä elämää, sekä yksityistä että työelämää. Vaikka teksti painottuu haastattelussa Marinin rooliin pääministerinä ja sen vaatimiin ominaisuuksiin, hän toteaa haastattelun loppupuolella puhuvansa esimerkiksi mielellään perheestään, millä hän haluaa rohkaista muita ja näyttää, että pääministerikin voi haaveilla perheellisyydestä. Marin sanoo haastattelun lopuksi haluavansa jatkaa lasikattonen murtamista ja sitä työtä, mitä häntä edeltäneet merkittävässä poliittisissa asemassa työskennelleet suomalaiset naispolitiikot ovat tehneet, vaikka senkin hinnalla, että siitä syntyy keskustelua. (Trendi 8.10.2020.)

Trendin haastattelun ensimmäisellä sivulla kerrotaan, miten aikaisemmin oli syntynyt julkista keskustelua siitä, kun Marin oli kertonut siivoavansa mielellään, sillä se on hänelle tapa rauhoittua. Haastattelussa pohditaankin median ja ihmisten erityistä kiinnostusta tuohon kommenttiin ja eritoten sitä, miten toimittaja oli kysynyt häneltä puoluekokoukseen saapuessaan, onko Marin siivonnut kotinsa ennen kokoukseen tuloa. Pääministeri toteaa haastattelussa, että on jälkepäin miettinyt, kertooko kysymys jotakin naisen paikasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Marin huomauttaa haastattelussa siitä, miten esimerkiksi tasavallan presidentin lumen luominen ei herätä samanlaista julkista keskustelua, sillä miesten valinnat nähdään kuuluvan yksityiselämän piiriin, toisin kuin naisten valintoja pidetään ”yhteiskunnallisina tekoina ja yhteisinä asioina, joita voidaan arvostella.” (Trendi 8.10.2020.)

Sanna Marin jakoi Instagramissaan 9. lokakuuta 2020 Trendi-lehden Instagram-postauksen kyseisen lehtinumeron kansikuvasta. Marinin omassa julkaisussa kuva oli julkaistu saatesanoin: ”#Repost @trendimag Uudessa Rohkeus-teemaisessa numerossa mennään kohti uutta. Pääministeri @sannamarin kertoo haastattelussa, mistä hän saa rohkeuden jatkaa vaativaa työtään – ja miten se ehkä vaatii veronsa.” (Marin 2020.) Trendi itse jakoi Instagramissaan 8. lokakuuta mainitun huomiota herättäneen kuvan Sanna Marinista jakkuun pukeutuneena, mikä on julkaistu myös lehden henkilöhaastattelussa. Julkaisun tekstiosio alkaa sanoin: ”Ylpeänä esittelemme: lokakuun Trendin kannessa loistaa mieleton @sannamarin.” (Trendi 8.10.2020.) Myös pääministerin kaulaa koristava Kalevala-koru sai koruvalmistaja Kalevalan julkaisemaan omassa Instagramissaan postauksen, jossa koruvalmistaja toteaa olevansa ”todella otettu, että tällainen esikuva kantaa korujamme.” Mukana postauksessa on Trendin haastattelussa esiintyvät kolme kuvaa pääministeristä. (Kalevala 2020.) Mielestäni on hyvä tuoda esiin myös eri osapuolien suhtautuminen julkaistuun henkilöhaastatteluun, mikä ilmenee tänä päivänä hyvin sosiaalisesta mediasta. Lehden, haastateltavan ja kuvassa näkyvän korun valmistajan hyvin myönteiset ulostulot lehtijutusta antavat viitteitä siitä, ettei haastattelussa välttämättä nähty kohun aineksia ennen kuin julkinen keskustelu aiheesta alkoi.

3.2. Tutkimuskysymykset ja sisällönanalyysi

Pro gradu -tutkielman tutkimustehtävänä on tarkastella jakkukohun uutisointia Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa. Tutkimuskysymyksiä on kolme, joista ensimmäinen kysymys on, että miten Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien synnyttämää kohua

on uutisoitu Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa? Toinen tutkimuskysymys on, että miten lehtijutuissa tuodaan esillä sitä, mikä on sopivaa käytöstä pääministeriltä ja miten sukupuoli ja ruumiillisuus näkyvät tarkasteltavissa lehtijutuissa? Kolmas tutkimuskysymys on, miten politiikan henkilöityminen, intimisoituminen ja viihteellistyminen näkyvät tässä tapauksessa? Nämä perustuvat oletukseen siitä, että kohun aiheutti nimenomaan Marinin pukeutuminen, mikä herätti paljon keskustelua siitä, onko pääministerille soveliaista esiintyä avonaisessa jakussa naistenlehdessä.

Tutkimusaineistoa tarkastellaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin kautta, joka toimii tämän tutkielman laadullisena metodina. Tutkimustehtävää lähestytään monitieteisellä tutkimusotteella, mikä ilmenee hyödynnetyn tutkimuskirjallisuuden monipuolisuutena, jossa yhdistyvät politiikan tutkimus, viestinnän tutkimus ja sukupuolentutkimus. Tutkielmani on laadullinen analyysi, mikä tarkoittaa yleensä aineiston tarkastelua kokonaisuutena. Laadullisessa analyysissä pyritään havaintojen pelkistämiseen ja arvoituksen ratkaisemiseen. Ensin havaintojen pelkistämisessä tarkastellaan aineistoa jostakin tietystä teoreettisesta ja metodologisesta näkökulmasta sekä siitä, mikä on kysymyksenasettelun osalta olennaista. Sitten pelkistämisessä yhdistetään havaintoja, jotta havaintomäärää saadaan vähennettyä. Seuraavaksi tarkoituksena on ratkaista arvoitus, mitä voidaan pitää havaintojen ja vihjeiden pohjalta tehtävänä tulosten merkitystulkintana tutkittavasta ilmiöstä. Myös oma työni mukaillee pitkälti tätä laadullisen analyysin kaavaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena onkin jonkin ilmiön selittäminen ja ymmärrettäväksi tekeminen. (Alasuutari 2011, 39–44, 237.)

Analysoin aineistoa teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, jolloin analyysiosio ei ole täysin sidottu edellisen luvun teorioihin, vaan antaa mahdollisuuden analysoida aineistoa melko vapaasti ja verrata sitä analyysin lopussa teoreettiseen viitekehykseen. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysiyksiköt tulee aineistosta, mutta aiempi teoria ohjaa analyysia. Teoriaohjaava sisällönanalyysi eroaa aineistolähtöisestä analyysistä siten, että siinä teoreettiset käsitteet ovat jo valmiina, jotka tuodaan jo tiedettynä analyysiin, kun taas aineistolähtöisessä käsitteet luodaan aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–110, 113, 133). Tästä syystä päädyin valitsemaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin, sillä tutkielmani teoriaosuudessa on teoreettisia käsitteitä ja malleja, joita tarkoitukseni on hyödyntää analyysissa. Teorialähtöinen analyysi ei mielestäni sovi työhön, sillä siinä aineistoanalyysia ohjaa jo olemassa oleva, aikaisempaan tietoon perustuva teoria tai kehys, jota yleensä on tarkoitus testata uudessa kontekstissa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110). Koen, että liian vahvasti teoriaan nojaaminen teoriasidonnaiseen sisällönanalyysin tapaan estäisi

aineiston kaiken potentiaalisen sisällön hyödyntämisen melko vapaasti. Myöskään tavoitteeni ei ole testata jo olemassa olevaa teoreettista mallia, vaan käyttää sitä apuna analyysissä. Siksi lähdenkin alussa etsimään ja tarkastelemaan teoriaohjaavan näkökulman pohjalta analyysiyksikköjä, ja analyysin edetessä hyödynnän teoriaa aineistohavaintojen tulkitsemiseen. Myös johtopäätöksissä pyrin tasapainottelemaan aineiston ja teorian välillä ja sitomaan ne lopulta yhteen.

Hyödynnän aineistoni tarkastelussa myös teemoittelua, mikä tarkoittaa laadullisen aineiston pilkkomista ja luokittelua erilaisten aiheiden mukaan. Tässä aineiston järjestämisen muodossa erityisesti merkitsee se, mitä kustakin eri teemasta puhutaan. Tämän myötä voidaankin vertailla, miten nämä eri teemat esiintyvät aineistossa. Tarkoitus on siis etsiä aineistosta tiettyjä näkemyksiä, mitkä liittyvät johonkin teemaan. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 105–107.) Tässä tutkielmassa näitä vallitsevia teemoja on etsitty lehtijutuista sen mukaan, mitä aineistosta tulee ilmi koskien kohua.

Tutkimusanalyysini aloitin tutustumalla ensin aineistooni lehtien nettisivuilla ja hahmottelemalla suurpiirteisesti, kuinka paljon aineistoa kyseiseltä aikaväliltä löytyy. Tämän jälkeen pureduin lehti kerrallaan niiden sisältöön käymällä ne kronologisesti läpi ja laittamalla ylös kaiken pääministeriin Sanna Mariniin viittaavan sisällön. Kun olin käynyt verkkojuttujen hakutulokset läpi, lähdin etsimään löytämistäni jutuista sisältöä koskien nimenomaan Trendin haastattelua ja siihen liittyvää kohua, jolloin muut uutisjutut karsiutuivat pois. Jäljelle jääneestä varsinaisesta tutkimusaineistosta pyrin lukemalla ja muistiinpanoja tekemällä erottelemaan hallitsevia teemoja, joiden mukaan aineisto lopulta tuli jaoteltua.

4. AINEISTON ANALYYSI

Analyysin alaluvut jakautuvat kahden teeman mukaan, jotka ovat naispoliitikon ruumiillisuus ja pääministerin uskottavuus. Aineistoa läpikäydessäni huomasin, että sieltä nousee esille muutamia selkeitä ja toistuvia aiheita, joista tein käytännössä listaa ja lopulta sain teemoittelun avulla jaettua ne kahteen teemaan, ja teemat alalukuihin analyysiosiossa. Erityisesti keskustelu poliitikkojen iästä, ulkonäöstä ja sukupuolesta olivat kantavia teemoja monissa tarkastelemissa lehtijutuissani. Näissä lehtien julkaisemissa jutuissa näkökulma oli nimenomaan naispoliitikon ruumiillisuuden käsittely mediajulkisuudessa, minkä alle mielestäni ulkoinen olemus, ikä ja sukupuoli voidaan tässä työssä rakenteen helpottamiseksi laittaa. Toinen hyvin näkyvä aihepiiri liittyi keskusteluun, voiko pääministeri työssään esiintyä muotilehdissä ja syökö sellainen toiminta mahdollisesti pääministeri-instituution uskottavuutta. Tapausta arvostelevien ja sitä tukevien vastakkainasettelua esiintyi myös aineistossa jonkin verran, minkä koin sopivan tähän problematiikkaan siitä, miten pääministeri voi työssään toimia, ja siksi jaottelin nämä uutiset pääministerin uskottavuus -alaluvun alle. Teemat jäsentelevät aineistoa, siksi koin hyödylliseksi nostaa analyysiosiossa esiin pari selkeämpää teemaa, joiden alle pystyn jakamaan lehtijuttujen sisältöä pitäen tekstin siten helppolukuisena.

Naispoliitikon ruumiillisuuden teema sisältää siis muun muassa sukupuolen, ulkonäön ja ulkoisen olemuksen sekä iän käsittelyn. Pääministerin uskottavuus -alaluvun alle olen kerännyt aineistosta esimerkiksi pääministerin toimintaan liittyviä kannanottoja tai arvosteluja kohun kontekstissa, tiettyjen tuotemerkkien käyttämiseen liittyvän problematiikan sekä kohun seurauksena syntyneiden kannattajien ja kritisoijien joukkojen argumentoinnin. Aineiston käsittely etenee alaluvuissa pitkälti kronologisessa järjestyksessä, mutta myös tarvittaessa teemojen yhteensopivuuden mukaan. Yksi lehdistä tehty havainto olikin se, että Helsingin Sanomat ei julkaissut heti Trendin henkilöhaastattelun julkaisemisen jälkeen aiheeseen liittyvää uutista, vaan ensimmäinen lehtijuttu oli muutaman päivän päästä julkaistu kolumni, missä pääfokus ei ollut edes Marinin haastattelussa. Toisin taas oli iltapäivälehtien kohdalla, jotka julkaisivat hyvinkin pian tapaukseen liittyvää uutismateriaalia ja toivat kohusta herännyttä keskustelua heti mediajulkisuuteen.

4.1. Naispoliitikon ruumiillisuus

4.1.1. Ensimmäisiä lehtijuttuja pääministerin pukeutumisesta

Aineiston analyysiosiossa on syytä tarkastella, mitä pääministeri Marin kertoi Trendi-lehden haastattelussa. Pääministeri puhuu haastattelussa siitä, kuinka hän itse pyrkii näyttäytymään julkisuudessa usein samannäköisenä, jotta keskustelu ja huomio pysyisi asiassa eikä siinä, miltä hän näyttää. Marin pyrkii esimerkiksi pitämään hiukset samalla tavalla ja pukeutumaan samantyyppisiin vaatteisiin. Trendin haastattelun mukaan Sanna Marin tiedostaakin naisen ulkonäön olevan aina keskustelunaihe. (Trendi 8.10.2020.)

Trendin lokakuun numero julkaistiin 8. lokakuuta 2020. Jo samaisena päivänä Iltalehti (8.10.2020) kirjoitti aiheesta verkkosivuillaan. Uutisen otsikko alkaa sanoilla ”räväyttävä kuva”, mikä jo itsessään kuvailee tapausta huomiota herättäväksi. Uutinen on varsin lyhyt ja pelkistetty, jossa kerrotaan pitkälti vain tapauksen pääpointit: kuka, mitä, missä ja milloin. Uutistekstiin on upotettu sekä Trendin että Kalevalan Instagram-postaukset Sanna Marinin henkilöhaastattelusta. Leipätekstissä mainitaankin, miten suomalaisyritys Kalevala on omassa Instagram-postauksessaan ollut hyvin innoissaan siitä, lainaten postausta, että ”tällainen esikuva kantaa korujamme”. Seuraavaksi uutisessa todetaan, että postaukset ovat herättäneet paljon ihastelua ja saaneet paljon tykkäyksiä. (IL 8.10.2020.) Hyvin tuore uutisjuttu tapauksesta tuokin esille siis sen, miten Marin on saanut ihailua osakseen poseeratessaan Trendin sivuilla Kalevalan korussa. Myös lehtijutussa esiin nostettu siteeraus Kalevalalta, missä yritys puhuu Marinista esikuvana, on ollut toimittajan valinta nostaa esiin. Syy voi olla mikä vain, mutta uutinen luo näillä asetelmilla melko myönteistä ja arvostettua kuvaa Marinista. Mainintoja vielä siitä, että tapaus on saanut kritiikkiä, ei ole uutisessa. Vaikka sosiaalinen media toimii nopeasti, on mahdollista, että lehtiposeerauksen saama kritiikki ei ole siis vielä äitynyt niin suureksi, että siitä syntyisi melkein saman tien uutiskynnyksen ylittävää juttua. Tämä asia muuttui kuitenkin nopeasti, kun jo seuraavana päivänä 9. lokakuuta Iltalehti julkaisi uuden uutisen tapauksesta todeten, että Marinin esiintyminen lehdessä jakaa mielipiteitä sosiaalisessa mediassa (IL 9.10.2020a).

Iltalehden 9. lokakuuta julkaistun uutisen leipätekstissä kerrotaan, että Marinin poseerauksen arvostelun syynä on ollut muun muassa se, onko etiketin vastaista pääministerin kaltaisessa asemassa olevalla pukeutua näin. Samaan kohtaan tekstissä on nostettu kaksi arvostelijoiden julkaisemaa nimetöntä kommenttia, joissa molemmissa kuvailaan pääministerin pukeutumista

muun muassa näin: ”Nyt ollaan jo ilman paitaa” ja ”- - arvollensa sopivaa olisi ollut ei ’ei napaan asti avoin kaula-aukko.” Uutiseen on nostettu vastapainoksi myös kaksi kannustavaa kommenttia, joissa pääministeriä keuhetaan ja sana ”upea” nousee molemmissa esille. Toisessa kommentissa Marinia keuhetaan esimerkiksi moderniksi ja vahvaksi, kun taas toinen arvostaa sitä, että hän käyttää suomalaisia tuotteita. Uutisen päättää viides kommentti koskien nais- ja miespoliitikkojen saaman julkisen kohtelun eroja, mikä on johdatettu sanoin: ”Eräs kommentoija muistuttaa, miten naisia ja miehiä kohdellaan julkisuudessa eri tavoin.” (IL 9.10.2020a.) Tässä uutisessa kohua on esitelty molemmilta kannoilta. Lehtijutussa on kuitenkin mainittu se, miten valtaosa Marinin, Trendin ja Kalevalan Instagram-postauksia kommentoineista on suhtautunut tähän asti myönteisesti haastatteluun ja siinä julkaistuihin kuviin (IL 9.10.2020a). Kohun ollessa vasta hyvin tuore, voi ainakin tämän uutisen pohjalta tehdä oletuksen, että pääsääntöisesti saatu palaute on ollut aluksi myönteistä ja että arvostelua on tullut vain pieneltä osalta Trendin haastattelua kommentoineista.

Ilta-Sanomien ensimmäinen lehtijuttu Marinin Trendin haastattelusta on julkaistu 9. lokakuuta eli hyvin pian naistenlehden lokakuun numeron julkaisun jälkeen. Uutinen on varsin kattava, ja siinä puhutaan haastattelun sisällöstä kuten pääministerin jaksamisesta ja lähipiirissä esiintyvistä uupumuksesta. IS:n ingressissä on mainittu tämä sekä se, miten ihmisten huomio on kuitenkin kiinnittynyt Trendin haastattelun kuviin. Uutisjutussa tuodaan myös haastattelusta esille se, kun Marin kertoo tuntevansa välillä vaikeassa tilanteessa toivottomuutta, ja erityisesti koronakevät ja poikkeusolojen järjestelyt loivat valtavasti paineita. Seuraavaksi lehtijutussa siirrytään käsittelemään Facebookissa pääministerin poseerausta kommentoineiden näkemyksiä. Kuten Iltalehdenkin uutisissa, myös Ilta-Sanomissa nostetaan esiin Marinin sama kiitos siitä, että esittelee suomalaista designia. Esille tuodut arvostelevat kommentit liittyvät siihen, onko pukeutuminen henkilökuvassa pääministerin arvon ja etiketin mukaista. Eräs kommentti nostaa esiin muiden ministerien pukeutumisesta aiheutuneita kohuja. Viimeinen uutiseen lainattu kommentti somesta onkin muistutus muille siitä, kuinka naiset ja miehet ovat erilaisen kohtelun alaisuudessa julkisuudessa, ja kun nainen ”kuvataan kauniina ja vahvana -- niin kaikki sekoaa...” (IS 9.10.2020.)

Ilta-Sanomien uutinen (9.10.2020) seuraa hyvin samantapaista kaavaa kuin Iltalehden (IL 9.10.2020a) yksi ensimmäisistä tapaukseen liittyvistä uutisista. Uutisjutussa tuodaan ilmi ihmisten jakautuneita mielipiteitä Marinin esiintymisestä Trendissä, mutta samalla käydään ainakin hieman läpi myös haastattelun varsinaista sisältöä huomiota herättäneiden kuvien ohella. Näistä molemmista uutisista saa käsityksen, että mielipiteitä haastattelusta on puolin ja toisin herättänyt

nimenomaan Marinin poseeraukset Kalevalan korussa ja avonaisessa jakussa, ja itse haastattelu keskustelunaiheineen on jäänyt taka-alalle.

Iltalehden Tyyli.com-liitteessä julkaistu näkökulmateksti Marinin jakkukohusta tuo yksittäisen toimittajan mielipiteen hyvin selkeästi esiin. Jo ingressissä toimittaja hämmästelee stereotyyppistä ajatusta siitä, ”etteivät hyvännäköiset ihmiset voi olla kovinkaan fiksuja, mutta Sanna Marin todistaa toisin”, joka toistetaan vielä leipätekstissä. Samassa jutussa puhutaan pääministerin haastattelukuvien saamasta ihailusta ja siitä, miten joku voi jonain päivänä olla johtaja ja näyttää samalla upealta. (IL 9.10.2020b.) Tällainen ihaileva ja arvostava sävy välittyy koko kirjoituksesta, kun tekstin loppupuolella toimittaja toteaa muun muassa sen, miten tilanne työttölyyn ja patriarkaalisten rakenteiden osalta tulisi muuttua ja hävitä, ja että ”- - omasta ulkonäöstä huolehtiminen eivät vähennä Marinin tai kenenkään muunkaan naisen pätevyyttä” (IL 9.10.2020b). Näkökulmaa painottavaksi tekstiksi ei ole siten kovin yllättävää, että asioihin otetaan reilusti kantaa ja toimittajan ääni kuuluu tekstissä.

Iltalehden Tyyli.com-sivun (9.10.2020b) teksti selkeästi puoltaa vanhojen perinteiden ja stereotyyppien purkamista ja sitä, miten jokaisen tulisi voida näyttää ja pukeutua siten, miten haluaa. Myös arvostelijoita toimittaja kritisoi ulkonäkökeskeiseen keskusteluun pyrkimisestä koittaen ”seksualisoida” pääministeri Marina, vaikka kirjoittajan mielestä Marinin kuvat näyttävät ”ilman yhtään viittausta seksiin” (IL 9.10.2020b). Kyseiseen huomioon liittyen Helsingin Sanomien kattavassa artikkelissa (22.10.2020) mediatutkimuksen professori Paasonen toteaa, miten kaula-aukon näyttäminen ”on [mediajulkisuuden silmissä] itsensä seksualisoimista”. Seksualisoitumisen voisi siis näiden edellä mainittujen näkemyksien pohjalta tulkita tapahtuvan nimenomaan jonkun muun toimijan silmissä tai toiminnan kautta kuin yksilön itsensä. Ensimmäisessä esimerkissä seksualisointia pyrkivät toimittajan mukaan tekemään kuvien arvostelijat, toisessa esimerkissä se tapahtuu haastateltavan mukaan mediajulkisuudessa tai sen kautta.

Helsingin Sanomien verkkosivuilla esiintyi tarkasteltavista lehdistä vähiten julkaistuja lehtiartikkeleita Marinin antamaan Trendin haastatteluun ja siitä syntyneeseen kohuun liittyen. Ensimmäinen tapaukseen jollakin tavalla liittyvä lehtijuttu on 13. lokakuuta julkaistu kolumni, joka on otsikoitu sanoin ”pääministeri Marinin suosion salaisuus on se, että hänellä ei ole demarin naamaa” (HS 11.10.2020). Kolumnin kirjoittaja Annamari Sipilä tuo kolumnin alussa esiin hämmennyksensä siitä, ettei kaikki vaikuta hänen mielestään olevan kohdillaan ja viittaa samalla

Ilta-Sanomien (9.10.2020) julkaisemaan uutiseen Marinin henkilöhaastattelusta ja ”korumallina” poseeraamisesta Trendissä.

HS:n (11.10.2020) tekstin edetessä kolumnisti toteaa vastauksen hämmennykseensä olevan siinä, että pääministeri Marinilla ei ole ”demarin naamaa” kuten jo otsikosta käy ilmi. Demarin naama - käsitettä avataan tekstissä sen verran, että sen brittiläisen version on lanseerannut kirjoittajan mukaan vähän aikaa sitten konservatiivisen *The Daily Telegraph* -lehden päätoimittaja Charles Moore. Vaikka tässä kolumnissa ihmetellään Trendin haastattelun kuvia Marinista jakussa ja Kalevalan korussa, huomion keskelle on noussut se, ettei hänellä ole toimittajan mukaan ”vasemmistolaista” tai jopa ”sosialistista” naamaa. (HS 11.10.2020.) Huomio syntyi varmasti kyseisestä haastattelusta ja sen kuvista, sillä ne eivät tekstistä tulkitun käsityksen mukaan edusta tyypillistä ja yleistä käsitystä suomalaisesta pääministeristä ja tämän habituksesta. Kolumnin kirjoittaja on todennut pitävänsä Sanna Marinia ja hänen ulkoista olemustaan ”modernina” ja ”yleiseurooppalaisena”. Lisäksi kolumnisti puhuu siitä, miten poliitikkojen ulkonäöllä on väliä, mistä voidaankin puhua termillä ”ulkonäköpääoma” (HS 11.10.2020). Tekstissä halutaan ilmeisesti tuoda esille näkemys Marinin erilaisuudesta ja moderniudesta verrattuna aiempaan käsitykseen siitä, miltä pääministeri tyypillisesti näyttäisi. Marin ei siis tämän kirjoituksen mukaan istu vanhaan muottiin, vaan jakussa ja Kalevalan kaulakorussa poseeraaminen on nimenomaan moderni veto pääministeri-instituutiolle. Häntä kuvaillaan ”modernina” kasvona eli sellaisena, joka rikkoo vanhoja ja historiallisia käsityksiä siitä, miltä pääministerin tulisi näyttää.

Helsingin Sanomien kolumnissa puhutaan paljon siitä, näyttääkö joku pääministeriltä tai sitten jopa väärältä pääministeriksi. Kolumni päättyykin ajatuksia herättävään loppulausuntoon, missä todetaan näin: ”Poliitikko on vahvoilla, jos äänestäjä näkee hänessä unelmansa. Pääministerinaama nostaa pääministeriä ja koko hallitusta.” (HS 11.10.2020.) Kolumni ottaa siis kantaa siihen, että pääministeriltä näyttävän henkilön ulkonäkö on eduksi pääministerin toiminnalle ja koko hallitukselle. Ulkonäköä korostetaan tekstissä, mikä antaa ymmärtää, että jos pääministerin ulkonäkö miellyttää, on sillä positiivisia vaikutuksia äänestäjän käyttäytymiseen äänestystilanteessa. Kolumnisti kirjoittaa myös: ”miksi pitäisi pohtia naispääministerin ulkonäköä sen sijaan, että puhutaan oikeista asioista” (HS 11.10.2020). Tutkielman teoreettisessa osiossa on tuotukin jo esiin sitä, miten politiikan henkilöitymisen on nähty vievän tilaa ja huomiota tärkeiltä poliittisilta asiakysymyksiltä, ja viihteellistymisen lisääntyminen on vaikuttanut poliitikon kiinnostavuuteen, johon vaikuttaviin tekijöihin luetaan muun muassa ikä ja sukupuoli. (Herkman 2011, 31; Pitkänen ym. 2009, 234.) On kuitenkin mainittava, että kolumni ei käsittele pelkästään naispääministerin

habitusta, vaan paljon nostetaan esille myös miespoliitikkojen ulkonäköä kuten ”Donald Tumpin hipiän sävyä tai pääministeri Boris Johnsonin ylipainoa” (HS 11.10.2020), mitkä nekään eivät ole välttämättä kovin imartelevia asioita tuoda esiin mediajulkisuudessa.

Iltalehti julkaisi heti Trendin lokakuun julkaisun jälkeisenä päivänä useamman uutisen Marinin kuvien aiheuttamasta huomiosta ja siitä syntyneestä kohusta. Yhdessä näissä uutisissa haastatellaan pääministerin Trendin lehtijuttuun stailannutta Suvi Poutiaista. ”Kuvausten vaate- ja asustevalinnoissa haluttiin juhlistaa sekä perinteistä Suomi-designia että nostaa esiin uutta osaamista. Se oli myös pääministerin itsensä toive stailauksesta”, todetaankin lehtijutussa. (IL 9.10.2020c.) Tämä kohta tuo esiin ainakin sen, mitä haastattelun kuvausten vaatetusvalinnoilla pyrittiin toteuttamaan eli yhdistämään jotakin perinteikästä ja uutta. Tämä oli myös itse pääministeri Marinin toive Poutiaisen haastattelun mukaan. Kalevalan vintage-korut yhdistettynä moderniin mustaan jakkuun nähtiin kuvausvaiheessa selkeästi hyvänä asuvalintana eikä haastattelun perusteella anneta ymmärtää, että kuvausvaiheessa olisi osattu epäillä haastattelun synnyttävän kohua. Stylisti Poutiainen toteaaakin haastattelussa, että pääministeri oli luottanut kuvauksissa koko tiimin näkemykseen (IL 9.10.2020c). Poutiainen kertoo Iltalehden lehtijutussa saaneensa itse pelkkää positiivista palautetta haastattelun kuvista, minkä lisäksi lehti mainitsee valtaosan julkiseen keskusteluun osallistuneista kehuneen Marinin ulkonäköä Trendissä muun muassa edustavaksi. Poutiainen haluaa lehtijutussa kuitenkin kommentoida Marinin saamaa kritiikkiä näin:

Sävy, jolla pääministerin ulkonäköä kommentoidaan, on asiaton ja kuvastaa hyvin miten naisiin suhtaudutaan julkisessa tilassa. Toisaalta huvittaa suunnattomasti, miten paljon jotkut suivaantuvat kaula-aukosta tänäkin päivänä... Kyllähän tämä kohu taas todistaa, että hänen ulkomuotoonsa keskitytään suhteettoman paljon. (IL 9.10.2020c.)

Edellinen sitaatti Iltalehden haastattelusta kertoo muun muassa siitä, kuinka pääministeri Marinin ulkonäkö ja habitus keräävät huomiota toistuvasti. Stylisti Poutiainen mainitseekin, miten Marinin ulkonäön kommentoinnin sävy on asiatonta. Syyn julkisen keskustelun heräämiselle Poutiainen epäilee olevan sen, että Marinin arkipukeutumiseen verrattuna kyseiset kuvat ovat rohkeampia, ja siksi syvempi kaula-aukko aiheuttaa ihmisissä kummastelua (IL 9.10.2020c). Julkinen keskustelu siitä, mikä on pääministerille sopivaa pukeutumista, on tässä lehtijutussa nostettu esiin Marinin poiketessa arkipukeutumisestaan edustaessaan Trendin kuvissa mustassa jakussa ja näyttävässä korussa. Koska Trendin kuvien asu on siis lehtijutun perusteella näyttävämpi kuin ne, joihin Marin normaalisti arkena pukeutuisi, erottuu se joukosta, mikä saa ihmiset kommentoimaan asiaa, ja Iltalehden jutun mukaan keskustelu on äitynyt jopa asiattomaksi.

4.1.2. Keskustelu pääministerin kuvista syvenee

Helsingin Sanomien Nyt-liitteenä 22.10.2020 julkaistu artikkeli kertoo kahdesta suomalaisesta feminististä, joista toinen päätyi Linnan juhlien jatkoilla 2019 näyttämään suorassa tv-lähetyksessä paljaan rintansa. Tapauksesta syntyi aikanaan kohu, ja tekijät saivat paljon vihakommentteja tapahtuneesta, mitä tässä artikkelissa voidaan feminismiin ja aktivismin ohella. Sanna Marin ja jakkukohu on nostettu artikkelin loppupuolella esille, kun kerrotaan Naisviha näkyväksi -kampanjasta. Tekstin mukaan Marin sai osakseen arvostelua siitä, että tällainen esiintyminen jakkupuvussa ilman aluspaitaa olisi pääministerin arvoa alentavaa. Kyseinen kampanja liittyy tällaisen arvostelevan reaktion vastaiskuun, kun useat ihmiset ovat osoittaneet sosiaalisessa mediassa tukensa pääministerille käyttämällä aihetunnisteita #imwithsanna sekä #naisvihanäkyväksi. Mainitsemisen arvoista on se, että tässä artikkelissa esiintyvät aktivistit kertovat naisvihanäkyväksi-aihetunnisteen syntyneen jo kuitenkin ennen Marinin jakkukuvakohua osana heidän naisvihan vastaista kampanjaansa. (HS 20.10.2020.)

Vaikka HS:n artikkelissa (20.10.2020) fokus on feministien aktivismissa, Sanna Marin pääsee osaksi artikkelia jakkukohun mainitsemisen myötä, missä myös välitetään pitkin tekstiä selkeää kuvaa siitä, että feministit ovat Marinin puolella kohun keskellä. Naisvihaa käsittelevä artikkeli on selkeästi puolueellinen jakkukohuun liittyen, sillä mainitusta somekampanjasta kirjoitetaan varsin myönteiseen sävyyn ja feminismiin keskittyvässä lehtiartikkelissa kyseenalaistetaan ylipäätään perinteiset sukupuoliroolit ja niihin liittyvät käsitykset. Vain pari päivää myöhemmin toisessa Helsingin Sanomien artikkelissa (22.10.2020) mediatutkimuksen asiantuntija kuvailee kohun aikaista somekampanjaa ja siinä käytettyjä aihetunnisteita jopa humoristisiksi ja arkisiksi. Tällä arkinen-termin käytöllä hän viittaa siihen, miten sosiaalinen media on nykyään osa arkea, ja kaikki siellä tapahtuva reagointi on usein hyvin nopeaa (HS 22.10.2020). Tästä syystä kyseinen somekampanja Marinin puolustamiseksi varmasti syntyi ja levisi näin nopeasti kuin uutisointi on antanut ymmärtää, sillä yhä useampi ihminen seuraa ja jakaa sisältöä sosiaalisessa mediassa tänä päivänä.

Melko kattava uutisartikkeli Marinin ulkonäköön keskittyvästä jakkukohusta julkaistiin Helsingin Sanomien sivuilla 22. lokakuuta. Heti ingressissä siteerataan asiantuntijaa, joka sanoo kohun liittyvän ”matalan sykkeen seksisiin.” (HS 22.10.2020.) Näin todennut Turun yliopiston mediatutkimuksen professori Susanna Paasonen avaa leipätekstissä kyseisen kohun taustailmiöitä enemmän. Hän toteaa jakkukohun liittyvän erityisesti nykyiseen hallitukseen kohdistuvaan

tytöttelyyn, sillä hallituksen näkyvillä johtopaikoilla oli lehtijutun kirjoituksen aikaan enimmäkseen naisia. Hallituksen sukupuolijakauma on artikkelin mukaan herättänyt keskustelua aiemminkin. Esimerkkitapaukseksi tästä HS:n artikkelissa nostetaan joulukuussa 2019 Pohjanmaan kokoomusnaisten puheenjohtajan Anna-Maija Renkon huoli siitä, että ”’härkälaumasta’ oli nyt siirrytty ’huulipunahallitukseen’”, mikä on tulkittu Pohjanmaan kokoomusnaisten mielipiteeksi siitä, että naisia olisi liikaa hallituksessa. (HS 22.10.2020.)

HS:n 22. lokakuuta julkaistussa artikkelissa mainitaan toinen erityisesti pukeutumiseen liittyvänä otsikoihin päätyneenä esimerkkinä Helsingin Sanomien artikkeli vuodelta 2003, kun vihreiden kansanedustaja Rosa Meriläinen oli eduskuntaan saapuessaan pukeutunut harmaaruudulliseen minihameeseen. Tämä oli tekstin mukaan herättänyt paheksuntaa, sillä se ei sopinut eduskunnan asialliseen pukukoodiin. (HS 22.10.2020.) Myös aiemmin teorialuvussa mainitsemani pääministeri Mari Kiviniemeen kohdistuva ”kokovartaloministeri”-kohu on saanut tässä artikkelissa maininnan. Leipätekstin mukaan Kiviniemeen kohdistuneen kommentin vuonna 2011 lausunut Keskon silloinen pääjohtaja Matti Halmesmäki kuittasi asian olleen huumoria (HS 22.10.2020). HS:n artikkelissa on kuitenkin kirjoitettu näin:

Huumorin sijaan kommentin voisi kuitenkin sanoa olevan oivallinen esimerkki siitä, miten naistyyppillistä kehoa seksualisoidaan mediajulkisuudessa jatkuvasti esitystavasta huolimatta. [Mediatutkimuksen professori] Paasosen mukaan julkisen arvioinnin kohteena ovat tyyppillisesti nuoret ja yhteiskunnallisten kauneusihanteiden mukaiset naistyyppilliset kehot. Muitakin kehoja syynätään, mutta juuri nuoret ja hoikat, naistyyppilliset kehot nähdään mediajulkisuudessa lähtökohtaisesti aina seksualisoituna. (HS 22.10.2020.)

Tekstissä siis suoraan todetaan, miten arvostelun kohteita ovat juuri nuoret sekä yhteiskunnallisten kauneusihanteiden mukaiset ’naistyyppilliset’ ja hoikat kehot. Erityisesti asiantuntijan toteamus asiasta tuo tilanteeseen lisää painoarvoa, sillä voidaan olettaa, että aiheeseen perehtynyt ja sitä tutkineen tutkijan näkemys ja väite perustuu johonkin olemassa olevaan tai tutkittuun tietoon. Vaikka väite on tullut tutkijalta, on vähintäänkin jutun kirjoittaja oletettavasti samoilla linjoilla ilmiöstä, sillä lehtijutussa on nostettu esiin useampia tapauksia, joissa naisten ulkonäköä ja kehoa on kommentoitu, mihin voisikin esimerkiksi ingressin valinnan perusteella olettaa kirjoittajan suhtautuvan kyseenalaistavasti.

Mielenkiintoisen näkemyksen tuo esiin Helsingin Sanomien lehtijutussa (22.10.2020) mediatutkimuksen professori, joka käsittelee naisen kehon lisäksi miestyyppillistä kehoa ja sen esiintymistä julkisuudessa. Eroa luokin juuri se, miten miehen keho näyttäytyy ”toiminnallisena, ei

seksuaalisen halun kohteena”, ja miten miesten seksuaalisointi keskittyy enemmänkin usein valta-asemaan ulkonäön sijaan. Tästä huolimatta artikkelissa muistutetaan, että kohut ovat osa politiikkaa, minkä kohteiksi myös miespoliitikot voivat yhtä hyvin joutua. (HS 22.10.2020.) Kuten aiemmin tässä alaluvussa on nostettu esiin, naistyyppinen keho nähdään huomattavasti herkemmin seksuaisoitavana, ja tämän lehtijutun mukaan mieskeho taas ei ole ”seksuaalisen halun kohteena”. Pelkästään näihin huomioihin perustuen voidaan havaita ero miesten ja naisten ruumiillisuuksien välillä.

Ilta-Sanomien uutinen 25. lokakuuta 2020 kertoo professori Matti Klengen päiväkirjan julkaisusta. Vaikka lehtijuttu kuulostaa kaukaiselta tutkielman aiheeseen liittyen, on tässä uutisessa nostettu esiin päiväkirjan sisältöä, mikä käsittelee muun muassa monien muiden aiheiden lisäksi pääministeri Sanna Marinia. Trendin jakkukuvatapaus saa myös maininnan Ilta-Sanomien jutussa, kun tekstissä todetaan tapauksen olevan ajankohtainen, sillä professori Klinge puhuu päiväkirjassaan suomalaisesta poliittisesta kulttuurista ja julkisuudesta, missä yleisesti ei ole tapana kuvata poliitikkojen ulkonäköä ja ulkoisen olemuksen piirteitä, minkä Klinge kyseenalaistaa. Hän perustelee sen sillä, että hänen mielestään ulkoinen ensivaikutelma on merkittävä. Vaikka uutisessa todetaan, ettei jakkukohu kerennyt kyseiseen päiväkirjaan käsittelyyn, uskotaan sen saavan huomiota seuraavassa päiväkirjassa. Uutiseen on tuotu lisäksi otteita päiväkirjasta, missä kerrotaan muun muassa Klengen kehuvan suomalaisia naisministereitä ulkonäön, pukeutumisen sekä kielenkäytön ”katsannoista”, ja hän kuvailee Marinia ”asiallisen positiiviseksi”. (IS 25.10.2020.) Ilta-Sanomien mukaan Marinia koskevan Trendin haastattelun ja kuvien synnyttämä huomio olisi siis verrattavissa professori Klengen näkemyksiin ensivaikutelman merkittävydestä. Mielenkiintoista onkin, että lyhyehkön uutisjutun pohjalta on tulkittavissa professorin myönteinen suhtautuminen poliitikkojen ulkonäön kuvaamiseen.

IS:n jutun mukaan professori Klinge tekee eroa myös miespoliitikkojen ja naispoliitikkojen välille yhdessä päiväkirjaotteessaan, kun hän valittelee sitä, etteivät miehet niin sanotusti hyödynnä kravatin tarjoamia vaihtelun mahdollisuuksia (IS 25.10.2020). Toisin sanoen uutiseen nostetut tekstinpätkät voisivat kuvata sitä, miten naispuoliset poliitikot ja erityisesti naisministerit kuitenkin osaavat hyödyntää ulkonäköön liittyviä mahdollisuuksia esimerkiksi pukeutumisen suhteen toisin kuin miespuoliset poliitikot. Uutisen mukaan voi tulkita, että Klinge pitää myönteisenä asiana merkittävän ensivaikutelman tekemistä, mihin liittyy olennaisesti ulkonäkö ja ulkoinen olemus. Ehkä siten aihe liittyy myös Marinin jakkukuviin Trendissä, missä on kuvattu pääministerin

ulkonäköä ja siten haastettu Klengen sanojen mukaan suomalaisessa poliittisessa julkisuudessa epätavallista poliitikkojen ulkonäön tai pukeutumisen julkista kuvaamista.

4.2. Pääministerin uskottavuus

4.2.1. Vastakkainasettelua kohun keskellä

Trendin haastattelun keskustelunaiheet kuten pääministerin tehtävän haastavuus sekä jaksamisen teemat mainitaan vain harvassa lehtijutussa tutkimissani lehdissä, ja lehtien kiinnostus julkaista materiaalia on keskittynyt selkeästi haastattelun kuvien keräämään julkiseen huomioon. Muun muassa Iltalehti heti Trendin lokakuun numeron julkaisupäivän jälkeen julkaisi uutisen haastattelun kuvien aiheuttamasta keskustelusta sosiaalisessa mediassa. Samassa uutisessa kerrotaan kuitenkin myös itse haastattelun sisällöstä, missä Marin puhuu juuri edellä mainituista asioista kuten uupumisesta. Juttu siteeraa hyvin pitkälti kyseistä haastattelua sanasta sanaan eikä tuo juuri muuta esille tähän liittyen eli sisältö tältä osin jää varsin lyhyeksi. (IL 9.10.2020b.)

Helsingin Sanomien pääkirjoitukset ovat lehden kannanottoja ajankohtaisiin aiheisiin. 13. lokakuuta 2020 julkaistu pääkirjoitus ottaakin kantaa lyhyesti muutama päivä sitten julkaistuun pääministeri Marinin Trendi-lehden haastatteluun samalla, kun se vertaa Marinia hänen edeltäjänsä Antti Rinteeseen. Erontekoa tehdään sillä, että Marinin todetaan ymmärtäneen jotain, mitä Rinne ei aikanaan tiennyt eli puoluejohtajan on saatava spontaania tukea itselleen tarvittaessa. Tässä nostetaan esimerkkitapauksena Marinin arvostelu metsäyhtiö UPM:n yhden tehtaan sulkemiseen liittyen korona-aikana. Seuraava esimerkki liittyykin Sanna Marinin poseeraamiseen Trendissä, mihin pääkirjoituksessa todetaan Marinin saaneen tukijoukkoja poseerauksen kritisointia vastaan. Kirjoituksessa mainitaan, että pääministerin tueksi ovat tulleet ne, ”joiden mukaan maailmassa on myös setämiesten ja edistyksellisten välinen ristiriita”. (HS 13.10.2020a.) Tekstistä voisi tulkita, että nämä edistykselliset ovat niitä, jotka ovat antaneet tukensa Marinille kohun aikana, aivan kuten edellisen alaluvun yhdessä Helsingin Sanomien (20.10.2020) lehtijutussa mainitut feministit. Pääkirjoituksessa todetaan, että ylipäätään naisten ulkoisen olemuksen arvostelua ei pidetä hyvänä asiana nimenomaan niiden mielestä, jotka ovat Marinia tässä tapauksessa puolustaneet.

Iltta-Sanomien sivuilla oli hyvin pian Trendin lokakuun numeron jälkeen julkaistu toimittajan kirjoittama kommenttikirjoitus, jonka otsikossa jo todetaan että: ”- - kuvista syntynyt kohu korostaa

pääministerin sanomaa, joka jäi kaikilta huomaamatta” (IS 10.10.2020b). Teksti on hyvin kuvailevaa ja toimittaja Noora Hapuli puhuu Marinin kuvista muun muassa sanoin ”kaunis” ja ”muodikas” ja kuinka ”nuoren naisen sieluun sattuu” pääministerin kuvista roihahtanut keskustelu. Kommentissa todetaan, miten moni hehkutti pääministeriä, mutta esimerkiksi Instagramissa ja Facebookissa kuvat keräsivät kommentteja, joissa tekstin mukaan ”- - Marinin ammattitaito ja johtajankyvyt murskattiin kivikautisin perustein”. Jutussa esiin nostetuissa somekommenteissa puhutaan muun muassa siitä, miten ”pääministerillä on aikaa leikkiä mallityttöä samaan aikaan kun kansalaiset yrittävät tulla jotenkin toimeen” tai ”kuinka tosissaan naispääministeri otetaan esimerkiksi Euroopan ulkopuolella kun on näyttäytynyt tällaisena”. (IS 10.10.2020b.)

IS:n jutussa (10.10.2020b) lainatut kommentit somesta tuovat esille monia näkemyksiä siitä, miksi pääministerin poseeraus on nähty kohua herättävänä. Yhdessä kommentissa todetaan esimerkiksi se, miten on puhetta lasikatoista, ja samaan aikaan pääministeri esiintyy perinteisissä naiskuvin, joissa paljaan pinnan esittelemine ei edistä kyseistä päinvastaista ajattelua ja toimintaa. Näihin kommentteihin tarttunut toimittaja puhuu varsin suoraan, miten arvostelijoiden mielestä dekolteen esittelemine korreloi naisen älykkyyden tai pätevyyden kanssa. Hän ihmettelee haastattelukuvien aiheuttamaa reaktiota ja siitä aiheutuneita lieveilmiöitä kuten ”- - työttölyä, solvaamista, naissukupuolen halventamista ja pääministerin pätevyyden kyseenalaistamista”. Toimittaja toteaaakin tekstin loppupuolella, miten ”työttöly ja pätevyyden halventaminen eivät ole mielipiteitä”. Palatakseen otsikon pointtiin, kirjoitus päättyy lauseeseen, jossa Marinin Trendin haastattelussakin puhuma naisten valintojen joutuminen yleisen arvioinnin kohteeksi ja henkilökohtaisten valintojen politisoituminen tulivat osoitetuksi todeksi tämän kohun myötä, mitä kirjoittajan mukaan pääministerikään ei varmaan osannut arvata. (IS 10.10.2020b.) Kuten toimittaja tekstissä toteaa, että hänen nuoren naisen sieluun sattui lukea tapauksesta herännyttä keskustelua, on lehtijutun edellä mainittujen esimerkkien perusteella tehtyjen huomioiden sekä teorialuvussa tarkastellun lukijan samaistumisen kokemuksen valossa melko selvää, että nuorena naisena hän todennäköisesti on asettunut pääministeri Marinin tukijaksi kohun aikana.

Helsingin Sanomien 22. lokakuuta julkaistussa artikkelissa koskien Trendin haastattelun aiheuttamaa keskustelua ja kohua käydään läpi myös yleisemmin asiantuntijahaastattelun muodossa naispoliitikkojen ulkonäköön kohdistuvaa kommentointia. Lehtijutussa selitetään alusta alkaen kohun eteneminen, minkä osapuoliksi on tekstiin kirjoitettu ”Marinia kritisoivat politiikan säädyllyisyyden vartijat sekä tasa-arvon ja Marinin puolustajat”. Kritisoivat tahot tekstin mukaan painottivat kohun aikana sitä, että pääministeri Marin olisi tuhlannut aikaa muotiin keskittyvän

naislehden haastatteluun sekä sitä, miten pääministeri oli jakussa ilman aluspaitaa. Artikkelissa Marinia tukeneet taas nostavat esille pohdinnan Suomen seksistisyydestä vuonna 2020 ja esittivät sosiaalisessa mediassa solidaarisuuttaan pukeutumalla itse jakkuihin ja jakamalla kuvia niistä. (HS 22.10.2020.) Aiemmin mainittu edistyksellisyys ja tässä kappaleessa mainittu tasa-arvo ja sen puolustaminen voitaisiin liittää nimenomaan Marinin puolustajiin, kun taas kriitikot ovat säädyllisempiä tämän tekstin mukaan - tai jopa setämiehiä, kuten aiemmassa Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa (HS 13.10.2020a) todettiin.

Edellä mainitut esimerkit luovat käsitystä kohun vastakkainasettelun osapuolista ja kertovat siitä, ketkä pääministerin takana ovat seisseet kyseisen jakkukohun aikana, ja ketkä taas ovat antaneet pääministeri Marinille kritiikkiä. HS:n pääkirjoituksen (13.10.2020a) ilmaisut lehtihaastattelusta ja sen sisällöstä ovat varsin neutraaleja, vaikka muuten tekstin tyyli kuvailevine termeineen antaakin myös jonkinasteisen sävyn tälle tapahtumalle. Pääpaino jutussa onkin ehkä enemmän Marinin ja Rinteen eroavaisuudessa ja siinä, miten Marin on osoittanut olevansa puoluejohtaja saadessaan tukijoukkoja taakseen tapauksessa kuin tapauksessa. Erityisesti kohta, jossa todetaan, että ”Marinin puheet herättivät ne vasemmiston tukijat” (HS 13.10.2020a), viittaa mielestäni lehden tietoiseen toimintaan nostaa esiin se, ketkä Sanna Marinin takana seisovat. Samalla voisikin tehdä tulkinnan siitä, että mainitut vasemmiston tukijat ovat yhtä kuin nämä edistykselliset, jotka tukevat Marinia, kun hänen ulkonäköään arvostellaan.

Iltalehden sivuilla julkaistiin muutama päivä Trendin lokakuun numeron julkaisun jälkeen uutinen, missä on tuotu esiin julkisuudesta tuttujen henkilöiden antama tuki Sanna Marinille kohun keskellä. Monet eri aloilla olevat julkisuuden henkilöt monien muiden suomalaisten ohella osallistuivat sosiaalisessa mediassa tempaukseen, missä he julkaisivat itsestään kuvia poseeraamassa samantyyylisessä asussa kuin Sanna Marin ja osoittivat sillä tukensa pääministerille. Samalla he lisäsivät julkaisuihinsa monia aihetunnisteita kuten kohun aikana paljon käytetyt #imwithsanna ja #naisvihanäkyväksi. Aihetunnisteina käytettiin myös muun muassa #tasaarvoa, #tyttöjenpäivää sekä #yhdenvertaisuutta. Vaikka monet uutisessa mainitut julkisuuden henkilöt ovat naisia, löytyy postausten julkaisijoista myös yksi miesnäyttelijä. Uutiseen nostetuissa julkkisten postauksissa julkkikset ovat kirjoittaneet saatesanoja omista näkemyksistä koskien muun muassa tasa-arvoa, naisvihaa tai vihapuhetta, mitkä kohun saattamana ovat olleet ajankohtaisia teemoja. Iltalehden jutussa ei ilmene juuri muuta sisältöä kuin tekstin alussa toteamus siitä, kuinka Trendin haastattelussa Marin on avannut enemmän työtään pääministerinä, mutta Twitterissä keskustelu painottui Marinin kuvien ihmettelemiseen ja erityisesti hänen paidattomuuteensa. (IL 12.10.2020a.)

Koska Trendin haastattelun julkaisusta oli jo joitakin päiviä, oli sosiaalisessa mediassa keskustelu kerennyt pääsemään kunnolla vauhtiin. Tähän IL:n (12.10.2020a) uutisartikkeliin on kerätty somessa tempaukseksi nousseita kuvia julkkiksista poseeraamassa Marinin tyyliin jakuissa, millä on varmasti haluttu tuoda esille Marinille osoitettua tukea. Koska näillä julkisuudesta tutuilla henkilöillä saattaa olla sosiaalisessa mediassa suuriakin määriä seuraajia, ovat he voineet haluta reagoida tilanteeseen ja jakaa omia ajatuksiaan kohusta ja edellä mainituista teemoista. Iltapäivälehtenä Iltalehti on varmasti tarttunut mielellään tähän julkkisten osoittamaan tukeen, sillä yleisesti ottaen julkkikset kiinnostavat ihmisiä, millä lehti voi saada muitakin lukijoita kiinnostumaan tapauksesta. Tässä tilanteessa näkyy politiikan viihteellistymistä, kun poliittisen kohun uutisointiin liitetään mukaan tunteellista sekä kevyttäkin uutisointia, jolloin politiikka ja viihde sekoittuvat. Edellisessä luvussa mainitun suhtautumisen arkisesti ja huumorilla kohuun somessa voidaan tulkita näkyvän tässä uutisartikkelin jakamassa sisällössä, ja kampanjan nopea leviäminen somessa kertookin tästä arkisesta sosiaalisen median toiminnasta. Tempaus julkaista kuvia itsestään avonaisessa jakussa voi kieliä myös leikkimielisestä otteesta kopioida Marina. Tunteiden kuvaaminen uutisjutuissa tarkoittaakin monipuolisesti esimerkiksi empaattisia, hämmentyneitä, tukea tarjoavia tai hyökkäviä reaktioita itse kohun kohteesta kuin myös hänen tukijoistaan ja kritisoijistaan. Tunteet liittyvätkin politiikan henkilöitymiseen ja tabloidisaatioon. (Virkkunen 2006, 154–155.)

Ilta-Sanomat julkaisi pari päivää Trendin henkilökuvan julkaisun jälkeen 10. lokakuuta samankaltaisen uutisjutun kuin Iltalehti sosiaalisessa mediassa levinneestä ilmiöstä ihmisten kuvatessa itsensä poseeraamassa Marinin tyyliin. Ilta-Sanomien jutun otsikossa kerrotaankin tästä muun muassa Twitterissä levinneestä ilmiöstä, johon kymmenet naiset ovat jo osallistuneet. Leipätekstissä puhutaan jopa eräänlaisesta kansanliikkeestä, johon useat naiset ja muutama mies ovat osallistuneet mukailien Marinin poseerauksia Trendissä. (IS 10.10.2020a.) Erona Iltalehteen tässä jutussa on nostettu esiin tavallisten kansalaisten reagointi tapaukseen ja osallistuminen keskusteluun, kun taas Iltalehden jutussa on tuotu esille julkkisten osallistuminen sometempaukseen. Molempien uutisten perusteella on helppo tehdä tulkinta, että osallistujien joukko oli moninainen ja mukaan mahtui niin julkisuudesta tuttuja henkilöitä kuin myös tavallisia ihmisiä, niin naisia kuin miehiäkin. Tekstissä mainitaan, miten juttujen kuvien oheen on ”kirjoitettu ironian sävyttämiä iskulauseita uskottavuudesta, säädyllyisyydestä ja uran sekä maineen menettämisestä” (IS 10.10.2020a). Kuten tätä somekampanjaa edellä on jo tarkasteltu lehtien näkökulmista, nimenomaan sosiaalisessa mediassa tempaus on ollut sävyllään myös ironinen, mutta siinä esiin nousevat teemat ovat olleet yhteiskunnallisesti keskustelua ja mielipiteitä herättäviä.

Pari päivää myöhemmin tästä edellisessä kappaleessa mainitusta 10. lokakuuta julkaistusta uutisesta (IS 10.10.2020a) ja samana päivänä Iltalehden kanssa, Ilta-Sanomat julkaisi uuden uutisen jakkukohusta. Tässä uutisessa kerrotaan nyt myös monien tunnettujen naishenkilöiden poseeraavan sosiaalisessa mediassa Marinin tavoin jakussa. Otsikko on muotoiltu varsin raflaavasti: ”Monet tunnetut suomalaisnaiset ovat jakaneet kuvan ilman rintaliivejä ja osoittaneet tukensa pääministerille – ’Kun asia-argumentit loppuvat, alkaa huorittelu’.” Heti leipätekstin alussa mainitaan, miten keskustelua on käyty sosiaalisessa mediassa, lehtijutuissa sekä niiden kommenttikentissä. Lehtijuttuun on jaettu aikaisempia IS:n julkaisemia uutisia aiheesta ja nostettu useita Instagram-postauksia kuvateksteineen aiheeseen liittyen. Tekstissä kerrotaan näistä somessa levinneistä kuvista, joissa suomalaiset naiset poseeraavat kuin Sanna Marin ja että kuvia on julkaistu jo useita satoja. Esimerkiksi uutisessa jaetussa toimittaja Ina Mikkolan Instagram-kuvan kuvatekstissä hän puhuu jopa epäisänmaallisuudesta, kun ”suomalaiset nälvivät oman pääministerinsä pukeutumista”. Myös otsikon raflaava osuus lopussa on lainattu Mikkolan kuvatekstistä. (IS 12.10.2020.)

Useat Ilta-Sanomien uutisessa esitetyt Instagram-postaukset nostavat jakkukohun myötä monia yhteiskunnallisia epäkohtia esiin, kuten naisen ammattitaidon arvottamisen pukeutumisen perusteella, ja siksi monet ovat antaneet tukensa Sanna Marinille. Sometempauksessa levinneet aihetunnisteetkin on monissa julkaisuissa mukana. (IS 12.10.2020.) Uutinen ei tuonut ilmi vain sitä, että keskustelua on käyty monilla eri alustoilla, mutta lisäksi esimerkiksi sen, että julkaistuja kuvia on useita satoja. Tämä osoittaa, miten laajaksi tapaus on kasvanut lyhyessä ajassa. Kohu pääministerin esiintymisestä on herätellyt keskustelemaan monista yhteiskunnallisista epäkohdista muun muassa näillä edellä mainituilla alustoilla. Voisi siis ajatella, että poliittinen kohu on tuonut ilmi epäkohdan, mikä on nostettu pöydälle kohun ilmaantuessa, ja johon pyritään vaikuttamaan teeman ollessa ajankohtainen ja esillä mediajulkisuudessa.

4.2.2. Keskustelua yritysten tuotteissa esiintymisestä

13. lokakuuta Helsingin Sanomat julkaisi uutisen Marinin haastattelusta ja siinä esiintyvistä kuvista, joissa pääministeri esiintyy jakussa ja Kalevalan korussa. Uutisen otsikossa sanotaan näin: ”tutkijan mukaan pääministeri saattaa vahingossa toimia yrityksen mannekiinina.” (HS 13.10.2020b.) Uutista varten on siis otettu asiantuntija mukaan kertomaan tilanteesta, josta voi jo otsikon perusteella tulkita, että pääministerin toiminta voidaan nähdä hieman kyseenalaisena, jos hän sattuu

huomaamattaan markkinoimaan jotakin tuotetta tai yritystä. Haastateltu Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtaja Markku Jokisipilä toteaaakin uutisen alussa näin:

Pääministeri-instituution kautta poliitikko saattaa edistää yrityksen myyntiä. Siitä herää aina kysymys, että onko se soveliaista toimintaa. Raja kulkee siinä, jos pääministeri-instituutio valjastetaan kaupallisen viestin välittämiseen. (HS 13.10.2020b.)

Tällä puheenvuorolla viitataan kuvissa Sanna Marinin kaulassa näkyvään Kalevalan kaulakoruun. Myös kuvissa näkyvä jakku on suomalaisen Halo from North -merkin vaate. Tutkija Jokisipilän mukaan tällaisia yrityksen tuotteiden esittelyjä tulisi tarkastella tapauskohtaisesti, sillä yleispäteviä sääntöjä on hankala luoda. Jokisipilä toteaa myös, että pääministeri on tarkemman syynäyksen alla kuin rivikansanedustajat. (HS 13.10.2020b.)

Toisaalta HS:n uutisjutun toinen haastateltava Helsingin yliopiston kuluttajatutkimuskeskuksen johtaja Päivi Timonen kommentoi, että suomalaiset poliitikot ovat perinteisesti esitelleet kotimaisia vaatteita tai asusteita tietoisesti, mutta riippumattomuus nousee kysymykseksi, kun yritysten logoja esitellään näyttävästi. Esimerkkinä Helsingin Sanomat nostaa uutisessa esille pääministeri Juha Sipilän (kesk) vierailun Talvivaarassa Terrafamen takissa ja pipossa. Timonen toteaa, että pääministeriä seurataan tarkasti erilaisten kytkösten osalta, sillä jo pelkästään Suomen lainsäädäntö ”on hyvin tiukka siinä, millaisia lahjoja julkisessa roolissa saa ottaa vastaan”. Uutiseen lisäksi haastateltu Turun yliopiston poliittisen historian yliopisto-opettaja Maiju Wuokko nostaa esille haastattelussa presidentti Urho Kekkosen, jota hän kuvailee ”Suomessa aikaansa edellä olevana määrätietoisena visuaalisen imagonsa rakentajana”. (HS 13.10.2020b.) Tästä voikin päätellä, että poliitikot ovat saattaneet jo vuosia pyrkiä luomaan imagoaan ja nimenomaan visuaalista puolta, mihin ulkonäkö vahvasti liittyy. Lisäksi vertaus Kekkoseen tässä uutisessa on silmiinpistävä, sillä Jokapoika-paidassa poseeraavan Kekkosen ja Marinin Trendin kuvat Kalevalan korussa on laitettu rinnakkain heti uutisen alkuun (HS 13.10.2020b). Vertaus Kekkoseen ei ole ainut laatuaan vain tässä artikkelissa, sillä myös Iltalehden Sanna Ukkolan kolumneissa kirjoitetaan, kuinka ”Sanna Marin on tämän päivän Kekkonen” hyödyntäessään median toimintatapoja omaksi edukseen (IL 15.10.2020).

Muiden vastaavien tapausten esille tuominen Helsingin Sanomien uutisartikkelissa (13.10.2020b) kertoo toisaalta siitä, että muitakin poliitikkoja on aiemmin esiintynyt jonkin yrityksen tuotteessa, mikä on voitu nähdä olevan tietoisesta kaupallisen esiintymisen tai puhtaasti tarkoituksettoman toiminnan rajamailla. Huomionarvoista on, että uutisen kahdessa pukeutumiseen liittyvässä esimerkissä on kyse miespoliitikoista. Vaikka naisten kohdalla on varmasti olemassa esimerkkejä

samankaltaisista tapauksista, tuotemerkkien esittelemisen omassa pukeutumisessa on nostettu esiin miespoliitikkoihin liittyvillä esimerkeillä. Syynä tähän varmasti on myös jo se esille tullut asiantuntijan lausuma näkemys, että yleisesti ottaen rivikansanedustajat eivät saa niin paljon huomiota kuin esimerkiksi pääministeri, ja tässä tapauksessa myös presidentti. Kuten aikaisemmin teoriaosiossa on todettu, Suomessa pääministerit ja presidentit ovat olleet suurimmaksi osaksi miespuolisia. Tämä saattaa olla yksi syy siihen, ettei esimerkkitapauksia johtavista naispoliitikoista ollut välttämättä samalla tavalla saatavilla tähän uutisjuttuun.

Haastateltu Maiju Wuokko varoittaa Helsingin Sanomien uutistekstissä, että poliitikkojen on syytä olla varovaisia siinä, miten ja kuinka paljon he esittelevät tuotemerkkejä, jotta se ei vaikuttaisi uskottavuuteen. Kuitenkin toisen haastatellun Jokisipilän mukaan poliitikkojen täytyy osata erottautua joukosta, ja yksi merkittävimpiä keinoja onkin myönteinen julkisuus. (HS 13.10.2020b.) Kuten teoriaosiossa on mainittu, poliitikot tarvitsevat näkyvyyttä, mutta he voivat saada osakseen myös huonoa julkisuutta. Tällä taas voi olla kohtalokkaita seurauksia poliittisen toimijan menestymiseen politiikassa, ja pahimmassa tapauksessa kielteinen julkisuus voi johtaa eroamiseen tai tuhota henkilön poliittisen uran (Virkkunen 2006, 157). Ei siis olisi välttämättä mikään mahdottomuus, jos liiallinen yritysten tai tuotemerkkien esittelemisen voisi vaikuttaa pääministerin uskottavuuteen kielteisesti. Iltalehden yhdessä ensimmäisessä jakkukohuun liittyvässä uutisessa mainitaan, miten Marin on totuttu näkemään suomalaisten designmerkkien vaatteissa (IL 8.10.2020). Tämä voidaan nähdä pääministeri Marinin kannanottona suosia kotimaisia vaatemerkkkejä ja siten vastuullisuuden kannattamisena. Iltalehden Tyyli.com-sivun liitteenä julkaistussa tekstissä mainitaankin se, miten Marin tukee suomalaisia suunnittelijoita tuomalla heille näkyvyyttä esiintyessään heidän luomuksissaan (IL 9.10.2020a).

4.2.3. Eri tahojen osallistuminen kohun käsittelyyn

Muita poliitikkoja joutui myös osaksi Marinin jakkukohua, kun Iltalehti uutisoi 12. lokakuuta otsikollaan: ”kolumnisti kirjoitti pääministerin rinnoista: Kokoomuksen Juhana Vartiainen ja Elina Lepomäki jakoivat eteenpäin – pysyivät lopulta anteeksi”. Uutisen leipätekstistä selviää, että Sijoitustiedolle kolumnin kirjoittanut Aki Pyysing arvosteli kolumnissaan Sanna Marinin talouslinjauksia, mutta kommentoi samalla myös hänen esiintymistään Trendissä Iltalehden sanoin ”puhumalla muun muassa pääministerin rinnoista”. Lievän kohun tässä aiheutti Iltalehden mukaan se, että kokoomuksen kansanedustajat Elina Lepomäki ja Juhana Vartiainen, joka toimi myös

tuolloin eduskunnan feministiryhmän varapuheenjohtajana, jakoivat Twitterissä tätä kolumnia, jota pitivät hyvänä talouskolumnina. Myöhemmin molemmat pyysivät anteeksi Twitterissä Sanna Marinilta tätä kolumnin jakamista vedoten muun muassa siihen, etteivät olleet lukeneet huolella koko tekstiä. Uutisessa mainitaan, miten esimerkiksi Vasemmistoliiton kansanedustaja Veronika Honkasalo oli hämmästellyt Twitterissä Vartiaisen syitä jakaa tätä kolumnia. (IL 12.10.2020b.)

IL:n uutisen (12.10.2020b) otsikoinnissa on tiivistetty kyseisen tapauksen tapahtumakulku. Siinä nostetaan mielenkiintoisesti esiin juuri se, että kolumnissa on kirjoitettu pääministerin rinnoista, mitä kokoomuksen kansanedustajat jakoivat eteenpäin ja lopulta pyysivät tätä anteeksi. Pois jää esimerkiksi se, miten pääpaino kolumnissa oli kuitenkin Iltalehden uutistekstin perusteella talousasioiden käsittelyssä. Tämä on tietysti iltapäivälehdille tyypillinen tapa kerätä jutuilleen huomiota räväköillä otsikoilla. Kiinnostava havainto on se, miten tässä lehtijutussa käytetään sanoja pääministerin rinnat, kun muissa kyseisen lehden aiheeseen liittyvissä uutisissa puhutaan lähinnä kaula-aukosta. Kaula-aukko ja rinnat saattavat tuoda monille eri mielikuvia tapauksesta. Poliittinen konteksti on myös läsnä uutisjutussa, sillä kokoomuksen kansanedustajat ovat tässä tapauksessa niin sanotusti Marinin vastapuolena, joka taas toimii SDP:n edustajana puoluekentän eri puolella. Tämä johtunee varmasti uutisjutun esille tuomista talouteen liittyvistä näkökulmista, sillä tavan mukaisesti oppositiossa istuvat puolueet, kuten sillä hetkellä kokoomus, haastavat hallituksen toimia, joita Sanna Marin tänä aikana on johtanut.

Ilta-Sanomien sivuilla julkaistussa toimittaja Noora Hapulin kommenttikirjoituksessa on mainittu vihreiden Ville Niinistön Facebook-kirjoitus, missä IS:n mukaan Niinistö toteaa tapahtuneen kohun johtuvan kaksinaismoralismista (IS 10.10.2020b). Päivää myöhemmin 11. lokakuuta Ilta-Sanomien toimittaja Timo Haapalan kolumnissa taas mainitaan yhden kappaleen verran Marinin esiintyminen Trendissä. Muuten Haapalan lehtijuttu keskittyy käsittelemään kasvomaskien suositukseen liittyvää jupakkaa, joka syntyi hallituksen antaessa keväällä ristiriitaisia ohjeistuksia kasvomaskien käytöstä. Vaikka julkaisun aihe keskittyy pitkälti hallituksen toimintaan, yhden kappaleen verran se käsittelee kuitenkin Marinin haastattelua Trendissä. Aluksi todetaan pääministerin saaneen kolhun, jota varmaan helpottaa pääministerin esiintyminen ”komeissa kuvissa Kalevala-koruissa”. (IS 11.10.2020.) Tämä siis viittaa varmasti kolumnin pääaiheeseen, joka on asettanut Marinin hankalaan tilanteeseen maskisuositusten selvittelyssä. Toimittaja muistuttaa samalla, jo tässäkin tutkielmassa aiemmin mainitun pääministeri Juha Sipilän Terrafamen vaatetuksen käytöstä, ja kertoo odottavansa sitä, kuinka vihreiden Ville Niinistö ”tuomitsee nyt Marinin tuote-esittelyn” (IS 11.10.2020). Tässä lehtijutussa oletus on, toisin kuin päivää aikaisemmin samassa lehdessä

julkaistussa uutisessa, että sama poliitikko tuomitsisi Marinin esiintymisen, vaikka Ville Niinistö onkin voinut antaa ymmärtää aiemmalla kaksinaismoralismi-kirjoituksellaan olevansa mahdollisesti pääministerin puolella. Sen enempää hänen kantaansa ei ole kummassakaan lehtijutussa kuitenkaan avattu. Myös Sipilän Terrafame-tapauksen nosto samaan tekstikappaleeseen toimii hyvänä esimerkkinä siitä, että pääministerin asemassa kyseiset pukeutumiskohut voivat tapahtua kenelle vain sukupuolesta riippumatta.

Marinin jakkukuvista noussutta kohua päätyi aikanaan kommentoimaan myös presidentti Tarja Halonen. Iltalehti uutisoi 12. lokakuuta 2020 hänen kommentoineen Marinin kuvia Trendissä oman kirjansa julkaisutilaisuudessa. (IL 12.10.2020c.)

Sanoisin Sanna Marinille – vaikka se tuntuu vähän huonolta onnitteelta -, että onneksi olkoon, olet samassa jonossa näiden kaikkien muidenkin kohdalla. Kokovartalopääministeri on tuttu suomalaisessa politiikassa - - Jos vastaavasti on miespoliitikko, voi olla ilman paitaa, jos kroppa sallii ja joskus vaikka ei sallisikaan... On siinä mielessä mielenkiintoista Suomessa, kun meillä on tämä vanha saunakulttuuri, jossa paljasta pintaa on nähty vaikka kuinka paljon, kuinka nyt meillä ollaan yhtäkkiä tultu tällaisiksi. (IL 12.10.2020c.)

Kyseinen sitaatti kokoaa Tarja Halosen näkemyksen asiasta, jossa naispääministeri on esiintynyt naistenlehden kuvissa avonaisessa kaula-aukossa. Myös hän, Suomen ensimmäinen ja toistaiseksi ainut naispresidentti, antaa ymmärtää naispoliitikkojen saavan erilaista kohtelua julkisuudessa miespoliitikkoihin verrattuna. Eli miespuoliset poliitikot voivat vapaasti esiintyä ilman paitaa, mutta naisten kohdalla samankaltaisessa tilanteessa voidaan heihin liittää tutuksi tullut termi ”kokovartalopääministeri”, millä viitataan naispoliitikkojen ulkonäköön. Halosen esille tuoma havainto siitä, miten suomalaisessa saunakulttuurissa on ennenkin totuttu paljaaseen pintaan, luokin mielenkiintoisen asetelman siitä, miten tämänkaltainen esiintyminen lehdessä aiheuttaa paljon hämmästelyä. Iltalehden uutisen loppupuolella Halonen pohtii vielä sitä, onko kyseessä esimerkiksi eurooppalaistuminen tai muuten tiukkapipoisuus asian suhteen, ja miten tapauksesta meteliä nostavat ovat ”valitettavan perinteen jatkajia” (12.10.2020c). Tässä uutisessa siteerattu henkilö on itse aikoinaan toiminut naisena hyvin vaikutusvaltaisessa poliittisessa asemassa ja vaikuttaa ehkä siksi myös ymmärtäväiseltä pääministeri Marina kohtaan. Myös Halosen näkemys siitä, että kohun myötä arvostelijat ylläpitävät valitettavaa perinnettä kertonee siitä, että Marinin poseeraamisen Trendissä tyrmänneet henkilöt ovat yleisesti ottaen varmasti hyvin perinteisiä näkemyksissään siitä, miten naispoliitikko voi esiintyä mediajulkisuudessa. Tätä havaintoa tukeekin aiemmin edellä käsitellyt lehtijutut, missä on kirjoitettu pääministeriä kritisoineista tahoista.

Ilta-Sanomien Jyrki Lehtolan 16. lokakuuta julkaistussa kolumnissa viljellään paljon vertauskuvia ja kirjoitetaan hyvin silmiinpistävällä tyylillä Sanna Marinin Trendin haastattelusta. Tapauksen kerrotaan hänen mukaansa synnyttäneen liikkeen, jossa ihmiset ovat julkaisseet itsestään kuvia ilman paitaa, jotta ”oikeamielisyys näkyisi paremmin”. Tämän todetaan kolumnissa johtaneen siihen, että ”kaikki samanaikaisesti sekä huusivat toisilleen että pyysivät toisiltaan anteeksi”. Yhdessä virkkeessä sanotaan lisäksi: ”Marinilla näkyi kuvassa enemmän ihoa kuin oli vilkkunut Juha Sipilän Audi-takin alta, joten osa yhtenäisestä kansasta pelästyi, koska hetki ennen lokakuun vallankumousta Leninkin oli poistanut jakkunsa alta paidan.” (IS 16.10.2020b.) On selvää, että kolumnissa puhutaan tapauksen synnyttämästä somekampanjasta, missä ihmiset osoittivat tukensa pääministerille aihetunnisteiden ja samankaltaisten kuvien avulla.

IS:n kolumnin (16.10.2020b) punainen lanka on siinä, kuten otsikossakin jo todetaan, että pääministeri Sanna Marin on kasvanut vaikuttajasta influensseriksi. Tämä selitetään tarkemmin ja perustellaan tekstissä muun muassa siten, että Trendin haastattelussa Marin on puhunut influensserien tapaan tunteistaan ja kuvassa hänellä on ”rintaliivien sijasta yllään Kalevala-koru”. Kolumnisti myös toteaa Marinin toimivan internetissä influensserin tavoin eli ”riitelee, uhriutuu, loukkaantuu, korjaa muiden vääriä käsityksiä ja kirjoittaa ”Tikkurilainen”, vaikka pitäisi kirjoittaa ’tikkurilalainen’”. Huomio on siis Sanna Marinin näkyvyydessä internetissä, mihin kolumnissa sanotaan pääministerin siirtyneen suljettujen ovien takaa, sillä siellä on enemmän vaikutusvaltaa. (IS 16.10.2020b.) Nämä jälkimmäiset kohdat eivät suoranaisesti liity tai viittaa käsiteltävään jakkukohuun, mutta tuovat esiin näkemyksen siitä, miten Marin sosiaalisessa mediassa toimii. Kolumnissa todetaan internetillä olevan paljon vaikutusvaltaa, mikä on johtanut siihen, että Sanna Marin esiintyy myös itse siellä, aivan kuten hän Trendin lokakuun numeron ilmestymisen jälkeen on kertonut kyseisestä haastattelusta ja siten mainostanut sitä omassa sosiaalisen median postauksessaan. IS:n tekstissä ei tosin kovin positiiviseen sävyyn kuvata Marinin toimintaa internetissä, sillä influensseriin liitetyt verbit kolumnissa ovat varsin negatiivissävytteisiä.

Politiikan medioituminen näkyy Iltalehden lehtijutun (16.10.2020b) taustalla esimerkiksi siten, että medialle on tyypillistä dramatisointi, stereotyyppien hyödyntäminen ja yksinkertaistaminen. (Isotalus 2017, 26–28.) Tässä jutussa stereotyyppioita influensserien toiminnasta ylläpidetään dramatisoiduilla ja yksinkertaistetuilla esimerkeillä. Medioituminen lisää myös politiikan henkilöitymistä ja viihteellistymistä mediaesityksissä. Tämän lisäksi lehtijutussa mainittu internet ja nimenomaan sosiaalinen media on nähtävissä osaksi medioitumista. (Herkman 2011, 18, 24–25, 30–11.) Kolumnissa heijastuu politiikan intimisoituminen, jossa sanotaan Marinin puhuvan

haastattelussa tunteistaan kuin influensseri. Trendin jutussa pääministeri raottaa paljon omaa elämäänsä ja tuntemuksiaan. Poliitikkojen henkilökuvissa tyypillisesti esiintyykin yksityiselämän aiheita tai tunteisiin vetoavia tarinoita, ja niissä yhdistyy yksityisen ja julkisen elämän aiheet, jotka vuorottelevat tekstissä (Railo 2011b, 29).

Tutkielmani keskittyy suomalaisen mediajulkisuuden tarkasteluun, mutta kohu ja siihen liittyvä somekampanja sai kansainvälistä mediahuomiota, mikä sai jonkin verran mainintoja suomalaisten lehtien sivuilla. Muun muassa Helsingin Sanomat mainitsi kattavassa uutisartikkelissaan muutamien eurooppalaisten lehtien kirjoittaneen sometempauksesta, kuten brittiläinen *The Times* tai ranskalainen *Le Monde* (HS 22.10.2020). Ilta-Sanomat on julkaissut myös melko laajan uutisen *The Timesin* kiinnostuksesta kohua kohtaan. Lehden uutinen alkaa sanomalla brittilehteä arvovaltaiseksi. Ilta-Sanomien jutussa kerrotaan, miten *The Times* käsittelee sekä painetussa lehdessään kuin myös verkkosivuillaan julkaistussa artikkelissa kohua ja erityisesti Marinin asun paljastavuutta. Lisäksi Ilta-Sanomien uutisessa mainitaan *The Timesin* artikkelin englanninkielisen sanaleikin sisältämä otsikko, joka on suomennettu siihen näin: ”Suomi sukeltaa rintakehä edellä seksismikiistaan - -.” IS:n mukaan *The Times* toteaa jutussaan, miten Sanna Marin on kyseisellä esiintymisellään synnyttänyt väittelyn seksismistä ja poliittisesta sopivuudesta ja sen rajoista. Brittiläislehden jutussa nostetaan esiin molemmat kannat, joita Marinin poseeraus on ihmisissä herättänyt. (IS 16.10.2020a.)

Ilta-Sanomien uutisessa mainitaan myös paljon kritiikkiä saanut, aiemmin jo tässä tutkielmassa käsitelty, Sijoitustiedon netissä julkaistu kolumni, jossa Aki Pyysing kommentoi Marinin rintavarustuksen kokoa, mitä kansanedustajat Juhana Vartiainen ja Elina Lepomäki olivat jakaneet eteenpäin. Erityinen seikka uutistekstissä on se, että IS:n mukaan Trendin päätoimittaja Mari Karsikas on kommentoinut *The Timesin* artikkelissa kohua, ja Ilta-Sanomien sivuilla lukeekin näin: ”Karsikkaan mukaan kritiikkiä on vaikea tulkita miksikään muuksi kuin misogyniaksi eli naisiin kohdistuvaksi vihaksi ja aliarvostamiseksi”. (IS 16.10.2020a.) Muissa käsitellyissä lehtijutuissa ei ollut Trendin päätoimittajan lausuntoa tapahtuneesta, joten tämä näkökulma on mielestäni tärkeä sisällyttää tapauksen tarkasteluun. Voisi siis ajatella, että haastattelun järjestäjien tahojen yleinen näkemys Trendin päätoimittajaa ja Sanna Marinin stailannutta stylistiä myöten on se, että pääministerin poseerauksen synnyttämässä kohussa olisi kyse misogyniasta.

Samana päivänä kuin Ilta-Sanomat, Iltalehti on julkaissut napakamman uutisen Marinin Trendin haastattelun herättäneestä kansainvälisestä mediahuomiosta. Jutussa mainitaan, miten tapausta on käsitelty useammassa ruotsalaisessa mediassa muiden eurooppalaisten medioiden lisäksi. *The*

Timesin uutisotsikko kohusta on mainittu Iltalehden jutussa otsikkoa myöten, missä lukeekin IS:n tavoin näin: ”- - Suomi sukelsi rinta edellä seksismikiistaan - -.” Huomiota kansainvälisessä mediassa on Iltalehden mukaan kerännyt nimenomaan Marinin jakkukuvat, ja niistä syntynyt somekampanja kera aihetunnisteen #imwithsanna. (IL 16.10.2020.) Molempien lehtien samana päivänä julkaistuissa uutisissa on siis hyvin paljon samoja asioita mainittu, vaikka Iltalehden uutinen oli tiiviimpi. Tämä varmasti kertoo iltapäivälehtien samankaltaisista agendoista uutistoimituksissa ja myös median sopulimaisuudesta eli siitä, että mediat seuraavat muiden medioiden uutisointia valitessaan omia päivän uutisaiheitaan myötävaikuttaen siihen, mikä on lopulta päivän uutisaihe (Kunelius ym. 2010, 389).

Ulkomaisen median kiinnostuneisuuteen voi liittyä monikin asia, mutta erityisesti vaikutusta on varmasti ollut Sanna Marinin herättämällä mielenkiinnolla jo joulukuussa 2019 ollessaan maailman nuorin pääministeri, josta asti hän on kerännyt median huomiota kansainvälisestikin. Tässä tutkielmassa monesti esiin tullut huomio siitä, että hän on nuori nainen, jonka ulkonäkö kiinnostaa tiedotusvälineitä, on varmasti hyvin ratkaiseva syy siihen, miksi muut maat ovat todennäköisesti kirjoittaneet tästä aiheesta.

YK:n kansainvälinen tyttöjen päivä 13. lokakuuta päättyi samaan lehtijuttuun Sanna Marinin Trendin haastattelun kanssa Ilta-Sanomissa. Itse uutinen liittyy tunnettujen suomalaisnaisten sosiaalisessa mediassa jakamiin lapsuuden kuviin, mitä inspiroi tyttöjen päivä, johon myös pääministeri Sanna Marin osallistui Twitterissä. Utiseen on upotettu pääministerin twiitti lapsuuskuvineen, jossa lukee muun muassa: ”kannustetaan tyttöjä, koska tytöt muuttavat maailmaa.” Lehtijutun mukaan monia on inspiroinutkin Marinin jakama lapsuuskuva. Tekstin lopussa aihe kääntyy jakkukohuun, jossa tapaus selitetään lyhyesti. Samalla mainitaan, miten suomalaisnaiset ovat somessa osoittaneet tukensa Marinille pukeutumalla kuin hän. (IS 13.10.2020.) Tarkastelluista lehdistä tämä lehtijuttu on ainut, missä käsitellään Kansainvälistä tyttöjen päivää ja Sanna Marinin osallistumista siihen. Marin itse on puhunut juuri Trendin haastattelussa paljon sukupuolen vaikutuksesta hänen työhönsä (Trendi 8.10.2020). Tässä uutisessa huomio oli kuitenkin Marinin pukeutumisessa Trendin haastattelussa ja siitä seuranneesta keskustelusta eikä haastattelun muusta sisällöstä ollut mainintoja.

Helsingin Sanomien viimeisessä tutkimuksen aikarajaukseen kuuluvassa artikkelissa todetaan, että jo parin viikon jälkeen Trendin lokakuun numeron julkaisusta keskustelu tapauksesta on Suomessa hiipunut (HS 22.10.2020). Tämä kuulostaa sinänsä hyvin tyypilliseltä poliittisen kohun elämänkaarelta. Voisi ajatella, että kohut usein ilmestyvät ja laajenevat nopeasti mediassa, mutta

yhtä nopeasti ne saattavat myös hävitä tiedotusvälineistä uusien kohujen ja skandaalien paljastuessa ja korvatessa edelliset mediajulkisuudessa. Kuitenkin vielä lokakuun lopulla sekä Iltalehti että Iltasanomat ovat uutisoineet etäisesti tapaukseen liittyen yhdysvaltalaisen lehden *New York Timesin* toimittajan kirjoittaneen Twitteriin pukeutuvansa Halloweenina Sanna Mariniksi. Twiitti antoi ja sai myös kommentoijilta useita vinkkejä siihen, mitä ottaa asussa huomioon, kuten musta kynähame ja bleiseri sekä Kalevala-koru. (IS 30.10.2020; IL 31.10.2020.)

Uutiset ovat hyvin identtiset ja etenevät samalla tavalla. Molempiin uutisiin on kerätty samoja vastauksia Twitteristä eri käyttäjiltä toimittajalle, joissa kuvaillaankin Sanna Marinille tyypillisiä ulkoisia piirteitä. (IS 30.10.2020; IL 31.10.2020.) Näistä mainitut Kalevalan koru ja bleiseri osuvatkin hyvin jo tähän laantuneen kohun aineksiin, mitkä ovat edelleen päätyneet lehtien uutissivuille. Erikoista on uutiskynnyksen ylittäminen tällä aiheella, mutta todennäköisesti *New York Timesin* toimittajan tunnettavuus ja ammatilliset ansiot, mistä uutisissakin puhutaan, ovat olleet tarpeeksi merkittäviä, jotta uutiskynnys on ylittynyt. Lehtijutut keskittyvät pääministerin ulkonäköön, mutta sävy uutisissa on lähinnä hyvin neutraali ja hyvällä maulla hieman humoristinenkin. Iltasanomat on tehnyt jutustaan hieman pidemmän, sillä lehti kertoo jutun lopussa vielä siitä, kuinka kyseinen toimittaja on maininnut aiemminkin Sanna Marinin kirjoituksessaan viittaamalla pääministerin *The Washington Postille* antamaan lausuntoon, jossa hän puhuu pohjoismaisen hyvinvointivaltion puolesta (IS 30.10.2020).

Helsingin Sanomien melko kattava artikkeli (22.10.2020) nostaa esille termin ”pilluhallitus”, mitä on käytetty Marinin naisvaltaisesta hallituksesta. Termi on esiintynyt artikkelin mukaan lähinnä nettifoorumeilla. Haastateltu mediatutkimuksen professori Susanna Paasonen puhuu artikkelissa seksismistä, jota on pitkään esiintynyt naispoliitikkojen mediajulkisuudesta puhuttaessa. Tutkielman teoriaosiossakin mainittu kohu vuodelta 2008 sosialidemokraattien entisen puheenjohtajan Jutta Urpilaisen esiintymisestä Iltalehdessä verkkosukkahousuissa on päätynyt esimerkiksi Helsingin Sanomien artikkeliin. Tekstissä todetaankin, että julkisessa keskustelussa syntyi silloin hyvin yleinen mielipide siitä, että verkkosukkahousut vaikuttivat negatiivisesti sekä Urpilaisen että SDP:n uskottavuuteen. (HS 22.10.2020.) Mielenkiintoista onkin tarkastella tilanteen verrattavuutta Marinin jakkukuviin ja niiden aiheuttamaan reaktioon. Nimenomaan mainittu negatiivinen vaikutus uskottavuuteen on tullut esille Marina kritisoivilta tahoilta, jotka ovat todenneet jakkukuvien syövän Marinin uskottavuutta pääministerinä.

Myös Iltalehden kolumnissa 15. lokakuuta kolumnisti Sanna Ukkola vertaa Marinin tapausta tähän verkkosukkahousutapaukseen ja mainitsee sen, millaiseen myllytykseen Urpilainen aikoinaan joutui

kuvista. ”-- mediassa ei juuri kukaan ole sanonut poikkipuolista sanaa pääministerin rintaliivittömästä kuvasta, jossa hän poseeraa napaan asti auki olevassa jakussa ilman paitaa”, toteaa Ukkola Iltalehden kolumnissaan. Ukkola tuo esiin ristiriidan siitä, miten Marin haastattelussa toivoo ihmisten keskittyvän hänen ulkonäön sijasta asioihin, mutta samassa esiintyy ilman rintaliivejä ja paitaa. Kolumnin mukaan Sanna Marinin kuvat ovat aiheuttaneet lähinnä ihailua lehdissä, ja somessa paheksuntaa on ollut lähinnä siitä, kun joku on kritisoinut kuvia. Kolumnisti Ukkola kirjoittaa: ”mutta valtamedian toimittajien kritiikitön hiljaisuus aiheesta oli korviahuumaava kymmenen vuoden takaiseen Urpilais-kohuun verrattuna.” (IL 15.10.2020.)

Iltalehden kolumnissa mainitaan, miten nykyaikana naispolitiikon pukeutumista ei sovi kommentoida, minkä pääministeri Marin Ukkolan mukaan tiedostaa hyvin. Kolumnille on tyypillistä hyvinkin suora mielipiteitä sisältävä puhe, ja tässäkin kolumnissa puhutaan siitä, miten Marin käyttää sukupuoltaan ja nuorta ikäänsä hyödyksi imagopolitiikassaan. ”Imagopolitiikalla huomio saadaan kiinnitettyä substanssin sijasta ihan johonkin muuhun, vaikkapa ulkonäköön tai sukupuoleen, joita ei lähtökohtaisesti voi kritisoida”, kirjoittaa Ukkola lehtijutussa. Tekstissä tuodaan esille myös ero Alexander Stubbiin, jonka ulkoisia olemuksia arvosteltiin hänen pääministerikaudellaan, mutta Ukkola toteaa jopa hieman ironisesti ja piikittelevästi, että sama toiminta ei sovi Marinin kohdalla, sillä naisen ulkonäköä ei tulisi kommentoida. (IL 15.10.2020.) Vaikka muissa mainituissa lehtijutuissa harvoin on todettu miespolitiikkojen saavan samanlaista kommentointia ulkonäköönsä liittyen, tässä kolumnissa mainitaan Stubbin saaneen tämänkaltaisia kommentteja. Kolumnilla on varmasti haettu erilaista näkökulmaa verrattuna muihin uutisjuttuihin, aivan kuten Ukkola itsekin tekstissään toteaa jakkukuvien aiheuttaneen lähinnä ihailua ja toimittajien kritiikitöntä hiljaisuutta.

Jakkukohu herätti Helsingin Sanomien 22. lokakuuta julkaistun lehtijutun mukaan huomiota jo sillä, että kaksi erilaista julkisuutta olivat osa käytävää keskustelua, millä todennäköisesti viitataan perinteiseen, maskuliiniseen julkisuuteen ja naisten tilaan julkisuudessa. Marinin esiintyminen muotiin painottuvassa naistenlehti Trendissä ei suinkaan ollut ensimmäinen kerta pääministerille, sillä hän oli ollut jo siihen mennessä esimerkiksi muotilehti *Voguen* haastattelussa. Tämä on ollut leipätekstin mukaan tietynlainen muutostila, sillä aiemmin politiikassa näkyvät johtajat ovat olleet suurelta osin miehiä, joita naistenlehtien sivuilla ei ole näkynyt. Tämä on voinut joillakin herättää ajatuksen siitä, että vanha pääministeri-instituutio menisi pilalle tällaisen toiminnan myötä. Helsingin Sanomien uutisessa asiantuntija Paasonen epäilee tämän kohun opettaneen juuri mitään, mutta uskoo kohun auttaneen tuomaan esiin ”naispolitiikkojen ulkomuotoon liittyviä normeja ja

paineita, kun totuttua esitystapaa rikottiin”. (HS 22.10.2020.) Voisikin siis todeta, miten kahden erilaisen julkisuuden yhteentörmäyksessä on jouduttu puntaroimaan ja pohtimaan uuden tilanteen edessä sitä, miten uusi soveltuu vanhaan muottiin vai soveltuuko, ja mitä seurauksia tällä voi olla. Pääministeri-instituution muuttuminen on selkeästi ajatuksia herättävä aihe, ja tällainen totutusta toiminnasta poikkeaminen voi luonnollisesti herättää epävarmuutta.

Sanna Marin itse osuvasti toteaa Trendin haastattelussa lasikattojen murtamisen yhteydessä: ”mitä enemmän voin haastaa totuttua, sitä helpompaa muilla on. Haluan rikkoa tabuja ja hiljaisuuksia, jotka vaikuttavat ihmisten elämään” (Trendi 8.10.2020). Tässä yhteydessä voikin pohtia sitä, että Sanna Marinille vanhan ja perinteisen haastaminen ei tunnu mahdottomalta, ja esimerkiksi pääministerin roolin ”uudistaminen” tällaisilla keinoilla kuten naistenlehdissä esiintyminen, voi olla hänen tapansa tuoda esiin muita mahdollisia keinoja vaikuttaa ja ottaa yhteyttä kansalaisiin. Vaikka joku voisi ajatella, että kyseessä on viihteellinen naistenlehti, on Marin tässä Trendin haastattelussa puhunut paljon työstään, hänelle tärkeistä arvoista ja yhteiskunnallisista teemoista sekä muun muassa vaikuttamisesta. Nämä keskustelunaiheet ja ylipäätään mahdollisuudet puhua näistä teemoista julkisuudessa voivat olla poliitikolle erityisen tärkeitä hänen uransa kannalta. Sanna Marin on selkeästi hyödyntänyt Trendin haastattelussa mahdollisuutensa puhua asioista, millä voi olla vaikutusta hänen uraansa tai suosioonsa. Kuitenkin haastattelun kuvista syntynyt julkinen keskustelu ja kohu veivät huomion pois itse asioista, joista Marin halusi puhua. Nyt näitä lehtiä ja ihmisiä puhututti enemmän se, miltä pääministeri Sanna Marin näytti.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Pääministeri Sanna Marin esiintyi lokakuussa 2020 naistenlehti Trendin haastattelussa kuvineen, joissa hän on jakussa ilman aluspaitaa Kalevala-koru kaulassaan. Tapauksesta syntyi kohu, jota puitiin niin Suomessa kuin jopa maailmallakin eri medioissa. Pro gradu -tutkielman tutkimustehtävänä on ollut tarkastella jakkukohun uutisointia Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa. Tutkimuskysymyksiä on kolme, joista ensimmäinen kysymys on, että miten Sanna Marinin Trendi-lehden haastattelua ja sen kuvien synnyttämää kohua on uutisoitu Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa? Toinen tutkimuskysymys on, että miten lehtijutuissa tuodaan esillä sitä, mikä on sopivaa käytöstä pääministeriltä ja miten sukupuoli ja ruumiillisuus näkyvät tarkasteltavissa lehtijutuissa? Kolmas tutkimuskysymys on, miten politiikan henkilöityminen, intimisoituminen ja viihteellistyminen näkyvät tässä tapauksessa?

Yleisesti Helsingin Sanomista, Iltalehdestä ja Ilta-Sanomista voisi todeta, että monissa lehtijutuissa jakkukohua käsitellään vain osana lehtijuttua. Toisin sanoen julkaistuun juttuun saattaa liittyä jokin toinen aihe, missä jakkukohu saa maininnan liittyen etäisesti aiheeseen. Helsingin Sanomien lehtijuttujen määrä pysyi koko kohun aikana hyvin vähäisenä. Lopulta vain pari uutista keskittyi kokonaan tapaukseen, muissa tapauksissa kohu sai Helsingin Sanomien lehtijutuissa maininnan muutaman lauseen tai kappaleen verran. Iltapäivälehtien juttujen määrä oli suurempi, mutta niidenkään määrät eivät yltäneet varsiin mittaviin lukuihin. Lopulta aineistoanalyysiä tehdessä yllättävää olikin, miten vähän lopulta Marinin esiintyminen jakussa herätti tutkittujen lehtien kiinnostusta. Tähän voisi olla syynä myös puhe sosiaalisesta mediasta, missä kohu on hyvinkin mahdollisesti saanut enemmän huomiota ja sitä on käsitelty sosiaalisen median eri kanavissa enemmän somen käyttäjien kautta eikä niinkään median.

Helsingin Sanomissa ei juuri lainkaan ilmene selkeitä kannanottoja suuntaan tai toiseen, vaikka lehdessä julkaistiin muun muassa tätä tapausta sivuava kolumni, jolle on tyypillistä kantaa ottava lähestymistapa (Kivioja 2008, 228). Myös vähäinen uutisoinnin määrä verrattuna iltapäivälehtiin kertoo varmasti siitä, että lehti on halunnut antaa kohulle maininnan omassa uutisoinnissaan, mutta jättää sen läpikotaisen käsittelyn vähemmälle. Varsin selkeää analyysin myötä onkin, että iltapäivälehdet ovat nopeasti ottaneet kohun uutisoidakseen, mikä on tämänkaltaisille lehdille tyypillistä. Kohut voivatkin saada hetkittäin laajaa huomiota iltapäivälehdissä, kun henkilöt merkitsevät yhä enemmän politiikan käsittelyssä. (Mt. 85, 200.) Iltapäivälehdeillä Iltalehdellä ja Ilta-

Sanomilla uutisointi on ollut sisällöltään hyvin samankaltaista, ja uutisointi on edennyt melko yhteneväisesti. Iltapäivälehdet ovat käsitelleet Marinia kritisoivia ja kannattavia tahoja, tuoneet somekampanjaa monipuolisesti esiin ja esitelleet muun muassa ulkomaisen median kiinnostusta aiheeseen. Lisäksi Iltalehden ja Ilta-Sanomien muissa jutuissa, kuten näkökulmateksteissä ja kolumneissa, on otettu kantaa puolesta ja vastaan pääministerin jakkukuviin. Helsingin Sanomat poikkeaa näistä siten, että jakkukohua ei ole käsitelty näin monipuolisesti. Lehdessä korostuu erityisesti uutisointi Marinin saamasta tuesta ja asuvalinnan herättämästä kritiikistä ja yritysten tuotteissa poseeraamisesta.

Lehtijuttujen otsikoinneissa on myös selkeää hajontaa. Siinä missä Helsingin Sanomat on jättänyt värikkäät ja yliampuvat ilmaisut otsikoistaan pois ja pysytellyt varsin maltillisissa ilmaisuissa, iltapäivälehdissä osa otsikoista on ollut paikoitellen hyvinkin raflaavia ja huomiota herättäviä sanavalinnoillaan. Esimerkiksi maininnat pääministerin rintojen kirjoittelusta, huorittelusta tai Suomen seksismikiistasta saattavat helposti kiinnittää lukijan kuin lukijankin huomion – mikä tietysti on iltapäivälehtien pyrkimys. Myös lehtijuttujen julkaisuajankohdista huomaa, että iltapäivälehdet ovat tarttuneet kohuun jo heti Trendin haastattelun julkaisupäivänä, kun taas Helsingin Sanomat on tullut vasta muutamaa päivää myöhemmin mukaan uutisointiin.

Lehtijuttujen perusteella monet naiset ovat asettuneet Sanna Marinin puolelle tapauksessa. Erityisesti sometempaus kuvata itseään pukeutuneena samalla tavalla kuin Marin Trendin kuvissa ja julkaista siitä someen oli lehtien juttujen perusteella varsinkin naisten ja myös julkisuudesta tunnettujen naisten tapa osoittaa tukensa pääministerille. Kun lehdissä ilmeni poimintoja pääministeriä arvostelevista keskusteluista ja kritiikistä, oli ne piilotettu nimettömien kommentoijien taakse. On siis mahdotonta lehtien sisällön perusteella eritellä tarkemmin, ketkä todellisuudessa ovat kritisoineet Sanna Marinin Trendissä poseeraamista. Kaikissa tutkituissa lehdissä luotiin kuitenkin jollakin tapaa vastakkainasettelua Marinia puolustavien ja Marinia arvostelevien ihmisten välillä. Lehdissä Marinia kritisoivia on mainittu esimerkiksi termeillä setämiehet tai säädyllisyyden vartijat, kun taas puolustavia on kutsuttu muun muassa tasa-arvon puolustajiksi. Medialogiikan mukaan medialle onkin tyypillistä vastakkainasetteluiden ja stereotyyppien hyödyntäminen, mikä näkyy selkeästi julkaistuissa uutisissa ja artikkeleissa (Isotalus 2017, 26–28).

Trendin haastattelun sisältö näkyy tarkastelluissa lehdissä melko vähän ja suurin huomio onkin Sanna Marinin haastattelun pukeutumisessa sekä siitä syntyneessä kohussa ja keskustelussa sosiaalisessa mediassa. Ruumiillisuuden teemaa käsiteltäessä aihe pyörii selkeästi Marinin

tummassa avonaisessa jakussa ja näyttävässä Kalevalan korussa. Poliitiikan journalismissa onkin tyypillistä poliitikoiden ulkonäön ja pukeutumisen arviointi (Pitkänen, Pernaa & Niemi 2009, 235). Trendin haastattelussa (8.10.2020) pääministeri Marin puhuu paljon saamastaan huomiosta pelkän sukupuolen takia. Muutamissa lehtijutuissa on nostettu sosiaalisen median kommentteja mukaan, joissa onkin otettu kantaa myös siihen, miten miespuolisen poliitikon kohdalla tällaisesta asiasta ei olisi edes noussut kohua. Kuten tässä pro gradu -tutkielmassa on käyty haastattelua läpi, nousee Marinin puheissa esiin se, miten hän pyrkii pukeutumaan mahdollisimman neutraalisti, jotta keskustelu pysyisi asiassa eikä hänen ulkonäössään. Ironisesti Trendin haastattelusta seurasikin juuri se, mitä pääministeri sanojensa mukaan on pyrkinyt välttämään. Trendissä Sanna Marin puhuu monista eri teemoista kuten pääministerin työn haastavuudesta, uupumuksesta tai toivottomuuden tunteesta sekä paljon myös omasta henkilökohtaisesta elämästään. Nämä kuitenkin tarkasteltujen lehtijuttujen perusteella ovat jääneet mediassa taka-alalle kun huomio on kiinnittynyt enemmänkin pääministerin ulkoiseen olemukseen ja pukeutumiseen.

Pääministerin uskottavuus on useiden julkaistujen lehtijuttujen perusteella ollut merkittävä puheenaihe kohun keskellä. Paljon on puhuttu Sanna Marinin sosiaalisessa mediassa saamasta kritiikistä poseerata avonaisessa jakussa naistenlehdessä. Tätä on näissä kolmessa lehdessä tuotu esiin sosiaalisen median kommenttien kautta, joissa on muun muassa väitetty Marinin kuvien olevan asiattomia merkittävässä asemassa olevalle henkilölle, syövän pääministeri-instituution uskottavuutta ja vaikuttavan negatiivisesti siihen, miten maan pääministeri nähdään muiden maiden johtajien silmissä. Tarkastelluista lehtijutuista huomattava osa on kuitenkin ottanut Marinia puolustavan kannan, jos niissä on siis ollut jokin mielipide tai asenne erotettavissa. Piikittelevää tai kyseenalaistavaa kommentointia onkin esiintynyt lähinnä kolumneissa, mutta esimerkiksi kommenttien kirjoittajat ovat pitkälti ottaneet Marinia ja tasa-arvoa puolustavan kannan. Kuten aineistoanalyysissä on tuotu esille, on arvostelevat mielipiteet lähinnä julkaistu sosiaalisessa mediassa, missä myös Marinia tukeva sometempaus on tapahtunut. Lehdet ovat ottaneet siis tehtäväkseen tästä informoimisen. Muun muassa seksismi, naisviha sekä tasa-arvon teemat nousivat usein eri teksteissä esiin. Pääministeri Sanna Marinin esiintyminen avonaisessa jakussa loi selvästi tilaisuuden nostaa pöydälle ja keskusteluun yhteiskunnallisia epäkohtia ja tasa-arvon ongelmia, mikä lumipalloilmiön lailla suureni yksittäisestä haastattelusta koskemaan epätasa-arvoa naisten ja miesten kohtelussa julkisuudessa.

Tutkielman luvussa 2.1. lähdettiin liikkeelle politiikan medioitumisesta, joten on syytä nostaa esille myös politiikan medioitumisen näkymistä tutkittavassa tapauksessa. Medioitumista voidaan pitää

enemmänkin näkökulmana ilmiöiden tarkastelussa, mutta laadullisen sisällönanalyysin perusteella voidaan todeta, että kuvista syntynyt jakkukohu on käsitelty pitkälti lehdissä ja sosiaalisessa mediassa, jolloin mediavälineiden ja -kanavien merkitys korostuu. Lehtien uutisjutuissa on moneen kertaan tuotu esille se, miten keskustelu Marinin jakkukuvista on noussut nimenomaan sosiaalisessa mediassa paljon keskustelua herättäväksi puheenaiheeksi. Tämä tukee osaltaan medioitumista, sillä sosiaalinen media on nähtävissä myös osana medioitumista (Herkman 2011, 24–25). Voisi siis ajatella, että sosiaalinen media on merkittävä poliittisen vuorovaikutuksen alusta, missä kenellä tahansa on mahdollisuus julkaista ja kommentoida politiikkaan liittyviä asioita, olivat ne sitten kannanottoja tai mielipiteitä tai informaatioksi tarkoitettua tietoa.

Jakkukohussa ilmenee selkeästi politiikan henkilöityminen, kun yksittäinen poliitikko nousee muiden joukosta esille mediajulkisuudessa. Teorialuvussa on puhuttu siitä, miten erityisesti pääministeri saa Suomessa enemmän huomiota muihin rivipoliitikkoihin verrattuna, sillä korkeampi poliittinen asema lisää poliitikon julkisuusarvoa (Pitkänen, Pernaa & Niemi 2009, 235). Suurin osa tarkastelluista lehtijutuista korostaa tekstissä tavalla tai toisella pääministeriä yksittäisenä toimijana, mikä tukee politiikan henkilöitymistä. Poliitiikan henkilöitymisen myötä vähitellen lisääntyneet poliittiset kohut ja skandaalit keskittyvät tyypillisesti yksittäisiin poliitikkoihin, mikä näkyy myös tässä pääministeri Marinin kohussa. Poliitikkojen henkilökohtaiset ominaisuudet ovat muuttuneet yhä merkittävämmiksi tekijöiksi poliitikkoja arvioitaessa, ja poliitikon maine ja imago perustuvat yhä enemmän muun muassa heidän persoonaan ja toimintaan yksityiselämässään. (Juntunen & Väliverronen 2009, 262–265.) Esiintyminen naistenlehdessä on siis ollut tietoinen valinta, jolla on haluttu tuoda esiin Marinin yksityiselämää ja persoonaa, ja vaikuttaa siten hänen julkisuuskuvaansa ja suosioonsa.

Pääministeri Marin puhuu Trendin haastattelussa paljon henkilökohtaisesta elämästään. Poliitiikan intimisoitumisen perusteella voisi todeta, että hän pyrkii tällä tavoin luomaan itsestään lähestyttävämpää ja inhimillisempää kuvaa. Poliitiikan intimisoitumiseen kuuluukin yksityiselämän paljastaminen. (Noppari & Niemi 2017, 255.) Median kiinnostus ja huomio kiinnittyy erityisesti yksityiselämän asioihin, kuten perheeseen ja vapaa-aikaan. Muun muassa näistä teemoista Marin kertoo haastattelussa, mutta ne eivät juuri lainkaan näy tarkasteltujen lehtien sivuilla. Se, mikä lehtiin on päätynyt, on yksittäisen poliitikon eli tässä tapauksessa pääministerin ominaisuuksista kuten ulkonäöstä, sukupuolesta tai iästä kertominen. Myös tabloidisaatio näkyy käsiteltävässä tapauksessa, jossa yksityinen ja julkinen sekoittuvat mediassa, ja viihde ja politiikka yhdistyvät (Juntunen & Väliverronen 2009, 265–266, 262). Viihteellistyminen on johtanut muun muassa

siihen, että asian viihdearvo nousee merkittäväksi uutiskriteeriksi (Karvonen 2008, 42–43). Esimerkiksi se, että pääministeri antaa naistenlehdelle henkilöhaastattelun, jossa käsittelee erityisesti yksityiselämäänsä, voidaan pitää itsessään jo politiikan viihteellistymisen seurauksena. Sen lisäksi tästä on päätetty kirjoittaa monissa lehdissä, minkä voisi tulkita kertovan henkilökuvan sisältämästä viihdearvosta.

Kaiken kaikkiaan teoreettisen viitekehyksen valossa voidaan väittää, että poliitikot voivat pyrkiä halutessaan hakemaan median huomiota ja julkisuutta raottamalla omaa yksityiselämäänsä (Pitkänen ym. 2009, 234–235; Isotalus 2017, 84–86). Vaikka kohu herätti mediassa vastakkainasettelua puolesta ja vastaan koskien pääministerin hyväksyttävää toimintaa esiintyä avonaisessa jakussa naistenlehdessä, on myös politiikan medioitumiseen liittyvän teorian avulla todistettu, että poliitikot ovat pitkälti perillä median logiikasta ja siitä, miten poliitikot siihen sopivat (Isotalus 2017, 25–28.). Siksi voidaankin pohdintaa varten nostaa ajatus Sanna Marinin agendasta esiintyä naistenlehdessä ja siitä, onko tällä poliitikoiden tyypilliseen omaksuttuun tapaan medioitumisen myötä pyritty juuri saamaan median huomio ja aiheuttamaan keskustelua. Marin on henkilöhaastattelullaan todennäköisesti pyrkinyt raottamaan omaa yksityiselämäänsä tavoitteena lisätä omaa samaistumispintaansa lukijoiden keskuudessa. Mahdollista on, että hän halusi haastattelullaan avata keskustelua nimenomaan hänelle tärkeistä ja läheisistä aiheista ja pitää huomio tekstissä eikä hänestä otetuissa kuvissa. Kuten pääministeri itse toteaa tässä haastattelussa, hän pyrkii nimenomaan välttämään keskustelua omasta pukeutumisestaan (Trendi 8.10.2020). Mielenkiintoista onkin, että Marin kuitenkin tiedostaa pukeutumisensa herättävän keskustelua, joten Trendin sivuille päätyneen asun on täytynyt olla myös jollakin tasolla tietoinen valinta.

Jatkotutkimusta ajatellen tutkielma luo monia mahdollisia uusia tutkimusasetelmia. Esimerkiksi ulkomaisten tiedotusvälineiden vertaileminen suomalaiseen mediaan voisi tarjota kansainvälisen näkökulman siihen, miten tällaisiin kohuihin suhtaudutaan muissa maissa. Toinen varteenotettava tutkimusasetelma olisi vertaileva tutkimus tämän kohun ja toisen poliittisen kohun välillä. Esimerkiksi miespoliitikon ja naispoliitikon välinen vertailu samantyyppisen kohun saattelemana voisi tuoda lisää hedelmällistä tietoa sukupuolen vaikutuksesta poliitikkoihin suhtautumisessa. Naispoliitikkoihin keskittyvä vertaileva tutkimus voisi selvittää median ja yhteiskunnallisen keskustelun pidemmän aikavälin muutosta valitsemalla kohut eri vuosilta. Voisi ajatella, että yhteiskunnallinen ilmapiiri on nykypäivänä huomattavasti valveutuneempi ja avoimempi, vaikkakin tasa-arvoisen kohtelun eteen riittää vielä tehtävää, mutta mielenkiintoista olisikin tarkastella, miten naispoliitikon ruumiillisuus nähtiin mediassa esimerkiksi kymmenen vuotta sitten verrattuna

nykypäivään. Myös tutkimusaiheen laajentaminen sosiaaliseen mediaan, jonka merkittävyyden kohun käsittelyssä tämä tutkimus on tehnyt selväksi, voisi avata ovia toisenlaisen aineiston tarkasteluun.

Kuten tutkielmassani olen tuonut esille ja perustellut ruumiillisuuteen ja sukupuoleen liittyvien teorioiden ja analyysin valossa, naispoliitikkojen ruumiillisuus on suomalaisessa mediajulkisuudessa kiinnostava uutisaihe (Railo 2011c, 136–138). Olen tutkielmassani maininnut muutamia esimerkkejä poliitikkojen ulkonäköön liittyvistä kohuista. On totta, etteivät kohut liity pelkästään naispuolisiin poliitikkoihin, mutta havainnot ja tulkinnat ruumiillisuuteen liittyvästä teoriasta ja analyysiaineistosta viittaavat siihen, että ulkonäön saama huomio ja uutisointi mediajulkisuudessa on tavanomaisempaa naispoliitikkojen kohdalla kuin miespuolisten poliitikkojen, ja että sukupuoli vaikuttaa poliitikon viihdearvoon (Isotalus 2017, 68; Railo 2011c, 139; Pitkänen ym. 2009, 234–235). Monissa lehtien uutisartikkeleissa mainitaan Marinin antama kommentti Trendin haastattelussa, missä hän sanoo tiedostavansa, että naisen ulkonäkö tulee aina herättämään keskustelua, ja siksi hän itse pyrkiikin näyttämään julkisuudessa aina samalta. Näin hän toivoo keskustelun pysyvän aiheessa eikä siinä, miltä hän näyttää. (Trendi 8.10.2020.) Tämä Sanna Marinin toteamus kiteyttää varsin hyvin myös tämän pro gradu -tutkielman yhden johtopäätöksen siitä, että ihmisiä tulee aina varmasti kiinnostamaan poliitikon ulkonäkö – ja nimenomaan naispuolisen poliitikon.

LÄHTEET

Primääriaineisto

Helsingin Sanomat

11.10.2020. Pääministeri Marinin suosio on se, että hänellä ei ole demarin naamaa. Kolumni. Saatavissa: <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006664551.html>>, luettu 18.7.2022.

13.10.2020a. Spontaani tuki on puoluejohtajalle se paras tuki. Pääkirjoitus. Saatavissa: <<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000006667400.html>>, luettu 18.7.2022.

13.10.2020b. Pääministeri Marin poseerasi Kalevala-korussa lehdessä, ja tutkijan mukaan pääministeri saattaa vahingossa toimia yrityksen mannekiinina – ”herää kysymys, onko se soveliaista”. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006668056.html>>, luettu 19.7.2022.

20.10.2020. Roskafeministit. Artikkelit. Saatavissa: <<https://www.hs.fi/nyt/art-2000006674887.html>>, luettu 19.7.2022.

22.10.2020. Sanna Marin halusi puhua asioista, mutta jakku vei huomion – kysyimme asiantuntijalta, mistä ulkonäköön liittyvässä kohussa oikeastaan oli kyse. Artikkelit. Saatavissa: <<https://www.hs.fi/nyt/art-2000006681420.html>>, luettu 25.7.2022.

Iltalehti

8.10.2020. Räväyttävä kuva: Sanna Marin suomalaisfirman korumallina Trendi-lehdessä. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/7f225601-ade9-478a-8d8d-63ff8b612a42>>, luettu 28.7.2022.

9.10.2020a. Sanna Marin avaa vaikeita tunteitaan Trendissä – kuvavalinta säväytti: ”Upea pääministeri.” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/513958b3-2b99-4328-9d8b-d5c9872514b4>>, luettu 30.7.2022.

9.10.2020b. Näkökulma: Sanna Marin poseeraa ilman rintsikoita – ja se on hyvä asia. Näkökulma. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/muoti/a/11099173-4fe2-45b1-be78-5f1cf709b8e0>>, luettu 28.7.2022.

9.10.2020c. Trendi-lehden stailisti kertoo nyt Sanna Marin -kuvien taustat. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/b56f6373-2382-4f7b-89f0-b6cf7610abf3>>, luettu 31.7.2022.

12.10.2020a. Eturivin julkkiset jäljittelevät Sanna Marinin jakkukuvaa: ”Vihapuheen aika kuolla sukupuuttoon.” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/3f7baee5-6d25-4e3f-8ecf-91591d8be7d2>>, luettu 31.7.2022.

12.10.2020b. Kolumnisti kirjoitti pääministerin rinnoista: Kokoomuksen Juhana Vartiainen ja Elina Lepomäki jakoivat eteenpäin – pyysivät lopulta anteeksi. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/6f535be0-f4db-4f24-ba2e-8fd8906f1603>>, luettu 2.8.2022.

12.10.2020c. Tarja Halonen ihmettelee Sanna Marinin jakkukuvan saamaa huomiota sauna-Suomessa – ”Onneksi olkoon, olet samassa jonossa.” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/cb5cb1bf-8a7b-46e3-94a4-4de22015b4d4>>, luettu 3.8.2022.

15.10.2020. Yksi kuva paljasti pääministerin rintalastan ja sen, miten media häntä palvoo. Kolumni. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/195b9c41-1335-4d28-ad18-29dc9a7c1492>>, luettu 4.8.2022.

16.10.2020. Sanna Marinin jakkukuva rävähti Euroopan ykköslehtien sivuille – ”Suomi sukelsi seksismikiistaan.” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/b73a007e-a958-4576-b2c4-b2f0940f928e>>, luettu 4.8.2022.

31.10.2020. Suomi mainittu – amerikkalaistoimittaja aikoo pukeutua Sanna Mariniksi. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/944cd44b-24ac-4ca9-bf4d-84160b2a11db>>, luettu 4.8.2022.

Iltä-Sanomat

9.10.2020. Sanna Marinin poseeraus ”korumallina” Trendi-lehdessä kirvoitti somen keskusteluun – ”Upea pääministeri”, ”Kukin tyylillään...” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006663989.html>>, luettu 8.8.2022.

10.10.2020a. Sanna Marinin kohutut kuvat laukaisivat Twitter-ilmion – kymmenet naiset julkaisevat kuvia itsestään pelkkä bleiseri yllään. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/politiikka/art-2000006665556.html>>, luettu 8.8.2022.

10.10.2020b. Kommentti: Sanna Marinin kuvista syntynyt kohu korostaa pääministerin sanomaa, joka jäi kaikilta huomaamatta. Kommentti. Saatavissa: <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006665668.html>>, luettu 8.8.2022.

11.10.2020. Setä Arkadia: Sanna Marin on Anneli Jäätteenmäen tiellä – taas puhutaan niin totta kuin osataan. Kolumni. Saatavissa: <<https://www.is.fi/politiikka/art-2000006665371.html>>, luettu 9.8.2022.

12.10.2020. Monet tunnetut suomalaisnaiset ovat jakaneet kuvan ilman rintaliivejä ja osoittaneet tukensa pääministerille – ”Kun asia-argumentit loppuvat, alkaa huorittelu.” Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/menaiset/tyyli/art-2000006667185.html>>, luettu 9.8.2022.

13.10.2020. Kuustosen siskokset toikkaroivat harvinaisessa lapsuuskuvassa – vekkuli Iina varastaa huomion. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/viihde/art-2000006667926.html>>, luettu 10.8.2022.

16.10.2020a. The Times noteerasi Sanna Marinin kuvasta nousseen seksismikohun. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000006672461.html>>, luettu 12.8.2022.

16.10.2020b. Jyrki Lehtolan kolumni: Näin pääministeri Sanna Marin kasvoi vaikuttajasta influensseriksi. Kolumni. Saatavissa: <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006670474.html>>, luettu 24.9.2022.

25.10.2020. Matti Klinge paheksuu sinuttelua koronatiedoissa – ja puolustaa Stalinia. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006698987.html>>, luettu 24.9.2022.

30.10.2020. Amerikkalaistoimittaja kertoi esiintyvänsä Halloweenina Sanna Marinina – sai Twitterissä heti joukon vinkkejä suomalaisilta. Uutinen. Saatavissa: <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006706577.html>>, luettu 12.8.2022.

Trendi

8.10.2020. Julkaisunumero 8/2020.

Kirjallisuus

Airasvirta, Elisa (2022). ”Sanna Marin kommentoi netissä leviäviä videoita: ’Itse en ole käyttänyt huumeita’”. *Iltä-Sanomat* 18.8.2022. Uutinen. Saatavilla <<https://www.is.fi/politiikka/art-2000009011750.html>>, luettu 24.9.2022.

Alasuutari, Pertti (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Bjurström, Eelis, Mimmi Pitkänen, Jaakko Mannermaa, Santtu Natri & Terhi Toivonen (2019). ”Sanna Marin pääministeriksi, Paatero palaa ministeriksi, Rinne ei jää hallitukseen – Yle seurasi politiikan superpäivää hetki hetkeltä”. *Yle* 8.12.2019. Uutinen. Saatavilla <<https://yle.fi/uutiset/3-11107950>>, luettu 17.10.2021.

Borg, Sami & Heikki Paloheimo (2009). *Vaalit yleisödemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere: Tampere University Press.

Bruun, Mikko, Ilkka Koskimies & Ilkka Tervonen (1989). *Uutisoppikirja*. Helsinki: Tammi.

Butler, Judith (2006). *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus.

- Corner, John & Dick Pels (2003). ”Introduction: The Re-styling of Politics”. Teoksessa Corner, John & Dick Pels (toim.), *Media and the Restyling of Politics. Consumerism, Celebrity and Cynicism*. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage Publications, 1–18.
- Eklund, Ville (2022). ”Pääministeri tanssii kohusta kokuun – Sanna Marin on pysynyt otsikoissa läpi kautensa”. MTV 18.8.2022. Uutinen. Saatavilla: <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/paaministerin-marssi-kohusta-kokuun-sanna-marin-on-pysynyt-otsikoissa-lapi-kautensa/8490366#gs.cw9swn>>, luettu 25.9.2022.
- Heikkilä, Heikki, Laura Ahva, Jaana Siljamäki & Sanna Valtonen (2012). *Kelluva kiinnostavuus – Journalismin merkitys ihmisten sosiaalisissa verkostoissa*. Tampere: Vastapaino.
- Hemánus, Pertti & Ilkka Tervonen (1980). *Objektiivinen joukkotiedotus*. Helsinki: Otava.
- Herkman, Juha (2014). ”Lukijakansasta somekansaksi?” Teoksessa Lehtisaari, Katja (toim.), *Sanomalehti uudessa mediamaisemassa*. Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto, 16–23.
- Herkman, Juha (2011). *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Isotalus, Pekka (2017). *Mediapoliitikko*. Helsinki: Gaudeamus.
- Julkunen, Raija (2010). *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino, Print.
- Juntunen, Laura & Esa Väliaverronen (2009). ”Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys”. Teoksessa Väliaverronen, Esa (toim.), *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 262–284.
- Jyrkiäinen, Jyrki (2017). ”Sanomalehdistö”. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Hannu Nieminen (toim.), *Suomen mediamaisema*. Tampere: Vastapaino, 65–117.
- Kalevala, @kalevalaofficial (2020). ”Olemme todella otettuja, että tällainen esikuva kantaa korujamme.” Instagram. 8.10.2020. https://www.instagram.com/p/CGFAHpnnQVH/?utm_source=ig_web_copy_link, luettu 9.6.2022.
- Kantola, Anu & Juho Vesa (2011). ”Skandaalit ja julkinen elämä Suomessa”. Teoksessa Kantola, Anu (toim.), *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 42–64.
- Kantola, Anu (2011). ”Notkean journalismin nousu”. Teoksessa Kantola, Anu (toim.), *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 115–141.
- Karvonen, Erkki (2008). ”Poliitikot julkkiksina: huomioita viihteellistyvästä politiikkajulkisuudesta”. *Media & Viestintä* 31(5): 30–55.
- Karvonen, Erkki (1999). *Elämää mielikuvayhteiskunnassa: imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.

- Karvonen, Lauri (2009). ”Politiikan henkilöityminen”. Teoksessa Borg, Sami & Heikki Paloheimo (toim.), *Vaalit yleisödemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere: Tampere University Press, 94–125.
- Keränen, Marja (1995). ”Yksityisen ja julkisen muuttuvat rajat”. Teoksessa Eräsaari, Leena, Raija Julkunen & Harriet Silius (toim.), *Naiset yksityisen ja julkisen rajalla*. Jyväskylä: Vastapaino, 29–48.
- Kivioja, Pasi (2008). *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Julkaisuja: Sarja A 106/2008. Tampere: Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto.
- Koivistoinen, Viivi & Ville Vedenpää (2022). ”Seiska julkaisi salakuvan Sanna Marinin takapuolesta – lehden mielestä kuva ei ole seksistinen, tutkijan mielestä kyse on häirinnästä”. Yle, 8.6.2022. Uutinen. Saatavilla <<https://yle.fi/uutiset/3-12481853>>, luettu 20.6.2022.
- Kunelius, Risto, Elina Noppari & Esa Reunanen (2010). *Media vallan verkoissa*. Tampere: Journalismin tutkimusyksikkö, tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto.
- Kyrölä, Katariina (2006). ”Ruumiillisuus. Muovaavat kuvat, tunteva tutkija”. Teoksessa Ridell, Seija, Pasi Väliaho & Tanja Sihvonen (toim.), *Mediaa käsittämässä*. Tampere: Vastapaino, 153–176.
- Lepistö-Johansson, Piia (2009). ”Mistä on johtajanaisten identiteetit tehty?”. *Naistutkimus* 2009 (3): 56–59.
- Louw, Eric (2010). *The Media and Political Process*. London: Sage Publications.
- Marin, Sanna (2020). ”#Repost @trendimag Uudessa Rohkeus-teemaisessa numerossa mennään kohti uutta. Pääministeri @sannamarin kertoo haastattelussa, mistä hän saa rohkeuden jatkaa vaativaa työtään – ja miten se ehkä vaatii veronsa.” Instagram. 9.10.2020. https://www.instagram.com/p/CGHjX-NBj94/?utm_source=ig_web_copy_link, luettu 9.6.2022.
- Mediakortit (2022). *Trendi*. Saatavilla: <<https://www.mediakortit.fi/mediakortit/trendi/143/?year=2022#kmt-profiles>>, luettu. 5.11.2022.
- Muhonen, Teemu & Minna Nalbantoglu (2020). ”Tässä ovat kaikki hallituksen poikkeukselliset toimet koronaviruksen hillitsemiseksi, vaikuttavat lähes jokaisen kansalaisen arkeen – tiedotustilaisuus katsottavissa kokonaisuudessaan”. Helsingin Sanomat 16.3.2020. Uutinen. Saatavilla <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006441020.html>>, luettu 17.6.2020.
- Mäkelä, Johanna (2018). *Naiset politiikan huipulla: Sukupuolittunut viestintä ja johtajuus*. Tampere: Tampere University Press.
- Mäkelä, Johanna, Pekka Isotalus & Iris Ruoho (2015). ”The ball is in the women’s court”. Teoksessa Boxer, Diana, & John Wilson (toim.), *Discourse, Politics and Women as Global Leaders*. Philadelphia: Benjamins Publishing Company, 293–314.

- Niemi, Mari K. (2017). ”Vallan ja johtajuuden sukupuoli – onko tasa-arvo saavutettu?” Teoksessa Niemi, Mari K., Tapio Raunio, & Ilkka Ruostetsaari. *Poliittinen valta Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 221–244.
- Niemi, Mari K. (2009). ”Kohu- ja skandaalijournalismi moraalien ja moralismin keväessä”. Teoksessa Pernaa, Ville, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen (toim.), *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 179–227.
- Noppi, Elina & Mari K. Niemi (2017). ”Sopuleista someaikaan – median valta politiikassa”. Teoksessa Niemi, Mari K., Tapio Raunio, & Ilkka Ruostetsaari. *Poliittinen valta Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 245–268.
- Palmer, Jerry (1998) ”News production: news values.” Teoksessa Briggs, Adam & Paul Cobley (toim.), *The Media: An Introduction*. Harlow: Longman, 377–391.
- Paunonen, Timo (2021). *Kuka kaivaa pääministerin poliittisen haudan? : poliitikkojen ja toimittajien väliset suhteet viiden pääministerin aikana 1987–2010*. Tampereen yliopiston väitöskirjat 482. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Pitkänen, Ville (2009). ”Politiikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä”. Teoksessa Pernaa, Ville, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen (toim.), *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 79–108.
- Pitkänen, Ville, Ville Pernaa ja Mari K. Niemi (2009). ”Politiikan journalismin tulevaisuus?”. Teoksessa Pernaa, Ville, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen (toim.), *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 229–244.
- Puoskari, Minna (2002). ”Suomalaisten ministerien sosiaalinen tausta ja rekrytoituminen vuosina 1983–2001”. *Politiikka* 44:4, 328–342.
- Raevaara, Eeva. (2007). ”Naisten asema ja sukupuolen muuttuvat merkitykset kunnallispolitiikassa”. Teoksessa Holli, Anne Maria, Eeva Luhtakallio & Eeva Raevaara, *Sukupuolten valta/kunta: politiikka, muutos ja vastarinta suomalaisissa kunnissa*. Tampere: Vastapaino, 113–146.
- Railo, Erkki (2011a). ”Henkilökohtainen on poliittista. Neuvottelu politiikan sukupuolittuneesta työnjaosta Annan julkaisemissa poliitikkojen henkilökuviissa vuosina 1975–2005”. Turku: Uniprint, Turun yliopisto.
- Railo, Erkki (2011b). ”Nainen politiikan sankarina”. *Naistutkimus* 2011 (4): 29–40.
- Railo, Erkki (2011c). ”Pääministerin ”upea kroppa” – Poliittisen journalismin muutos ja poliitikkojen ruumiillisuus”. Teoksessa Kivimäki, Sanna (toim.), *Journalismikritiikin vuosikirja 2011*. Journalismin tutkimusyksikkö, 135–144.

Remes, Meri (2019). ” Näitkö jo somea villinneen twiitin hallituksen naisviisikosta? Poliitiikan toimittajan julkaisu kerää valtavaa huomiota”. MTV.fi 9.12.2020. Uutinen. Saatavilla <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/naitko-jo-somea-villinneen-twiitin-hallituksen-naisviisikosta-politiikan-toimittajan-julkaisu-keraa-valtavaa-huomiota/7653894>>, luettu 17.6.2022.

Reunanen Esa, Noora Alanne, Henna Helske, Elina Lappalainen, Mari K. Niemi, Maria Pettersson & Ville Seuri (2022). *Utismedia verkossa 2022*. Reuters Institute Digital News Report – Suomen maaraportti. Tampereen yliopisto: Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET ja media-alan tutkimussäätiö. Saatavilla <<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2483-4>>, luettu 9.8.2022.

Ristamäki, Juha (2021). ”Valtioneuvoston turvallisuusyksikkö kehotti kahdesti välttämään kontakteja – pääministeri Marin lähti baariin”. Iltalehti 5.12.2021. Uutinen. Saatavilla <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ffebb346-f49c-4500-af05-52e91ab0a201>>, luettu 20.6.2022.

Ronkainen, Jussi (2007). ”Presidentti vai naispresidentti? Sukupuoli presidentinvaaleja käsittelevissä mielipidekirjoituksissa 1994–2006”. *Politiikka* 49:4, 248–261.

Ruoho, Iris & Laura Saarenmaa (2011). *Edunvalvonnasta elämänpolitiikkaan: naistenlehdet journalismina ja julkisuutena*. Journalismin tutkimusyksikkö & Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto.

Seppänen, Janne & Esa Väliverronen (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Seuri, Olli (2016). *Historian journalistinen esittäminen. 1960-luku Helsingin Sanomissa vuosina 2008 ja 2013*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Strömbäck, Jesper (2008). ”Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics”. *The International Journal of Press/Politics* 13 (3): 228–246.

Söderkultalahti, Olli & Ville Riste (2021). ”Poliisi aloittaa esiselvityksen pääministerin ateriakorvauksesta – Marin: ”Olen eilen pyytänyt, että kaikki tähän liittyvät hankinnat keskeytetään, kunnes asiaan saadaan selvyys”. *Ilta-Sanomien* 28.5.2021. *Uutinen*. Saatavilla <<https://www.is.fi/politiikka/art-2000008008835.html>>, luettu 20.6.2022.

Trendi, @trendimag (2020). ” Ylpeänä esittelemme: lokakuun Trendin kanssa loistaa mieletön @sannamarin.” Instagram. 8.10.2020. https://www.instagram.com/p/CGE6V28jJm/?utm_source=ig_web_copy_link, luettu 9.6.2022.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Uimonen, Risto (2011). *Pääministerin puhuva pää*. Helsinki: WSOY.

Uimonen, Risto (2009). *Median mahti*. Helsinki: WSOY.

Vedenpää, Ville (2020). ”Pääministeri Sanna Marinin muotikuva synnytti naisvihaa vastustaan someliikkeen – ’Marinin toiminta on hyvin tietoisista’, sanoo tutkija.” Yle 12.10.2020. Uutinen. Saatavilla <<https://yle.fi/uutiset/3-11590550>>, luettu 20.6.2022.

Virkkunen, Henna (2006). ”Ja ministeri erosi hymyillen.” Teoksessa Pernaa, Ville & Ville Pitkänen (toim.), *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Jyväskylä: Ajatus Kirjat, 127–158.